

V

825

N° 289. 3

3. 7636

5. 17

ЧЕЛАРСТВО,

a l i

celo novi, kratki, popun na-
vuk uelne reje,

КНИГА

za vse uelne prijatele vsakega strana.

ВУ ГРАДЦИ

vu založbi knixne predaje pri Damiani ino
Sorge'i.

Ino na komision pri A. Wajeingeri v Rad-
goni 1831.

M. 7686. V. 3. f. 2

Yele se mojo bogastvo ino veselje.

ЧЕЛАРСТВО,

ali

celo novi, kratki, popun navuk
čelne reje,

to je

edina, prava ino gotova vodba, kak
se naj lexej ino naj bolše dajo čele re-
diti na dosegnenje naj veksega haska
ino veselja,

К Н И Г А

za vse čelne prijatele vsakega strana,

ker o.

je iz naj vednésih mnogoletnih čelarov ino
po lastnih skusenostah spisal ino na
svetlo dal

Peter Dainko,
kaplan pri mestni fari v Radgoni.

ВУ ГРАДЦИ

vu založbi knixne predaje pri Damiani ino Sorgei.
Ino na komision pri A. Wajcingeri v Radgoni 1831.

NATISNO PRIVOLENJE

velikohvalovitnega cesarsko-kralovskega prednega pregledisa knixnega vu Beči:

Nazočna kniga, po iméni: „Chelarstvo“ i. t. d. se naj natisne.

Od ces. kral. prednega pregledisa knixnega vu Beči 24. Septembra 1830.

Sartori mp.

Zaznamlanje

cesarsko - kralovskega knixnega preglediva vu Gradci 2, Oktobra 1830.

Weissmann mp.

PREGOVOR.

Niedna reç dexelskega gospodarstva ne plaça na se storjenega zatroska , mara ino truda tak bogato , kak qelna reja , ino le je ona blizo po vših nasili krajih skoro celo zapušena ino ne s' tako marlivostjo ino skerbjo ravnanja , kak si zasluxi . Malokda najdemo v' ednemi strani veq kak dva ali tri qelinjake , ino se tote naj herxej le redko ino slabo orojene , zato je tudi na pridebiqek ino hasek malo mislit . Mi imamo qelno rejo veq za miloradost , kak pa za istok priprave . Ino qि se poprazamo , qdкod pride , da toto izdaqno reç dexelskega gospodarstva tak malo mazramo ino oskerbujemo , tó najdemo pri blixnesem izvedavanji vseli , da je natema le nava nevednost naj veq kriva . Iz vekvega vsi zaqnejo svojo qelno rejo brezi vsega predznanja . Njihova vuqitelkinja je skufenost , ino tota si vedom pusti svoj podvuk drago plaçati . Oni sicer obqinski pitajo tudi druge qelne gospodare ali tak imenuvane qelare za svet , ino toti so se resen skos skufenost ino opravila pri qelah vsekajnim storitham qelinstva privadili ; oni znajo , kak se roji ogrebati , porezavati ino kermiti , neki njih so se navuqili tudi iskust , delati odroje ; alipà kak morejo qele biti lastno ostrežene , omnoxene ino dostoyno oskerblene , naj bodo vsako leto pravi ino gotov hasek dale , to so njim celo neznani requi . Blizo vši so preveno le za omnoxavanje skerbni , ino se postavijo skoz dobivanje malih ino poznih rojov v' odviive veliko skerbliost . Po totemi naqini glestajo v' jesén mnoge roje , kerih ne zmoxejo skoz zimo prederxati . Ino le , namesto da bi nje oddali , oni nje sirotno odbijejo , ino se vidijo potem vu protiletjí pa na svoj lanski broj , ino se dale nazaj postavljeni . Od take qelne reje se ne priqala dobiquek , temoq le zguba ino kvar . To pa se ne bi zgodilo , qि bi si vsal i

prejdoq, kak qelno rejo sponne, potrebne predvednosti spraviti iskal. Znajde se sicer tudi veq knig, is kerih bi se take vednosti dobivati znale, alipà neke njih so preve-like ino za dixelaka predrage, polek tega blizo vse le nemške, ino se dostakrat vu previsokemi jeziki, ali ne vu primerjeni razumetni slovensini spisane. Vu mnogih, posebno starejih se tudi ne edinijo veq navuki zo zdajno po skušenostah poboljšano qelno rejo. Brezi vsega dvoja naj bolše navuke imamo od G. Knaufa. Njegova vodba qele rediti je is skladnega ino kownega qelinstva sporedena. Alipà tudi njegove knige so Slovenci ptuje ino predrage, ino vuqijo qelinstvo le vu stojecih skladih, keri pri vsakem deli pomočnika potrebujejo. Ni pa imamo lexéqe sklade, té nám je vsako delo lexéwo ino se bolso, kak po Knaufovi zegi. Po totemi zadnemi naqini imajo zdajni imenitnesi qelári izvekvega same lexéqe sklade ino zmes na lexéwo pomnoxavanje skoz odroje, le neke stojecje sklade, ino nam svedoqijo skoz veq kak dvajstiletne skušenosti, da se le skos toto navado pravi, gotov ino obstojeqi hasek dobiva. Tota zega je naravi qél popuno primerjena ino se priporoqi skos svojo lehkoto vsakem prijateli to-tih, tak pridnih stvari. Ravno zato si ona zasluxi biti dale rassvirjana ino hole obqinska. Za tega volo sem jas nazoqni podvuk celó kratko ino tak spisal, kak bode vsakem qelári naj lexej na pomoq. Ne sem nikaj povedal, kaj mnoge skušenosti ne poterdijo, ino kaj se ne najde resnijno ino dobro. Gotovo zato tudi nikoga ne bode boganje totih navukov xalostilo, temoq vsaki bode od svojega qelarstva po totemi naqini veliki prid ino hasek, veselje ino zadovolnost v' obilnosti dobival.

V Radgoni 20. Augusta 1830.

D a i n k o.

SVOVENSKÉ PISMENCE.

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, ð, z, x, t, u, v, ñ.

Starégo mnogotero pisanje vest slovenskih pírek c, s, ð, z, x, t, ñ.

Novo	Krain	Horvat	Voger	Nemec	Slav.	Dalm.	Serv.	Pol.	Uch
c	z	c, ts	c, cz, ts	z, tz, c	c	c	c	c	c
s	f	sc	tz, sc	fs	s	s	s	s	s
ð	th	sh	fc, sc, s	fsch, sch	sh	sc, sh	sc	sz	s'
z	s	z		s	z	z	z	z	z
x	sh	s	's	sch, sh	x	s, x	x	'z	'z
ñ	zh	ch	ch	tsch	ch, u	ch, u	cs, ñ	cz	c'

Isgovaranje vseh drugih pa ostane po stari navadi.

ЧЕЛНА РЕЈА.

V u j e t e k.

Pit	Stran
Obrazni razkaz	1

P r e d i d o ħ e p i t a n j a .

1. Vu čemí obстоjí čelna reja?	3
2. Kaki prid ino hasek nam dava čelna reja?	3
3. Je toti pridobiček imeniten?	3
4. Je toti pridobiček vsako leto ednaki?	4
5. Vu čemí pá imá tota mnogoterost svoj zrok?	4
6. Kake leta so za čelno rejo naj pridnéše?	4
7. Kake leta so čelni reji kvarne?	4
8. So za čelno rejo vsi kraji ednakodobri?	5

Pit	Stran
9. Keri so toti strani?.....	5
10. Keri strani so ȝelni reji neprijetni?	6
11. So ȝele v' marlivosti med sobo ednake?	6
12. Odkod pride nedelavnost nekih ȝel?	6
13. Kak se toti nedelavnosti odpomága?	6
14. Treba na ȝelno rejo velike zatrosbe?	7
15. Vu ȝemi pà obstojí toto veselje?...	7
16. Kaj je potrebno na pridno ȝelno rejo?	8
17. Kak si toto vednost spravimo?....	8
18. Na keliko gláv toti navuk rasperadne?	8

I. G l a v a.

O d n a r a v i i n o x i v n e ȝ e g e ȝ el.

19. Med keri plemen stvari slišijo ȝele?	9
20. So vse ȝele ednega roda?.....	9
21. Kde najdemo medne ȝele?.....	9
22. So one drugega roda, kak naše domače ȝele?.....	10
23. Keliko ȝel pà xiví v' ednemi tovarštvi?	10
24. Kak se zná ȝelna brojnost zvediti?	10
25. Kak je ȝelno truplo sporedeno?....	10
26. So vse ȝele ednega roja na spodobi ino teli med sobo ednake?.....	11
27. Kelikotero ȝel prebíva v' ednemi roji?	11
28. Kaj je matíca?	11
29. Jeli matíca ne imá ȝe veç imén? ..	12
30. Kake spodobe je matíca?.....	12

Pit	Stran
31. Skos kaj se rasloqi matica od delavnih qél?	13
32. Is ęega obstojijo zajajqnice?	13
33. Jeli matica tudi imá xalec?	13
34. K' ęemi je matica?	14
35. Kak dugo xiví matica?	14
36. Kaj so delavne ęele?	15
37. Kake spodobe so delavne ęele? ...	15
38. Keliko kosti imájo delavne ęele? ..	15
39. Keliko peroti imájo delavne ęele? ..	16
40. K' ęemi strexeta njim qutná rogelca, predi na glavi mèd oymí?	16
41. Kaka je dobrovina delavnih qél? ..	17
42. K' ęemi jím strexe xalec?	17
43. Odkod pà pride da qelni xalec tak obqutlivivo boleqíno naqiní?	17
44. Je toti jad skodliví?	18
45. Kake pomoçi imámo proti qelnemii jadi?	18
46. Kerega spola so delavne ęele?	18
47. Kak se to dá zvediti?	18
48. Lexejo delavne ęele tudi jajca, kak matica?	18
49. Kaj je lastna duxnost delavnih qél? ..	19
50. V' ęemi obstojijo njihove dela?	19
51. Kak dugo xivíjo delavne ęele?.....	20
52. Kaj so troti?	20
53. Kake spodobe so troti?	20
54. Imájo troti tudi xalec, kak delavne ęele?	20
55. Kerega spola so troti?.....	21
56. Kera pà je njihova duxnost?	21
57. Kak veliki je broj trotov v' enemiroji?.....	21

Pit	Stran
53. Izietavajo troti vsaki den ravno tak marno, kak delavne ćele?	22
59. Kak dugo xivijo troti?	22
60. Zakaj pa storijo ćele to?	22
61. Jeli celo niednega trota ne pustijo xiveti?.....	23
62. Kak pa se godi plodenje ćel?	23
63. Jeli se tudi troti ravno tak naro- dijo?	24
64. Ali kdo pa naléxe jajca za maticee?	24
65. Kak pa se to godi?.....	24
66. Skos kaj se nám to dokáxe?	25
67. Is ćega obstojí kermna kaša?.....	25
68. Je méd, kerega ćele is cvetja no- sijo, xe popuno pripravljen?	26
69. Nosijo ćele tudi vosek is cvetja? ..	26
70. K' ćemi pa strexe cvetna moka, kero ćele tak gosto na svojih zadnih no- gah noter nosijo?	26
71. Kaj je ćelam že več potrebno k' nji- hovim delam?	27
72. K' ćemi je ćelam zamaxa?	27
73. Is ćega obstojí toto pogáčno delo? ..	27
74. Kak so tote pogáče sporedene?	28
75. Kero bogáčno delo je naj bolšo? ..	29
76. Kak so lexnice napravlene?	29
77. Kako farbo imájo tote pogáče?	30
78. Se znajdejo tudi krulave ćele?.....	30
79. Vumirajo tudi ćele vu skladi?.....	30

II. G l a v a.

Od čelnih stanis ino nekega za čelno rejo potrebnega orodja.

Pit	Stran
80. So zohranbe, kere čelam za stanisa davamo, vse ednega spola?	31
81. Kere imenujemo stoječe čelnike? ...	31
82. Kere pa imenujemo lexeče čelnike? ..	32
83. So leseni, ali slamni čelniki bolši? ..	32
84. Kaki čelniki so votli bedni?.....	33
85 Skos kaj se razločijo od votlih bednov desnatih čelniki?	33
86. Kaj so oglavnički?	33
87. Kaj je od totih čelnikov misliti? ..	34
88. Keri čelniki se imenujejo skladni čelniki?	34
89. Kak so slamni stojéči skladni čelniki naredjeni?	35
90. Kak veliki se morejo toti slamni svitki narediti?.....	35
91. Kak se toti svitki, eden na ovega naredijo močno?	35
92. Kde se narédi letna lukna?	36
93. Kak so tote letne škatle naredjene?	37
94. Na kaj pa tele v' takih skladnih čelnikih svoje pogáče močno delajo?	37
95. Kak so slamni lexeči skladi naredjeni?	38
96. Kak so leseni skladni čelniki napravljeni?	38

Pit	Stran
97. Kak pà se naredijo is totih skatel ali kišt lexéci skladi?	39
98. Kake slamne uelnike ze tudi imamo?	40
99. Kaj je od totih uelnikov misliti? ...	40
100. Be je veç spol uelnikov?	41
101. Jeli so toti kaj bolši, kak pà prej- doq povedani?	41
102. Kaj so pazitni uelniki?	41
103. Delajo uele v takih uelnikih rade?	42
104. Keri is povedanih uelnikov pà so za uelno rejo naj bolši?	43
105. Kere pà so tote potrebne lastnosti dobrega uelnika?	44
106. Keri is povedanih uelnikov pà imá- jo tote lastnosti?	44
107. Kero orodje ze je nam polek uelnih prebivalis pri uelni rejti potrebno?	45
108. Kak je uelna kapa naredjena?	45
109. Kak je kadni strog napravljen?	45
110. K'čemi je roqna bzikačnica?	46
111. Is uega se naredi škropilnik?	46
112. K'čemi nam je taki škropilnik?	47
113. Kde nam je ovo orodje potrebno? ..	47

III. Glava.

Od naloge ino primerjene spredi
dobre uelne reje?

114. Na kaj imamo pri nalogi ali stav-
lenji uelinjaka pred vsim drugim
oprviq gledati? .....

48

Pit.	Stran
115. Kaki more toti prostor biti?.....	48
116. Kaj je proti tem blizo stavitnega چelinjaka pridno?	49
117. So tudi visoke dreva blizo چelinjaka dobre?.....	50
118. Kaki more biti prostor pred چelinjakom?	50
119. Zakaj to?	50
120. Proti keremi strani more چelni izletáj biti na ravnan?	51
121. Kera med totimi mislami pa je naj pravéza?.....	52
122. Kak pa se چelniki naposelijo?.....	53
123. Kak je چelnica postaviti?.....	54
124. Je tako چelnica nam tudi xe zado-stojna?	55
125. Kak pa se taki چelinjak narédi? ...	55
126. Skos kaj damo چelinjaki priliqnost?	55
127. Kak dugi pa more چelinjak biti?...	55
128. Zakaj pa moremo roje, ednega od ovega tak dalec rasposeliti?	56
129. Kak globoki, ali široki more چelinjak biti?.....	56
130. Keliko pa moremo چeliujaki visokote dati?	57
131. Zakaj pa je چelinjak više treh klopi ne dober?	57
132. Kak visoko more naj spodneša klop od zemle biti?	58
133. Kero naravnanje pa moremo strehi dati?	58
134. Kaj pa dá چelinjaki naj bolso streho?	58
135. Kak damo چelinjaki potrebno slo-bodnost?.....	58

VIII

Pit	Stran
136. So tudi zidani چelinjaki dobiti?	59
137. Kaj je pred letno lukno vsakemi چel-niki napraviti?.....	59
138. Kak pa začnemo چelno rejo?.....	59
139. Kaki morejo roji, kere kupimo, biti?	60
140. Kak se spozna, ki je roj močnega چelestva?.....	60
141. Zakaj moremo pri kupili چel tudi na xmeço gledati?.....	61
142. Is چega vidimo, da roj imá rodno matico?	61
143. Kako ovadno znamlo pa imamo od چelnega zdravja?.....	62
144. Ob keremi letnemi چasi moremo چele kupiti?	62 ¹
145. Zakaj pa ravno protiletno kuplenje?	62
146. Kda so roji naj menje dragi?	63
147. Znamo roje tudi po leti kupili? ...	63
148. Kaj se je več pri kupili چel zaponiti?	63
149. Kak pa se kupleni roji prenašajo?	64
150. Kak se prenašanje opravlja?.....	65
151. Jeli rojov ne možemo tudi na kolah dale spravlati?...:.....	65
152. Kak pa se to zgodí?.....	66
153. Na kaj je pri naposeluvanju چelni-kov pazko imeti?	67

IV. G l a v a.

O d p o m n o x a v a n j e چ e l .

154. Moremo tudi na omnoxavanje rojov biti skerbni?.....	68
--	----

Pit	Stran
155. Na kelikoteri naqin se godi pomno xavanje?	68
156. Kak se to godi skoz narav?.....	68
157. Kaj se veli rojiti?	69
158. Kak pa se po lastnemi naqini rojuvanje nagodi?	69
159. Ob keremi qasi se nagodi rojuvanje?	70
160. Keri roji se imenujejo pervi?	70
161. Kda pridejo poznesi roji za pervimi?	70
162. Je dobro, q i nam qelniki v ednemi leti dosta rojov dajo?.....	71
163. Keri roji se imenujejo mladiqni? ..	72
164. Keri roji se imenujejo prisiljeniki? ..	72
165. Kak se zaderxijo qele pri rojuvanje? ..	72
166. Imamo ovadne znamle, kda se qelnik hoqe rojiti?	74
167. Kak se imá qelar pri rojuvanji zaderxati?	75
168. Jeli cingét zo zvunyek, pundvami ino kosami na posedanje roja nikaj ne pomága?	76
169. Kero orodje je nam pri rojuvanji se dale potrebno?.....	77
170. Kaj je vqiniti, kda si je roj xe naposél?	77
171. Kak je roj ogrebat, q i se je na nixni stran naposel?.....	78
172. Kak je roj ogrebat, q i se je globoko vu germ naposel?	78
173. Kaj je vqiniti, q i roj vu ploti, meji, ali dervah sedí?	78
174. Kaj je storiti, q i se je roj vu zemlo potegnul?	79

Pit	Stran
175. Kaj je narediti, či se je roj okoli drev ega stebla široko ino redko naposel?	79
176. Kak je roj na platenemi beliši ogrebati?	80
177. Kak se ogreble roj med drevnimi vejami ino gačami?.....	80
178. Kak ogreblemo roja iz votlega dreva?	80
179. Kaj je napraviti, či se znajde roj previsoko na veji ali vu votlini, do kere ne moxemo?	81
180. Kaj je skušavati, či do roja celo nikak ne moxemo?	81
181. Jeli si roj tudi rad xe sam pri rojuvanji vu kož sede?	82
182. Odkod pride, ki mladi roj večkrat pa nazaj v' materni kož letí?	82
183. Kaj je vu takemi prigodi vqiniti? ..	82
184. Kak pa je matičnica ali matična kobajica napravlena?	83
185. Kaj imamo storiti, či je novodoblen roj mali ino slab?.....	84
186. Kaj je narediti, či se več rojov na enkrat roji ino vkljup sedejo?	84
187. Kak pa razloqimo dva roja, kera sta si vkljup séla?	85
188. Od čega pride, da neki roji, kak hitro si posedajo, se pa vuzdignejo ino odletijo?	87
189. Je to tudi zrok, či nam po ogrebenjenji pa izidejo?.....	87
190. Is čega spoznamo, da se matiča med vugrebnenim rojem znajde? ..	88
191. Kaj je po ogrebanji roja storiti? ...	88

Pit	Stran
192. Na kaj se je za ogrebnenjom roja več gledati?	89
193. Jeli moremo vse roje ogrebati?	89
194. Kak se toto zedinjenje zgodi?	89
195. Kaj je povistnica?	90
196. Kak pa se polek totega dela zaderximo?	91
197. Na kaki način se to zgodi?.....	92
198. Kak znamo pozneše roje zabraniti?	93
199. Kak znamo čele skoz iskust pomnovavati?	94
200. Od koga se tota iskust piše?	94
201. Vučem pa lastno obstojí iskust odrojuvanja?.....	94
202. Je odrojuvanje bolso, kak rojuvanje?	95
203. Na kaj imamo pri odrojuvanji gledati?	95
204. Kaki more biti roj, od kerega hujemo odroje delati?.....	96
205. Ob kerem časi moremo odroje delati?.....	96
206. Kere vure skoz den so za to najpriličnejše?	96
207. Keri čelniki so za odrojuvanje najprikladnejši?	97
208. Kak se zaderximo pri totemi opravilij?	97
209. Kero med totimi opravilami je najležeso?.....	97
210. Kak se opravlja izbobjanje z' oglavniki?	97
211. Kak je zvediti, da se stara rodna matiča znajde med izbobjanim rojem?	99

Pit	Stran
212. Kaj pa je storiti, či je stara matica ne zred rojom izisla?.....	100
213. Se dajo tudi stoječi skladí izbobjati?	100
214. Kak imamo z' njimi delati?	100
215. Kaj je z' odrojom na dale storiti ? ..	102
216. Či je ne jako uelnati, kaj je vqiniti? ..	102
217. Kak pa odroja naredimo jako uel- natega ino moqnega?.....	103
218. Kak se to zgodi?.....	103
219. Jeli med totimi dvoje uelami ne postane smertni boj?.....	103
220. Jeli se prestavlen koš ne oslabi? ..	103
221. Jeli ne zmoxemo zabraniti, naj s' odrojom odegdana rodna matica za- volo pomankanja satovja vu nove- mi koši svojih jajc ne bi pustila padati?.....	104
222. Jeli bodo odroji, kere is stoječih skladov delamo, pa tudi stoječi skladi?	104
223. Kak se to zgodi?.....	104
224. Jeli toto premenenje ne naredi kvara? ..	105
225. Znamo tudi iz lexečih skladov od- roje delati?	105
226. Kak opravljamo toto delo?	105
227. Po keremi naqini delamo odroje skos vusadjen plod?	107
228. Kak pa se medne ino vosqene po- gâje lehkô v' koš zalagajo?	109
229. Jeli več naqinov je delati odroje? ..	110
230. Jeli smo pri vsih odrojih srečni?...	110
231. Jeli se polek tega materni roji ne oslabijo?	110
232. Jeli se resen veqkrat se tudi rojijo? ..	110

Pit	Stran
233. Odkod pride, da se le rojijo?	111
234. Jeli se to ne zmoxe zabraniti?	111
235. Skos kaj toto odrojuvauje zabranimo?	111
236. Kaj pà je výiniti, qì se rojuvanje se le zgodi?	111
237. Kak se to zgodi?	111
238. Na kaj pà se veç moremo pazko iméti pri pomnoxavanji qél skoz od- roje?	112

V. G l a v a.

Od strexbe ino reditbe qel vu mno-
goterih letnih qasih.

239. Potrebujejo qele tudi posebne strex- be ino reditbe?	113
240. Terja tota strexba dosta dela, qasa ino truda?	113
241. Imamo tudi v' zimi pri qelah kako opravilo?	114
242. Imajo qele v' zimi resen smerti spo- dobno spanje, kak neke druge stvari? ..	114
243. Jeli qele od mraza ne zmerznejo? ..	115
244. Jeli qel ne moxemo pred mrazom zabraniti?	115
245. Morejo qele v' zimi tudi zrak iméti? ..	116
246. Kak pride léd na letno lukno?	116
247. Kak odpremo pâ letno lukno?	116
248. Jeli zima ne imá zmes dnevov, kde bi qele znale vunletati?	116

XIV

Pit	Stran
249. Je dobro ćele v' zimi zapirati?	117
250. Kaj je vqiniti uj sneg lexf ino ćele izletavajo?.....	117
251. Na kaj se je dale v' zimi gledati? ..	117
252. Kak dugo terpi zimski mīr pri ćelah? ..	118
253. Kaj je zdaj storiti?	118
254. Kak se to opravlja?.....	118
255. K' ćemi so zjedi?.....	119
256. Najdemo ob totemi ćasi tudi xe plod vu rojih?	119
257. Na kaj pa imamo zdaj naj več gledati?	119
258. Kak odpomagamo totemi stradi? ...	119
259. Se ćele vu totemi redkemi medi ne potopijo?	120
260. Kak znamo ćele od zgorah dol kermiti?	120
261. Jeli mēd ne isteće skos platno?	121
262. Keliko vode znamo v' mēd zmesati? ..	121
263. Na ćemi vidimo, da ćele ne imajo kerme?	121
264. Kaj je medua meta?	122
265. Keliko meda računimo na roja, naj ga skoz zimo gotovo bomo zderxali? ..	122
266. Moremo sam mēd kermiti?	123
267. Kak se kermi ćelam cuker?	123
268. Kak naredimo gruškovo mezgo?....	123
269. Kak naredimo ječmenovo ali pšenično sladje?	124
270. Jejo ćele toto kerme rade?	125
271. Keliko jim smemo na enkrat kermiti? ..	125
272. Ob keremi ćasi moremo kermiti? ..	125
273. Kake opravila se nadale imamo vu totima dvema mesecoma?	126

Pit	Stran
274. Jeli toti vtiči qelam skodijo?	126
275. Kake opravila pridejo vu Marci na- prej?	126
276. Kaj pa imamo zdaj posebno delati? ..	126
277. Kak se toto prikrajuvanje zgodí? ..	127
278. Zakaj se more to zgoditi?	127
279. Kaj je grixa ali sračnica?	127
280. Od čega nastane tota bolezen?	127
281. Kak vrajimo toto bolézen?	128
282. Je tota bolezen nadobítna?	128
283. Kaj so objedlivci?	128
284. Jeli pustijo nje roji vu kos?	129
285. So ropari ne posebni plod qél?	129
286. Skos kaj se zapelavajo cele na ro- panje?	129
287. Kak daleq so lastnikl poropanih ro- jov na tem krivi?	129
288. Kak daleq pa so lastniki ropanskih qél na tem krivi?	130
289. Na čem spoznamo ropanske cele? ..	130
290. Zmoxejo ropari tudi moçne roje pre- magati?	131
291. Kaj je vu totemi prigodi storiti? ..	131
292. Kaj pa — či so is lastnega qelinjaka?	132
293. Kak tak?	132
294. Pomaga toto prestavlenje vsikdar?	132
295. Či pa so ropari od ptujega qelinja- ka, kaj je te vqiniti?	133
296. Keri so toti pogovori?	133
297. Kaj pa je storiti, či se lastnik ro- panskih qél vu tako pogodbo ne do- völi?	134
298. S' čim ropare pokolemo?	134
299. Kak znamo ropanske cele poloviti, ino si iz njih odroje narediti?	134

XVI

Pit	Stran
300. Kak znamo ropanske napade obujinski zabraniti?	135
301. Kaj že je več vu totemi meseci storiti?	136
302. Jeli toti vtiči uelam škodijo?.....	136
303. Odkod nosijo uele vu totemi meseci méd?	136
304. Kere opravila pridejo v' Aprili? ...	136
305. Odkod nosijo uele méd ino trošine? ..	137
306. Kaj pa se lastno imenuje porezavati? ..	137
307. Ob keremi uasi se more to zgoditi? ..	137
308. Keri uas pa je naj bolši?	138
309. Zakaj ne prerano?	138
310. Zakaj tudi ne prepozno?	138
311. Keri uas zato je naj pravéši?.....	138
312. Kero orodje nam je pri totemi deli potrebno?	138
313. Kak opravljamo toto delo?.....	139
314. Kaj pa, ki ploda ne najdemo?	139
315. Zakaj?	139
316. Kak se polek tega dale zaderximo? ..	139
317. Kaj pa storimo zo uelnikovim zadkom?.....	140
318. Keliko meda smemo izrezati?.....	140
319. Kaj storimo dale, kda smo jím méd xe odvzéli?.....	141
320. Kak porezávamo priseqene koše ali oglavnike?.....	141
321. Zakaj moremo porezavanje oglavnih ali priseqenih košov daleč od uelinjaka opravlati?	143
322. Kak porezávamo stoječe sklade? ..	143
323. Kak take svitke ali skladnike odvzememo?	143

Pit	Stran
324. Jeli se ne dá svitek odzdignuti, ki ne bi prejdoq pokrivala odvzeli? ..	145
325. Na kaj se veq imamo pri poreza. wanji rojov gledati?	145
326. Iš qega je to slobodno sklenuti? ...	145
327. Kaj tazumimo pod zdravim plodom?	145
328. Odkod pride brezmatiqnost?	145
329. Na qemí spoznamo brezmatiqnost?	146
330. Kak takim brezmatiqnim rojom pomagamo?	147
331. Kak se to zgodí?	148
332. Kak pa se zaderximo pri lexéqih skladih?	149
333. Kak se spravi pozni roj vu brezmatiqni koš?	149
334. Znamo brezmatiqnim rojom se na drugi naqin pamágati?	150
335. Se zna brezmatiqnemi roji skoz vu zaloken plod vsikdar pomagati? ..	150
336. Na kaj se dale pri porezavanji imamo pažiti?	150
337. Kake ītvari so metulni qervi?	150
338. Kak pridejo toti qervi vu qelnik? ..	151
339. Sovsirajt toti nevarnosti podverxeni?	151
340. Jeli se toti hudobi ne dá protipostaviti?	152
341. Na qemí vidimo, da roj imá mole ali qerve?	152
342. Kak pomagamo takim qelnikom? ..	153
343. Kaj se veq znamo vu totemi meseci qelam na hasek delati?	153
344. Se qelni stan vu Maji pobolsa? ..	153
345. Kero cvetje ino rastlinje pa obiskava jo qele vu Maji?	154
346. Kere opravila se zdaj pri qelah ngodijo?	154

XVIII

Pit	Stran
347. Kak znamo slabe roje narediti moçne?	154
348. Kak slabe roje napravimo moçne skos prestavlenje?	155
349. Kak pa ide polek tega moçnemi roji?	155
350. Se toto premenje zgodí brezi vsega potika?	155
351. Kak pa znamo roja s' qelami moçnega storiti, kere drugemi roji odvzememo?	156
352. Kak pa slabe roje napravimo moçne skos pridján plod?	157
353. Kaj je od opravila po totemi naçini misli?	157
354. Zakaj?	157
355. Kerim qelnikom moremo nastave ali podlage dati?	157
356. Kaki morejo toti sklädi s' qelnim de- lom biti?	158
357. Kak se polek tega zaderxímo?	158
358. Kaj pa nam toto opravilo naredi trudlivvo?	159
359. Kak pa si toto delo oblehkotijmo? ..	159
360. Nam nastava svitkov pri lexeqih skladih tudi teliki trud dela?	159
361. Kak se to zgodí?	159
362. Kaj imámo dale vu totemi meseci delati?	160
363. Skos kaj se zna to zgoditi?	160
364. Pohitri to resen rojitbo?	160
365. Kda rojitbo priqakavamo, kaj je te storiti?	160
366. Še je veç del vu totemi meseci? ..	160
367. Zakaj moremo nje tak rano delati?	161
368. Na kaj imámo polek tega gledati? ..	161
369. Moremo vsako leto odroje delati? ..	161

Pit	Stran
370. Na kaj se dale imámo vu totemi meseci gledati?.....	161
371. Kere bolezni med چelami vu totemi meseci najdemo?.....	162
372. Vu چemí obstoјí rogelna bolezen?..	162
373. Od چega nastane rogelna bolezén? ..	162
374. Pà lekaj nastane iz belega gloga cvetne mezge?.....	162
375. Kaj pà raznmimo pod gnilejim plodom?.....	163
376. Na چemí spoznamo totd bolezen?..	163
377. Od چega pride tota bolezen?	163
378. Kak od omrazenja?.....	163
379. Kak od kvarne kerme?	164
380. Kak je zdaj takemi roji pomagati ?	164
381. Kde imájo چele v'Junii pažo?	165
382. Kere opravila se nadajo vu totemi meseci?	165
383. Po keri priglednosti pà moremo roje prestavlati?	165
384. Jeli zato poznesih rojov tudi ne smemo prestavlati?	166
385. Se znajdejo vu totemi meseci tudi bolezni mèd چelami?	166
386. Vu چemí obстојí tota bolezen?	166
387. Od چega pride tota bolezen?	166
388. Je vsaka roso چelam kvarna?.....	167
389. Kaj razumimo lastno pod medno roso?	167
390. Od چega nastane medna rosa?.....	167
391. Tak ali je vadluvanje, kì medna rosa pride od listnih vusi, ne resnijno? ..	168
392. Je tota od listnih vusi nakidana medna rosa kvarna?	169

Pit	Stran
393. Kere pase se nadajo vu meseci Julia?	169
394. Kere opravila se nagodijo vu totemi meseci?.....	170
395. Jeli se znajde zvun totih, že več drugih qelnih sovražnikov vu totemi meseci?	170
396. Jeli tote xixale tudi nad qele padajo?	170
397. Kako spodobo imajo tote vuši?	170
398. Odkod dobijo qele vuši?	171
399. Se pomnoxavajo tudi ravno tak silno, kak drugi vušni plod?	171
400. So one qelam texkotne ?	171
401. Jeli ne imámo pomoći proti totim vušam?	171
402. Kero rastlinje cvete v' Augusti?	172
403. Davajo tote rastline dosta meda? ..	172
404. Moremo roje že tudi v' totemi meseci podlagati?	172
405. Kaj se zgodí vu totemi meseci trotom?	172
406. Moremo qelam to pomagati?.....	172
407. Kaj že imámo več delati?	172
408. Dobivamo že tudi vu totemi meseci roje?	173
409. Že imájo qele vu Septembri tudi pašo?	173
410. Je hajdina vsako leto tak obiodéqa?	173
411. Vu kerih letah je hajdina uaj bole zdaqna?	173
412. Letijo qele rade daleč na hajdinsko pašo?.....	174
413. Je toto prenažanje is qelinjaka vu hajdíno ne xmetno ino nevarno? ..	174
414. Je pri totemi prestavljanji hasek?... ..	174
415. Kere koše prenažamo vu hajdíno?.. ..	174
416. Moremo vse roje vu hajdino spraviti? ..	175

Pit	Stran
417. Kaj imámo pri postavljenji rojov vu hajdini storiti?	175
418. Jeli nam njih vu hajdini nikdo ne vkradne?	175
419. Je hajdinski méd ravno tak dober kak polétni?	175
420. Kaj se veq imámo vu totemi meseci delati?	176
421. Kero opravilo imámo v' Oktobri? ..	176
422. Na kaj imamo polek tega gledati? ..	176
423. Kak to znamo zvediti?	176
424. Kaki more roj biti, keri vu zimi ho- qe dobro obstati?	176
425. Kaj je storiti, qí je kos za zimo pre- slabi?	177
426. Kak roje naj priliqnej kermimo?	177
427. Jeli ne smemo tudi precedeni méd ali cuker kermiti?	177
428. Kak zabranujemo roje pred xixalami? ..	177
429. Kak branimo roje pred mrazom? ...	177
430. Jeli ne porezavamo rojov tudi vu to- temi meseci?	178
431. Keliko meda pà njim lastno v' jesén odvzeti smemo?	178
432. Se povsodik po totemi naqini zader- xímo?	178
433. Jeli se tak uelna reja ne zgubí?	179
434. Kere roje pà pokolemo?	179
435. Kak se pri totemi deli zaderxavamo? ..	180
436. Ob keremi qasi opravljamo toto delo? ..	180
437. Je klanje qel tudi dovoleno?	180
438. Je ne groznost goveda ino braveta klati?	181
439. Kak to storimo?	181

XXII

Pit	Stran
440. Jeli pà ne pojejo tak i zedenenji roji veç, kak qì bi vu dvema ali treh kosi ostali?	181
441. Jeli pà je pri klanji qel ne veksi ha- sek, kak pri sedinenji?	182
442. Kak zna pri klanji qel plemen obstat?	182
443. Jeli se skos tote na plemen pušene roje poklani pà dostavijo?	183
444. Kak se to zgodí?	183
445. Kaj pà storijo qelni vubiteli zo brez- qelnimi napunjenimi kosi?	184
446. K' qemi pà oni strexejo?	184
447. Imamo v' Novembri tudi kaj pri qe- lah opraviti?	184
448. Imamo tudi v' Decembri kako opra- vilo?	185

VI. G l a v a.

Od dobre sprave ino storitbe z' me- dom ino voskom.

449. Jeli znamo porezan méd kqasi pre- dati ino vusrebrati?	186
450. Zakaj?	186
451. Znamo méd, kak ga pri porezavanji od qel dobimo, kqasi zohraniti? ..	186
451. Kaj ali moremo z' medom delati? ..	187
453. Kak to opravljamo?	187
454. Kaj storimo z' belimi mednimi po- gaqami?	187

Pit	Stran
455. Kaj pa vqinimo z'ostanki?	188
456. Kak to opravljamo?.....	188
457. Dobimo méd celo qisti od voska?..	188
458. Jeli se vosek po totemi naqini od meda qisto odloqi?	189
459. Kak dugo pustimo lonce z' medom vu kružni peči?.....	189
460. Še imámo drugi naqin méd isceduvati?	189
461. Kaj pa delamo z' arjavim ino qer- nim medom?.....	190
462. Vu kake sode se zdaj toti isceden méd zohrani?.....	190
463. Na kaj imámo objinski pri iscedu- vanji meda gledati?.....	190
464. Kaj pa storim z'ostanki ino odvzetki?	191
465. K' uemí pohasnujemo méd?.....	191
466. Znamo vsaki méd k' hranam jemati?	191
467. Po keremi naqini se to zgodí? ...	192
468. Jeli se polek tega ne zgubí dosta meda?	194
469. Jeli se ne zna to na bole kratki na- qin storiti?	194
470. Je toti naqin ravno tak dober, kak pervi?.....	195
471. Znamo medi skos pristavo tudi do- ber duh ino vkus dati?.....	195
472. K' uemí pa nam je medna odteqina ino voda, s'kero smo noxe ino posodve zmivali?.....	196
473. Kaj je pivni med?	196
474. Kak se toti pivni med naredi? ...	196
475. Jeli za to ne imámo pripravljenemere?	196
476. Kak delamo pivni med še dale? ..	197
477. Jeli ne škodi pivni méd zdravji? ..	199
478. Vu uemí se razloqi medno vino od pivnega meda?.....	199

Pit	Stran
479. Kak delamo medno vino?	199
480. Kak se dela medni ocet?	200
481. Kaj pa storimo z'ostanočimi medni- mi trošinami?	201
482. Kda moremo toto delo opravljati?..	201
483. Kero orodje nam je polek tega po- trebno?	202
484. Kaka je vožjena preža?	202
485. Jeli se zuajde že več spol vožjenih prež?	202
486. Kak se pri vožnji preži zaderjavamo?	202
487. Kaj moremo zdaj pri preži delali?..	203
488. Kam pa teče isprešan vosek?.....	204
489. Moremo pri prežanji hitri biti?	204
490. Kak spodbimo isprešan vosek vu- koláče?	204
491. K' čemí nam je vosek?.....	205
492. Kak obernemo vožjeno xuto farbo na belo?.....	205
493. Kak plehamo vosek?	206
494. Kda se nam vosek naj bolše spleha?	206
495. Kak delamo svežnice ali lužnice is- totega voska?	206
496. Kak delamo vožjene omotke?	206
497. Kak si naredimo ocepli ali drevni vosek?	208
498. Kak si pripravimo vosek, naj bi z' njim pohištvo vožili?	209
499. Kak si pripravimo iz voska dobro črevelno ino žolno vožilo?	209
500. K' čemí pa so gomole, kere si is- prežanih vožjenic, trošin ino sa- tovnic natisnemo?	210

OBRAZNI RASKAZ.

Obraz 1. Is treh slamnih svitkov *a. b. c.* nareden stojéqi kos, kak na letnemi skladí stojí.

Obraz 2. Xelezna zapinja, s' kero se slamni svitki eden na drugega zapinjajo.

Obraz 3. Letni sklad od zadnega strana: *a. b. c. d.* zgorni okraj, na kerem se slamni svitki znajdejo; *e.* zadne dverca, kere se na podmétanje, ali pri odrojuvanji odprejo; *f.* letna lukna vu prednemi strani.

Obraz 4. Potisek *e.* za pomengavanje ali povekšavanje letne lukne vu letnemi skladi *d.*

Obraz 5. Is treh slamnih svitkov *a. b. c.* nareden lexéqi kos, z' letno lukno vu prednemi pokrivali pri *d.*

Obraz 6. Xelezen svor, s' kerim se pokrivačni deski na deseqne sklade priverta vajo.

Obraz 7. Zaškor, s' kerim se tak dobro predne pokrivala, vu kerih so letne lukne, kak tudi zadne pokrivala na deseqnih skladih zaškernujejo.

Obraz 8. Kadni strog, a. meh; na njegovo cev b. je is kotline ali kositara skovana kadna herga c. d. zo svojo cevjo e. nateknena. Tota herga imá dva dela, kera se pri f. g. skoz zarexo spotisnuti ino razno vzeti znata. Vsaki toih dvu delov je znotrah s' prevertanim podnom za ispušanje zraka ino dima oskerblen, kak je na posebnemi zgornjemi deli h. viditi.

Obraz 9. Is petih slamnih klobás nareden slamni svitek.

Obraz 10. Voseqno točilo; a. na štiri perste debela, dva solna široka ino pet ali šest solnov duga klop na štireh nogah, zadi zo vusajenim preslom b.; na klopi pod izrezanim jarkom xleb c. za odtok voska vu sod d.; vu presli skos pregubлено ino zvertano lukno texilnik e. na moqni igli, druga lukna v' texilniki pri f. z' vuobesenim kučom g. keri se derxí na leseni sir h.; z' mnogimi luknicami oskerblen tvorilnik i. s' platenico v' sebi; predi vu texilniki poprečna lukna j. zo xmekom v' sebi, kak ga vu posebnemi obrazi k.

vidimo; vretno *t.* skoz nagorno texilni-kovo lukno *m.* vu xmek vteknenou, kero se zo svojimi svornicami *n.* vu xmekovih zarexah *o.* loví; *p.* drog skoz vreteno za gor-ino dolgonenje texilnika; predi v' klopi okrogla lukna *r.* vu kero je skoz odpertek *s.* vretenov glaviq *s.* z' robasto zaglozdo *z.* ino dvema klinoma *x.* zadelan.

PREDIDOVCE PITANJA.

1. *Vu yemi obstojí yelna reja?*

Vu strexbi ino reditbi qél, naj bi se od njih, keliko mogočno, veliki prid ino hasek dobival ino qloveka veseluval.

2. *Kaki prid ino hasek nam dava yelna reja?*

Zvun mladih rojov vsako leto qisti pridobiqek meda ino voska.

3. *Je toti pridobiqek imeniten?*

Jako imeniten. Potem kak imámo dosta ali malo rojov, ino qí ravnamo yelno rejo s' potrebnim prigledom razumao ino skerbeno, nam ona spravi vsako leto po 10, 20, 30, 40, ino se več zlatov qistega pridobiqka tak, da jò spoznamo za naj boljo reč dexelskega gospodarstva.

4. Je toti pridobiček vsako leto ednaki?

Ne! zmes so tudi boxne leta, vu kerih si چele više svoje potrebe do perve médne nosnje pridočega protiletja nikaj ne nansijo. So pa take boxne leta le malokda ino nikoli ne tak boxne, da nam چele ne bi naj menje z' voskom nekaterega dobička spravile.

5. Vu چemi pa imá tota mnogoterost svoj zrok?

Vu rodnosti ino nerodnosti letin, ino چelam prijetnega ino neprijetnega vremena.

6. Kake leta so za چelno rejo naj pridnese?

Take, vu kerih je zima ne preostra, ne preduga, protiletje toplo, tihotno, ino leto ne prevročo ino susno: چi vu protiletji ne pihajo silni vetri, keri چele v' letanji zaderxavajo ali v' domo-letenji is paže na zemlo tečejo; چi so protiletne noći tople, skos kaj se plodenje jako lehkoti ino medne srage vu cvetji nastanejo; چi je vreme ne presuršno, temoč zmes mokro, naj paže ne mine prehitro: چi se gostokrat rodne grumske vremena nagodijo, چi pridejo listne vusi, ino medna rosa, چi sád obrodí, ino v' jesen hajdina popuno ocvete.

7. Kake leta so چelni rejji kvarne?

Merzle, sugne ino mokre leta. Kajti
 ūj je zima preterda ino preduga, tè se dosta
 ūél zgubí, plodni nasad se zamudí ino za-
 stávi; uele morejo predugo znotrah sedeti
 ino se ne moxejo snaxiti; nastane plesen,
 kera pokvarí zrak ino ūelam bolezni, po-
 sebno pa grixo naqiní. Uj je protiletje ostro
 ino leto sušno, tè se ne porodí vu cvetji
 méd, uele morejo za tega volo trote po-
 klati, ino se ne rojijo. Blizo ravno tak se
 zgodí, uj je leto premokro, skos kaj se
 uele od vunletanja zaderxavajo, ali skoz
 goste velike deža v' domo-letenji is page
 na zemlo pobijejo. Še bole hudo je za nje,
 uj toqa njihovo pašo pobije ino ne imájo
 od nikod se xivéti.

8. So za uelno rejo vsi kraji ednako dobri?

Ne! Sicer je nieden stran ne tak ne-
 rodjen, da ne bi v' njemi zelinje, zasadinje,
 germovje ino drevje taslo, is kerega rox
 ino cvetov uele svoj méd brati znajo; le
 pa so neki strani s' takim rastlinjom boga-
 tesi, zato za uele bolši, kak drugi.

9. Keri so toti strani?

Poglavnó vsi tisti, kde ludje marno
 delajo, kde je skerb za drevno ino njivno
 poboljšavanje, kde rase veliko repiva, haj-
 díne, rudeuge ino bele detele, ino drugo

kermno zelinje; mak, grahōr, janex, mustada, vertno rastlinje vsakoterega ploda, posunq-nice, slezi, ino druge terxne rastline; tudi strani, kde se najde smrečja ino jalovje, vu kerih je dosta rudečih ino černih jagod, ali kde se znajde mnogo xilavega ino kerkega verbja, ribeza, kupinja ino terninja; ravno tak tudi lepo cvetéqi travniki, lipovo ino kostanjovo drevje; vu vsih takih stranih se ravná celna reja na naj obrodnesc hasek.

10. Keri strani so yelni rejji 'neprijetni?

Vsi tisti, kerti is suhih nerodnih peseqin ohstojijo, 'ali' tak visoko lexijo, da vihēr od vsakod na nje praví; ednáko tudi, kde so velike jezére ino siroke tekoče vode, v' kere qele, vu prekletenji otrudene, ali skoz veter pobite, padnejo.

11. So yele v' marlivosti med sobo ednake?

Ne! Ene so bole marlive, kak druge. Ene preveno leqejo ino nosijo, druge pa rade sedijo ino ne delajo.

12. Odkod pride nedelavnost nekih yél?

Od prepunega kosa ali sklada s' pogajami ino medom; večkrat pa tudi xe iz náravi.

13. Kak se toti nedelavnosti odpomága?

Skos podrezavanje ino podlaganje, ino tudi skos presadenje nemarnih qél med delavne.

14. Treba na qelno rejo velike zatrosbe?

Potrebna zatrosba na qelno rejo je celó mala, ino se istegne naj berzej le na pervo nálogo, t. j. na kupljenje rojov, na postavljenje qelinjaka, ino na spravo nekaterega potrebnega orodja. Alipà vse to se nam skoz veselje is qél bogato plaça.

15. Vu yemi pà obstoju toto veselje?

Vu vxitki, kerega skoz gléd ino premislavanje v' naravi ino gospodarstvi totih qudovitnih stvari najdemo. V' ednem qelinství se zedinijo tak mnoge imenitnosti, kak jih pri niedni drugi stvaríni ne najdemo. Zotovaršenost na edíno misel ino volo, kera celó zoserqno mèd vsim qelinstvom gospoduje, lubezen k' matici, pogodba na ednakost v' njihovih opravilah, njihova delavnost ino neotrudena marlivost, njihova skerb za naj lepso réd ino snago, njihova sprava ino zohranlivost, njihova zmoxilost, s'kero se branijo ino svojo lastvo zderjavajo, ino se pred vsim drugim posebno njihovo iskustno delo nas popunoma premaga, se nad njimi qudivati, ino keliko veq mi nje gledamo ino premislavamo, te-

liko bole se nasa paznost na nje ravná, ino povzdigava celo nase serce na veliko qast mudrega stvoritela.

16. Kaj je potrebno na pridno qelno rejo?

Dobro poznanje qél, njihove naravi ino xivne sege, tudi vedenje vsega tega, kaj je njim pridno ino kvarno, zadniq popuno znanstvo naqina, kak so oskerbuвати, ino potrebna hitrost v'navadi roqnih opravil z' njimi.

17. Kak si toto vednost spravimo?

Skos podvuk ino skušenje, z' obojnim vkup.

18. Na keliko gláv toti navuk raspadne?

Na šest. One so:

Perva: Od naravi ino xivne sege qél.

Druga: Od qelnih stanis ino nekega za qelno rejo potrebnega orodja.

Tretja: Od prijetka ino primerjene spredi dobre qelne reje.

Šterta: Od pomnoxavanja qél.

Peta: Od strexbe ino reditbe qél v' razliqnih letnih qasih.

Šesta: Od dobre sprave ino storitbe z' medom ino voskom.

I. G L A V A.

Od naravi ino xivne sege qél.

19. *Med keri plemen stvari slisijo yele?*

Med insekte, ali tak imenuvane vukosne xixale, t. j. mèd take stvari, kere imajo kres svoj xivot vureze ali okroxè, v'kerih ga znajo gibati, isteguvati ino vukraquvati. Zosebno se yele, stejejo med muhji plod.

20. *So vse yele ednega roda?*

Ne! znajde se jih veq rodov, n. p. kosmati qmeli, cvetne yele, zidne yele. Mi pa govorimo le od mednih qél.

21. *Kde najdemo medne yele?*

Vu siremi naravnemi stani v' logih, kde vu votlih drevah, kamenih raspokah ino podzemelskih luknah slovarjene svojo gospodarstvo ravnajo, ino se zato divje yele imenujejo.

- 22. So one drugega roda, kak nase domače uyele?

Ne! One so le nekaj menše, bole verne ino svetlége, ino da so sebi samim poddane, zato zlostnäge pà proti tem tudi bole xive ino marlive. Od spočetka so tudi nase domače uyele bile divje, ino vsaki roj, keri odletí ino se uloveujemí prigledi odvzeme, se pà odívi.

23. Keliko uel pà xiví v' eduemí tovarstvi?

To je dalej razlíqno, ino se skaxe po mnogoterih obstojuostah mnogotoro. Znajdejo se roji, kerih broj se na 50 do 60000 uel dosteti zna; proti tem pà so drugi, keri se le blizo na 8 — 10000 uel znesejo.

24. Kak se zná uelna brojnost zvediti?

Skoz vaganje ogrebanih rojov. Skoro vseli vaga 100 uél i lot. Na 1 funt sliši zato 3200 uel. Či ali roj bres posodbe (tare) vaga 4 funte, tè imá taki roj 12800 uel vu sebi.

25. Kak je uelno truplo sporedeno?

Ono obstoji is treh imenitnih delov, toti so: 1. glava, 2. opersje, ino 3. zadek. Oni so skoz vurezke razloženi, ino le skoz drovníkje cevke ali privodke med sobo sklenjeni, ino od zvunah z'mogimi kosminkami obrayeni. Vsaki totih imenitnih

delov imá mnogotere vude. Na glavi vidimo ralec, vjedilo, jezik, oči ino utesne rogelce; na operiji noge ino peroti; ino na zadki šest okroškov ino štiri luske. Znoterni deli so: mozek, želodec s' utesnimi, pluča, spolnice ino xalec z' jadnim mehom.

26. So vse utele ednega roja na spodobi ino teli med sobo ednake?

Ne! temočl znajde se med njimi vidna različnost.

27. Kelikotero utele prebiva v' ednemi roji?

Vu popuno zdravemi roji prebiva troje utele, 1. matica, 2. delavne utele, ino 3. troti.

28. Kaj je matica?

Ona je mati vseh v' ednem zdravem roji stanujajočih utele. Na njenem xivlenji, nazoučenostji ino zdravji se zderxí dober stan enega celega celestva. Či ona bode bolena ali nerodna, ali se celo zgubí, te pride vse vu neréd, delo kiasi henja, vso celestvo zapadne v' nemokljivost, nesnaga v' utelniki se prevzeme, narédijo se utevi, ino vso celestvo — či se mu hitro pa matica ne správi — se pokonča. Kak dugo pa je matica xiva ino zdrava, gospoduje zojedinost, red, xivlenje ino marlivost med celestvom, ino vso uteinstvo se znajde vu dobrem stani.

29. Jeli matica ne imá se vey imén?

Imá. Ludjé so nekda mislili, da je ona sama (uelak) moxka uela v' roji, ino njo zato vajvoda, krala, cara imenuvali. Od keliko uasa pà znamo, da je ona le xenskega spola, se ji je od nekih htelo davati imé vajvodica, kralica, carica; alipa naj pravej jò imenujemo matíco.

30. Kake spodobe je matica?

Na zvunenjem teli imá ona vse z' delavnimi uelami ednako, alipa vsi samotni deli so veksi ino lepse podobe; telni zadek je bole dugi ino prišpícen, ino ona ga, kak hitro je plodna vujnjena, za sobo vleče. Noge so dugše, tak da na njih med ovimi uelami veliqestno hodi; njena farba je xučkasta, blizo zlatosvetla, pri nekih tudi arjavkasta; ralec je nekaj krajevi, kak pri delavnih uelah, ino zgorni telni del je večkrat temno arjavi, večkrat uernkasti. One vse so ne edne velikote; kajti ene med njimi se skaxejo celó zosebno velike; alipa vse so vidno vekse, kak delavne uele. Is popisanja ino obrazenja pà se ne navučímo matice prav poznati, temoq moremo jò xivo viditi ino pregledati, ki jò slišno poznati hočemo.

31. Skos kaj se razloyi matica od delavnih ūél?

Skos popuno doravsenje svojih spolnic, zosebno zajajqnic.

32. Is ūega obstojjo zajajqnice?

One obstojijo iz dvu zvezkov, vsaki zvezek iz mnogih posodviqic. Vsaki zvezek imá cevko. Obé cevki se zedinita vu zovkupni dovodek — lexni kanal ali lexno ūrevo. V' onih posodviqicah se zaplodijo ali dovodijo jajca. Kak dugo je matica Że neopladena, ali yi je od lexnega qasa Że daleq, se vidijo tote posodviqice, kak namotek preje, ali kak zviqek zonaloxenih niti, kere so tak tenke, kak nít od xidnega ūerva. Ob qasi jajqnegra lexenja pà so tote posodviqice naravnene ino z' nedostetljivo mnoxíno jajc napunjene, kers preveno vekse bivajo, keliko blixe cevkam pridejo, is kerih se vu lexni dovodek spravijo ino se odcod vu lexnice nasadijo.

33. Jeli matica tudi imá xalec?

Imá ga! le je on splantani ino hole dugi, ino drobneši, kak pri delavnih ūelah; alipà ona ga le v' naj veksi sili vzemme na pomoq, posebno v' boji zo svojimi zopertnicami, zato jò brezi bojanja, da bi nas plqila, v' roke vzeti znamo.

34. K' yemi je matíca?

Njena predna duxnost je zaploduvanje; ona izlexe zato vu protiletji ino po leti mnoge jezera jajc, tak dobro za delavne qele, kak tudi za trote; proti tém pà je ona vsim drugim opravilam odvzéta. Ino da je ona, liki sklepni kamen celega qelinstva, zato imájo qele nedoreqlivo lubenzen do nje, tak da rade za njo xivlenje sporouqijo.

35. Kak dugo xiví matíca?

S' popuno stanovitnostjo se to ne dá povedati. Eni mislico, da ona svojo xivlenje nikaj više, kak delavne qele, ne správi, kaj se po naj novéjih vupametvzetjah od enega leta dosta više ne izide. Drugi pà, kak n. p. qelár Špicnar, dokaxujejo, da ona zna starost na sedem ino že več let doxiveti. Alipà to je, po naravi insektov sklenom, neverjetno. Pazen ino vere vreden priglednik nám je zmes poterdel, da je matíca, kera je skos svojo telovnost jako zasebna bila, po drugemi rojì ogrebana, xe pri pervemi dvakrat, t. j. skoz dve leti se dala viditi. Is tega se sklene, da matíca xivlenje celó na tri leta spraviti zna, kaj se na zderhanje qelinstva tudi zdi biti potrebitno.

36. Kaj so delavne yele?

One so naj menye, pà naj brojnatezega stana v'roji, kere vse dela opravlajo, med ino vosek nosijo, prebivalíše snaxijo, vodo ino druge reqi donazajo, plod s' kerimno kaso oskerbujojo ino za slobodnost qelnika straxajo.

37. Kake spodobz so delavne yele?

Is celega ravno take, kak matíca, le je njihova zrast dosta mensa, alipà vsi njihovi vudi so na njihov delavni stan primerno sporedeni. Zo svojim jedílom, kero is klesi obstoju, kerih zobci ne stojijo le ravno eden na ovega, temoq tudi skrixomá eden krez ovega grejo, ino med sobo, qui se zaklepnejo, votlino naredino, zgrizavajo skalje ino druge neravnote v'qelniki; zo svojim ralcom, keri se seteci spodobi ino med dvema vteknicama teqí, najimlejo one medno mezgo is cvetnega oserqja, ino jo prinašajo z' njim do poxiráka; ino zo svojimi nogami si nabasavajo cvetni prah ino se oblagajo z' njim tak, da se gosto-krat poqivati morejo prejdoq, kak do svojega prebivalisa pridejo.

38. Keliko kosti imájo delavne yele?

Þest. One se znajdejo na spodnemi strani opersja ino imájo skup stiri imenítne

vugibke, kerih naj spodnesi, maliqke stiri krempliqe imá, s' kerimi se derxati, edna na ovo vésiti ino tak imenuvan grozd narediti znajo. Dvé naj prednesi nogici jím strexeta namesto rok. Z' njima lovijo cvetni prah, ino ga donasajo z' naj blixnesim parom nogic na ſirjo bedro zadnijih nogic, kero se lopačka imenuje. Tota lopačka je okoli sebe z' mnogimi kosminkaimi obražena, kere k' tem strexejo, da se nabasan cvetni prah na nje derxi. Pri matici je tota lopačka xmetno viditi ino tudi ne s' tak mnogim kosminjicom obražena,

39. Keliko peroti imájo delavne yele?

Ravno teliko, kak matica, najmeq stiri. One se najdejo na strani opersja, ino lexijo liki edna krež ovo, le so zgorne dugše ino bole ſiroke, kak spodne. One so vkrix spleteni ino z' nekimi xilami prerazene.

40. K' yemi strexeta njim yutna rogelca, predi na glavi med oymí?

Brez dvoja sta ona yutna orodka na zlatanje ino berx tudi na vohanje. One nju znajo istegnuti ino vukraqiti ino z' vugibki na vse strane gibati. Skoz nju spoznajo one vsako zračno premenenje ino istegujejo nju pri vših najdenih rečah naprej;

na podiskavanje. Ona se zato imenujeta *çutka rogelca*.

41. Kaka je drobovina delavnih yel?

Sperviq je poxirák v' pamet vzeti, keri se zgorah na gobci zaçne, skoz opersje gre ino se v' zadnemi teli v' enemi mehi dokonqa. Toti meh, keri sladke mezge iz rox dobíva, se imenuje medni xelodec. Is totega meha ide kratki dovodek v' drugi meh, keri je dobil imé, voseqni xelodec; kajti mislili so neki çelári, da se v' njemi vosek, kerega çele v' tenqkih gibicah skoz okroxke zadnega tela ispotujejo, pripravla; vidi pa se on le za prexivanje potreben biti. Na obema stranoma lexíjo pluçni mehi, keri so na štiri cevi na zvunaj oddelani: Nixe spod lexí xalec ino jadni meh.

42. K' yemi jím strexe xalec?

Brez dvoja jím je on na branbo, ako ravno vsaka çela, qí je koga z' njim piquila, more vumreti zato, da xalec, keri imà protivne kremlipi, po zvodnenji ostane teqati ino nekaj çelnih qrev odterga, qí ga çela nazaj potegnuti hoqe.

43. Odkod pa pride da yelni xalec tak obçutlivò boleyino naçini?

Od jada, keri se iz jadnega meha, na konci xalca, skoz njegovo vustnico v' rano izleje.

44. Je toti jad skodliv?

Njegova skodlivost je ne pri vseh ludéh ednaka. Nekim naredí pomislivo bolečíno, otok, xgalíno ino trešliko; pri drugih pa toti včinkki hitro preminejo. Znajdejo pa se tudi prigodi, kde je roj vu svoji jadnosti ludí ino konje vumoril.

45. Kake pomoysi imámo proti včelnemi jadi?

Naj hitrej nam pomága oli, pomazan na rano; on zabráni otok, ino xgalíno; zvun tega méd, scalnica, merzla voda, hladna zemla, tudi včela, kera nás je piquila, ki jo na rano razdružnemo ino rano z' njo glodamo.

46. Kerega spola so delavne včele?

One so lastno xenskega spola.

47. Kak se to dá zvediti?

Skoz razrezanje včel; kajti najdemo v' njih zajajčnico, kera pa je ne popuno dorazena.

48. Lexejo delavne včele tudi jajca, kak matiča?

Kak dugo je roj zdrav, t. j. rodno matičo imá, tak dugo ne lexejo one jajc; kajti kelika neréd li ne bi vu včelinstvi postala, ki bi se vse delavne včele zo zaploduvanjom pasqiti htele; ki pa je matiča zgublena, ali nerodna, te se zbudi v' ne-

kih delavnih qelah pojatnost na zaploduvanje, one se zato zospolijo z' nekimi vu qelniki prebivajoqimi qelaki; ino lèxejo jajca, alipa is totih jajc se sami troti nalexenja, in zato neki mislijo, da se troti od rodnih delaynih qél plodijo, ino za tega volonje trótnice (trotne matere) imenujejo.

49. Kaj je lastna dužnost delavnih qél?
Njihove dela so veliko razliqne.

50. V' yemi obstojojo njihove dela?
Njihove dela so veliko razliqne. Ene snaxijo is qelniká vso nesnago, iznavaajo mertve qele, vu žjedih zaplodene qerve qelnih molov, ino v'lexnicah oterden qelní kruh; druge zamaxujejo raspoke ino male odpore vu qelniki; neke delajo lexnice; pà druge pripravljajo qelní kruh ino kermno kaso za plod, se pà neke kermijo plod, ali ga s'pokrivalom zadelavajo. Ene lečejo vun ino pobirajo v'roxah ino cvetih drevja ino zelinja med ino cvetni prah, ali prinašajo zamaxo is topolja, kostanjovja, smrečja, ali vodo is potokov ino gnojibnic. Z' edno besedo, one vse so brez henjanja delavne od jutra noter do večera, ino vse njihove dela se ravnajo na zderxavanje ino dober stan celega qelinstva.

51. Kak dugo xivijo delavne yele?

Po skusenji smo presvedočeni, da ne xivijo dugo prek enega leta. Mnoge se skoz vtiče ino druge stvari pojejo, mnoge preidejo v' dexovji, mrazí ino vihérih; zmes tega pa se njihova zguba v' dobrih letnih časih pretečeno znovič dostavala. Od tega pride, da dober roj 58 ino več lét star biti zna.

52. Kaj so troti?

Oni storijo tretji stan uel v' roji, ino se od enih tudi trubci, uelaki, uelni moxáki, lexáki, imenujejo.

53. Kake spodobe so troti?

Oni so dosta veksi, blizo dvakrat teleski, kak delavne yele. Vse na njih je neskladnešo, kak pa na delavnih uelah; glava je veksa ino bole okrogla, ralec krasni, zadek debeléši ino prisejen, kosti neokosmačene, ino le znotrah z' malimi rudečkastimi kosminkami obrasene; na zadnih nogah ne imajo lopatíc, zato tudi cvetnega praha nositi ne moxejo.

54. Imajo troti tudi xalec, kak delavne yele?

Ne! totega jím je narav zarekla. Mi nje zato znamo bres skerbi, ki bi nas pili, v'roke vzeti. Či pa nje na zadki stis-

kavamo, tè prideta dva mala rogelca na svetlo, kera imámo za pridelka njihovega zaploduvanskega orodjá.

55. Kerega spola so troti?

Objinski nje imenujemo moxake, t. j. moxkega spola qele. Sicer so neki qelári njihov spol obdvojuvali, ino nje za brespolnike iméli, alipà oni ne imajo nikakega svedoqtva za toto ovadluvanje.

56. Kera pa je njihova duxnost?

Tota se je ne popuno znana. Eni so mislili, da oni lexno opravilo oskerbuвати morejo, ino nje zato lexne qele ali lexáke imenuvali. Drugi so nje iméli za vodonositele, neki pa so njim vso opravilno duxnost odrekli ino nje imeli za gerde odroke ino nepridne lakotnike. Alipà qí so oni, kak se xmetno tajiti dá, moxkega spola, tè jím sliši oploduvanje matice, ino tota duxnost se vidi njihova predna biti, qí ravno se oni polek tega druge opravila imeti znajo. Teliko pa nam je po resnici znano, ki qelinstvo se le te vidlivu na dober stan prihaja, kda trote roditi zaqne, ali qí se oni v' roji prikaxujejo.

57. Kak veliki je broj trotov v' enemi roji?

Celó gotovo se to ne dá povedati ino visí od veq obstojnosti, n. p. od rodnosti

matice, od brojnosti qelestva ino od dobrih páš. Izreklo pa se je le, da se vu zdravemi roji méd 15000 qelami znajde 300 trotov, ino vu brojnateših qelnikih je njihov broj naravno še imenitneši ino se zna na 800 delečeti.

58. Izletavajo troti vsaki den ravno tak marno, kak delavne yele?

Ne! kajti oni so xe iz naravi lenivi, ino merzlokervni ino lubijo toploto, zato izletavajo le po toplih dnevih, ob poldnevnih vurah, ino poznej pri sunčnem xari.

59. Kak dugo xivijo troti?

Dugava njihovega xivlenja se doteče naj više na vsest mesecov, dostakrat je ona se silno kračeva; kajti či hudo vreme pride ino se paže odvzemejo, tè so oni večkrat xe vu Maji pa odverxeni; či pa se paže znovač poboljšajo, tè se pa tudi novi troti izlexejo. Naj berxej pa se oni po rojnemš časi ino či se paže dokončajo, v' Augusti ino Septembri od qel prexenejo ino zakolejo.

60. Zakaj pa storijo yele to?

Brez dvoja zato, da so njihove opravila zdaj ne več potrebne, ino da bi oni ovaci qelinstvi le na texkoto bili; kajti eden trot pojej več, kak dve delavni qeli.

Tote so zato na zderxanje celega roja skerbne ino skaxejo pri njihovem preganjanji ino klanji tako groznost, ki celo jajca ino zadelan plod iz lexnic potergajo.

61. Jeli celo niednega trota ne pustijo xiveti?

V' nekih rojih si qele xe tudi edine trote skoz zimo zderxijo; kajti najdemo nje večkrat v' Januari, kde se je ne bil plod vusadjen, ino kde je matica bila popuno zdrava, ino roj celo dober. Alipà teliko je resen, da so roji, keri se v' Oktobri trote terpijo, po vodbi brez matice.

62. Kak pa se godi plodenje qel?

Hi je matica od qelakov plodna vqinjena, te naléxe k' zaqetki protiletja, naj berxej xe vu Februari jajca tak dobro za delavne qele, kak tudi za trote, one vu male, tote vu velike lexnice. Njena nárnost ji xe povej, kake jajca bode nalegla, zato se ona v' ogledi na lexnice nikoli ne prestópi. Iz vsakega takega jajca se iskota vu stireh dnevih qervek, keri od qel s' kermno kago oskerblen ino v' potrebni topoti zderxan, noter do sedmega dneva tak daleq prirase, ki poden v' lexnici napuni, ino popun okroxaj spodobi, kajti se z' glavo ino repovim konçkom dotíqe.

Kak hitro je tak daleq prirasel, se istegne v' lexnici na ravnoto, qele pà se ga prevenò oskerbujejo s' potrebno kermno kašo, ino zadelajo lexnico s' pokrivalom. Vu totemi zadelanemi stani naprede qervek arjava-rudečkasto kóxico okoli sebe, vu keri se zmes stirnajst dnevov na popuno qelo preoberne. Po pretezenji totega qasa odgrize ona pokrivalo na lexnici okoli ino okoli, ino pride, liki is svojega groba vun. Zraven qasa se naberejo neke qele okoli nje, kere jò osnaxijo, ji nekaj meda dajo, ino jò vu svojo qlestvo vzemejo. Xe drugi dén letí ona vun, ino opravla vse dela drugih qèl.

63. Jeli se tudi troti ravno tak narodijo?

Tudi! le naléxe matíca svoje jajca za trote vu zosebne za nje pripravlene vekse lexnice.

64. Ali kdo pà naléxe jajca za matice?

Matice se iz ravno onih jajc narodijo, is kerih se vu malih lexnicah delavne qele nalexijo.

65. Kak pà se to godí?

Kda bi se matíca poroditi mogla, tè naredijo qele za tako jajce nekaj vekso lexnico, kera preci moqne, okrogle stene imá, ino na strani pogáq ali vosqín, liki

xelodna lušínka dol visí, tak da je njeni pokrivalo pod se obernjeno, tudi se ona z' veq ino daleq bolgo kermno kaso, kak delavne qele, oskerbuje. Toti obé obstojnosti storita, da se iz jajca delavne qele narodí matíca.

66. Skos kaj se nám to dokáxe?

Skos té, da is pridelka pogáqe, vukeri se znajdejo jajca za delavne qele ino qerveke ki se so ne tri dneve stari, qele tudi eno ali veq matíc izlexejo, kaj nam je skoz jezerotere skuženosti dokazano.

67. Is yega obstojí kermna kasa?

Ona je na mero po starosti qervekov jako razlíqna. Perva, kero qervek dobí, je bela ino imá malo duha. Eni mislijo, da jò troti vu svojemi teli pripravlajo, kajti oni, qì nje na zadki stiskavamo, tako belavo mezgo od sebe dajo, kero qele hitro políxejo. Keliko starési pà qervek biva, teliko veq kermna kasa disí po médi ino dobiva xuqasto farbo, ino se itak bole sladko disí ona kratko pred zadelanjom lexnic, nadobí zadniq zelenkasto-xuto farbo ino kiselnato sladki duh. Naj veq sladkosti pà imá le matíqna kermna kasa. Blizo vsi qelari mislijo, da se kermna kasa skos qele iz meda cvetne moke, vode ino gnojísnice

pripravla, kajti vse tote reči se od qel spobirajo.

68. Je méd, kerega qele is cvetja nosijo, xe popuno pripravljen?

Ne! sladka tekoča reč, kero qele pri svojemi domo pridenji is páš hitro v' lexnice spravijo, se imá dosta vodenih delov v' sebi, zato toti vodeni deli pri preobernenjí pogáq ali voseqín lehko vun tečejo. Za tega volo se ona more se tudi od točnih delov izločiti, ino to se zgodí skos qele v' noqi ali pri dexovnemí vremeni, kda ne moxejo vun letati. Najmreč, one toti méd pà poxírajo ino ga dajo, kda je vu njihovemi xelodci ogosten ino is vsih drugih delov izločen storjen, skoz svoje vusta pà vu lexnice nazaj, kere nató zadelajo.

69. Nosijo qele tudi vosek is cvetja?

To so qelari dugo mislili, alipà je dokazano, da ga iz meda vu svojemi telí pripravlajo ino vu naj tensih gibicah med okroxki is svojega zadnega tela ispotujejo, s' kerega se njim skoz druge qele odnasa ino za pogauqno ali satovno delo jemle.

70. K' yemi pà strexe cvetna moka, kero qele tak gosto na svojih zadnih nogah noter nosijo?

Tote tak imenuvane trošinke se od qél v' lexnice nosijo, se od njih z'medom pre-

mesijo ino zmegajo, potem pa se celnem plodi za kermo davajo. Čele pa toto kermo tudi same morejo jesti, naj ispotuvanje voska poboljavajo, zato se tota zmes imenuje celni kruh. Totih trošink one jako dosta nanosijo noter, ino vu lexnice zohrajujejo. Mi najdemo posebno vu brezmatičnih rojih cele pogajce z' njimi napunjene. Vu protiletji nosijo čele nje celo oterdene pa vun.

71. Kaj je yelam se več potrebno k' njihovim delam?

Zamaxa ali zavojina tudi zadelavina po iméni. One jò nosijo is popovja divjih kostanjov, topolja ino drugega drevja.

72. K' yemi je yelam zamaxa?

One zadelavajo z' njo raspoke ino odpore vu svojih prebivalisah, tudi pa spojnjajo z' njo svojo pogajno delo, naj mu potrebno derxeqost dajo.

73. Is yega obstoji toto pogajno delo?

Iz malih ino velikih lexnic, kere-edno na ovo vredujejo, ino na dvoje, edno proti drugi tak napravijo, da one le eden zovukupni pod imájo. Tudi nastranske stene so zovukupne. Tote lexnice naredijo med sabo lepo zdelane pogajce, ali satovnice v' okrogli spodobi, ino se imenujejo tudi

okroxnice, voženice, plate, troženice. Či so lexnice s'plodom napunjene, te nje imenujemo plodne pogáče, ali plodne satovnice, proti tem pa, či je v'lexnicah med, jím damo imé, medne pogáče, ali medne satovnice. Vse v kуп se imenuje tudi satovjé ali troginje.

74. Kak so tote pogáče sporedene?

Najdemo nje na mnogotere strane sporedene. Neki roji nje delajo od predi ali od letne lukne ravno proti zadi, tak da či lexeči sklad zadi odpremo, med pogáče viditi, njihov broj presteti, ino stan roja, njegovo moč ino zalogo xe preci pregledati ino rassoditi znamo. Toto žege, pogáče delati, imenujemo merzlo pogáçno delo, kajti zrak, či skoz lukno noter pride, lehko med vsimi pogáçami skos pihati zna. Drugi roji pa delajo svoje pogáče od ednega strana do drugega ravno proti letni lukni, ino to se velí toplo pogáçno delo, kajti se skoz letno lukno pridoči zrak od ravno proti stoječih pogáč odderxava, ino zato čele za njimi bole toplo sedijo. Že drugi roji pa se vu svojemi pogáçnemi deli premenjavajo, ino idejo od merzlega na toplo pogáçno delo prek, ino to se imenuje zmešano pogáçno delo. Roji tote žege so navadno naj marnesi,

75. Kero bogatno delo je naj bolso?

Spoznavata se od qelarov — saj pri lexeqih skladih — obqinski le merzlo pogatno delo za naj bolso, da se qele pri porezavanji lexej dajo strahuvati. Pri toplemi pogatnemi deli se skrijejo qele, da dim ne zmoxe zadosta noter do njih priti, za pogatami, skos kaj se porezavanje veq ali menje xmetno da opravlati.

76. Kak so lexnice napravlene?

Z' vunvzetjom matiqnih lexnic, so one vse zestovoglaste spodobe, ino po edni meri tak lepo v' red napravlene, ki neden iskustnik tote primerjenosti vu njih, nasleduvati ne zmoxe. Vsaka stoji zo zestimi drugimi lexnicami skoz nastranske stene, ino s' tremi protistojecimi skos pód, zotovarsena, kajti pod vsake lexnice se skoz spodek nastranskih sten treh proti stojeqih lexnic podpira. Tota delna zega da lexnicam jako terdost. Krajci na odporkih lexnic so nekaj debelési. Lexnice so velikoti qél celo primerjene. Vse lexnice za trote ino delavne qele imajo nekaj skrilno višek stojeqi lexaj, naj vu njih prirasuvajoqi qer-veki, kda se istegujejo, z' glavo nekaj nagono lexíjo, ino naj med, kda se z' njim napunjavajo, ne zmoxe istekati. Kda so xe napunjene, se s' pokrivalom zadelajo.

77. Kako farbo imajo tote pogáče?

Operviq so izveksega bele, ino naj več se jím farba dava od pás, is kerih qele méd nosijo. Od repisovega ino lipovega cvetja so pogáče lepo bele, od rudeče detele cvetja dobijo arjavo farbo. Para, kero qele vu skladi delajo, pà preoberne lepo farbo, ino jò arjaví ino černi s' pridoqo starostjo tak, da so dvuletne pogáče celó černe viditi, posebno naj viresë vu stoječih skladih.

78. Se znajdejo tudi krulave qele?

Znajdejo se. Zdrav roj pà njih ne terpi, temoq nje odverxe, kak hitro pogublene iz lexnic pridejo, zato da navadnih del ne bi zmogle opravlati, kajti vse je pri njih na delavnost ino zderhanje celega roja zračunjeno.

79. Vumirajo tudi qele vu skladi?

Tudi, ino sicer vu vsakemi letnemini qasi, zdela od starosti ino tudi na doblenih ranah — qí so pri pišenji xalec zguibile — zdela od bolezni ino od mraza v' zimi. Hitro pà se vse mertve skoz delavne qele, kere snago više vsega lubijo, iz rojov spravlajo. V' začetki protiletja, kde se njih naj več mertvih vu skladi znajde tak da z' njimi eno ali več pesiq napuniti znamo, jím moremo na pomoq priti ino njihove prebivalisa s' podmétanjom snaxiti.

III. G L A V A.

Od ɿelnih stanis ino nekega za ɿelno rejo
potrebnega orodja.

80. So zohranbe, kere ɿelam za stanisa
davamo, vse ednega spola?

Nel one so jako razliqne, zdela v' ogledi na rei, da so zdaj iz lesa, zdaj is slame naredjeni, zdela v' ogledi spodobe, zdela v' ogledi postave, kero jim davamo; zato tudi razliqne imena imajo, najmrej: leseni ɿelniki, ali leseni ɿelni skladji, lesene ɿelne omare, desnate ɿelne truge, ali blajnate ɿelne ɿkrinje, dogaste ɿelne pute, ali dogasti ɿelni puqeli, votli bedni, ali votlaki; slamniki, ali slamni ɿelniki, slamni ɿelni kosi, slamni ɿelni oglavniki i. t. v. Poglavo nje vse imenujemo po njihovi stoje- ɿnosti ali lexeqosti stoječe ino lexeče ɿelnike.

81. Kere imenujemo stoječe ɿelnike?

Tiste, keri primerno s' celim ɿelnikom naj menyi spodnik ino od njega svojo iste-

goto proti viški ino globoti imajo. Tu sem slijijo votlaki, desečni ćelniki, stojeći skla-di, ino slamni oglavniki.

82. Kere pa imenujemo lexeče ćelnike?

Tiste, keri imajo ravno preqno, ali ravnovagno lexéqost ino svojo vekšo iste-goto od predi proti zadi. Oni se delajo iz deskov ali lesa.

83. So leseni, ali slamni ćelniki bolči?

Misli kres toto reç so silno razložene. Leseni ćelniki resen duxe derxijo, proti tem pa so tudi xmetnesi, ino pri ogrebanji rojov imámo z' njimi veç dela; ino da ne pustíjo pare ino slaba skos se, zato nastane v' zimi na pristranskih stenah imelje ino sreš, ino zmerzne na léđ, od ćega se silni mraz v' rojih raspirja. Za tega volo na konci zime, vu takih ćelnikih ne najdemo le samo veliko množino mertvih ćél, temoč tudi prazne pogace s' plesenjo ino tuh-noto obvležene, ino od ravno tega ćele zbetexájo ino vmerjejo; tudi se medne pogace lehko od deskov potergajo. Vsi toti kvari se pri slamnih ćelnikih ne najdejo. Bodi si, ki slama ćelno paro ino slab vu se vleže, ali ki ćelna sapa veç odvlaka najde, zadosta, na konci zime najdemo vu njih menje mertvih ćél, ino menje plesni,

kak vu desejnih ali lesenih چelnikih; tudi so lexéši ino nam pri ogrebanji rojov včinjo menje dela.

84. Kaki چelniki so votli bedni?

Oni so iz rilov ali natonov drevnega stebla na pét do šest žolnov dugote zesečani چelniki, tak da prečna mera znoterne votline blizo en žolen zneče. Na gornem ino spodnjem konci so oni, naj se ne raspokajo, zo xeleznimi obrópi okováni. Letna lukna je predi na sredi zvertana. Zadi so skos prečno listo na dve polovini razdelani, keri obé sta z' dvema deskoma, z' gornim ino spodnjim porezavanskim deskom zadelani. Neki imájo navado, nje znotrah tudi z' lesenimi krixi preteknuti, naj se na nje pogáje teliko močnej derxíjo.

85. Skos kaj se razloyijo od votlih bednov desnati چelniki?

Skos tó, ki so toti iz deskov vkup zabití, ino na obéma stranoma s' pokrivalami zadelani. Oni pridejo kak stojáki ino lexaki naprej.

86. Kaj so oglavniki?

Oni so is slame naredjeni چelniki, ino se imenujejo tudi koši, ali slamni stojaki. Njihova spodoba je okrogla, kak valék, zgorah okroglo sklenjena, tak da imà oglav-

no spodobo, zato se tudi oglavniki imenujejo. Mi nje najdemo vu mnogoteri velikoti od $1\frac{1}{2}$ do 2 solnov visokote, ino od 1 do $1\frac{1}{2}$ solna širokote. Zgorah se pustí lukna, kera se s' čepom zadela. Oni morejo že vso primerjenostjo biti napravleni, ino klobase na slamnih svitkih, kere so blizo na 1 perst poprejne mere, debele, morejo močno ino terdno z' verbovimi vitrami, ali z' lipovo oblano, t. j. z' vitrami lipove belinske xilave koxe, vkljup zasiti biti. Letna lukna je na sredi, ali v'naj spodnjesi klobasi narediti.

87. Kaj je od tistih yelnikov misliti?

Z' njimi je vsako delo jako priliqno, tak dobro pri rojuvanji, kak tudi pri snaženji vu protiletji. Čele sedijo vu njih toplo, ino znajo na sili od zgorah biti kermelene. Oni davajo radi naj več rojov ino se pustijo v' dobrih mednih letah skos podlaganje poveksati ino zato po skladni segi ravnavati.

88. Keri yelnik i se imenujejo skladni yelnikii?

Vsi tisti, kere znamo skoz na - ino podlaganje poveksati ino pomensati, ino skos to rojuvanje zabraniti ali pohitriti. Najdemo nje vu stoječi ino lexéči spodobi; perve imenujemo stojake, ali stoječe

sklade, druge pa lekáke, ali lexeče sklade. Tudi znajo oni, tak dobro is slame, kak tudi is lesa ali deskov biti naredjeni.

89. Kak so slamni stojéci skladni yelniki naredjeni?

Oni so jako različni, alipà vsi obstojo iz malih svitkov, kere, ednega krez ovega djati znamo. Neki so na sredi bole široki, kak na krajih, ino spodni svitki so veksi ali prestranéši, kak zgorni, tak da je taki iz več napostáv obstoječi sklad piramidi pripodoben. Dosta bolje pa je, či oni vsi na svetlobi le edno daloto, najmreč od 12 do 14 perstov imájo. Iz več takih svitkov obstoječi sklad je nató liki valek viditi. Zgorah je on s'pokrivalom oskerblen v' kerega sredi se lukna znajde, kera je s' pilko ali ħepom zadelana. Glej obrazni razkaz Nro. 1.

90. Kak veliki se morejo toti slamni svitki narediti?

Naj priličneši so nam, či is šest klobás obstojo, kerih vsaka en perst preqne mere imá. Oni so nató šest perstov visoki, ino merijo znotrah vu svetlobi 12 — 14 perstov. Trije taki svitki, eden na drugega sklenjeni, so na ogrebanje roja ravno zadostojni. Mi nje znamo tudi ve menze is

treh ali štirih valkov (klobás) narediti, mo-remo pa je poznej pri dobrih pášah večkrat podlagati. Glej obrazni raskaz Nro. 9.

91. Kak se toti svitki, eden na ovega naredijo močno?

Ali zó xeleznimi zapinjami, na 1 perst dugave (Glej obrazni raskaz Nro. 2), kere se kres spehe dvi svitkov zo svojimi zobmi ali spici vu zgorno ino spodno klobaso zvodnejo; alipà se zvodne na štirih stranih v' naj spodnega klobáso zgornega svitka od zgorah dol en cvek, ino vu naj višega klobaso podstoječega svitka od spodi gor proti vsakem gornem cveki tudi povsodilo en cvek. Tote cveke ovijemo z' motvozom, ino močno zvexemo. Jako močen staň dobijo toti svitki, yi jim na obema krajomia dvojno slamno klobaso damo, kera prek krez znotrenjo vun stojí ino krajev narédi. Yi nató svitke, ednega na ovega denemo, te znamo z' veliko ſivansko iglo motvoz skoz obé slamni klobasi potegnuti, ino tak obá svitka, ednega na ovega prisíti. Špehi pa se z' jilovico zamaxejo.

92. Kde se naredi letna lukna?

Celó spodi, ino se vræxe ali vu naj spodnega slamno klobáso, alipà, kaj se je bole dobro, jò napravimo vu zosebni letni

škatli, kero vsakemi qelnemi skladì pri-dámo.

93. Kak so tote letne škatle naredjene?

One so iz deskov, 12 ali 14 perstov na štiri stene, ino tri perste visoko nared-jene. Spodne skrajnice se na deseqni pod pribijejo, keri na vseh štireh stranih 1 perst naprej stojí. Vu predni stran skrajnice se na tri perste duga ino pol persta visoka letna lukna zaréxe, kera se zna s' potisakom, ki imà spodi grebenaste ali zobjaste vurezke, povekšati, ali pomenšati ino po obstojno-stah tudi celó zadelati. Zgorah na skrajni-ce se pribije rama, kera na vseh štireh stra-nih, 1 ali $1\frac{1}{2}$ persta naprej stati more. Na toto ramo se devajo slamni svitki. Zadna stena skrajnic se more liki dveri na kochnih visékih dati odpirati, naj iz letne škatle znamo od qasa do qasa zjedi zesnaxiti — ino one se pri zapiranji zo svilno klupico zaklepnejo. Taka letna škatla nas pri od-rojuvanji jako lehkoti. Glej obrazni raskáz Nro. 3.

94. Na kaj pa yele v' takih skladnih yel-nikih svoje pogáye moyno delajo?

Vsaki svitek dobí znotrah dva hloda, tak da se eden prek naj spodnéje slamne

klobáse, ino drugi pod naj višeso klobáso, proti pervemi vutekne.

95. Kak so slamni lexečki skladni naredjeni?

Ravno tak, kak stojéči, vu spodobi valéka, skos ino skos edne sirjave. Vu prednemi pokrivali se najde letna lukna, zadno pokrivalo pa zadéla celi qelnik. Oni nam dajo toti hasek, ki pri nadevanji svitkov ne potrebujemo pomočnika, ino tudi niedne qele ne oranimo, kaj se pri podlaganji stojakov xmetno da zabraniti. Glej obrazni raskáz Nro. 5.

96. Kak so leseni skladni qelniki napravljeni?

Oni so, tak dobro stojéči, kak lexéčki, is samih stirivoglastih skatel ali skrajnic zastavleni. Tote skrajnice so vukup zabite, ali — kaj jím več derxečnosti dáva v'zarexe zdelane. One merijo 12 — 14 perstov vu svetlobi. Vsaka stranska stena je šest perstov visoka, ino en perst debéla. Či tote skatle hočemo za stoječe sklade imeti, te se vu zadno steno postavinjo stekléno plato, naj stan qél ino prijemaj njihovega dela, znamo zveduvati; ona pa more zvunah z' desnatim potisakom biti zadelana, ovači jò qele zamaxejo. Znotrah se ravno tak, kak pri slamnih svitkih dva hloda ali

trameka za podderxavanje pogajnega dela napravita. Pokrivalo pa more s' prečnimi listami biti oskerbleno, naj se ne zmoxe vleknuti, zveznuti ali splantati, kaj se tudi ve skos to zabrani, ki ga s' stiremi xelez-nimi svori (Glej obrazni raskáz Nro. 6) na štiri pristranske stene naj zgornje skatle privertamo. Toti svori se iz moçne svile blizo $1\frac{1}{2}$ persta dugi naredijo. Zgorah se tota svila v' okroxaj vugne, naj se svori lehko dajo vuvertavati. Na sredi pokrivala se tudi okrogla lukna narédi, kero s' pilko zadelamo. Toti deseçni skladi se ravno tak, kak slamni svitki na zosébne letne skatle stavijo. Morejo pa tote kiste, edna k' evi-primerjeno zravnane biti, naj se edna na ovo lepo prilexejo, ino ne zijajo.

97. Kak pa se naredijo is totih skatel ali kist lexéyi skladi?

V' obá pokrivala — zadi ino predi — se lište vupotisnejo, naj se ne zmoxeta vleknuti, zveznuti, ali splantati, nató se primerno vu skatle zarexeta, tak da se tesno, pa bres sile, vu skatle postaviti ino vun vzeti znata. Na zaškernenje se vze-mejo svilnati zaškori, keri se dajo noter ino vun vertati. (Glej obrazni raskáz Nro. 7) Vu prednemi pokrivali je letna lukna tri perste duga ino pol persta visoka zarézana,

ino polek nje potisák, naj se po obstojnostah zna povekšati ali pomensati. Skatle so na stranih ino pri pokrivalama, s'kratkimi klini oskerblene, keri se morejo tak globoko vupustiti, ki le glave vunstojijo, mesto klinov se jemlejo tudi kratki cveki z'okroglimi hubami, tak da zmoxemo nje z'motvozom omotati ino močno zvezati, ki se edna skatla od druge ne gene. Taki sklad se na posebno klop dene, kera predi šest perstov naprej stoji, ino uelam za letno blanjo strexe.

98. Kake slamne uelnike se tudi imámo?

Zvun valekastih lexečnih skladov, keri se prijeli imenujejo, ednako široki so ino se od lexečnih skladov le skos to razločijo, ki iz ednega celega obstojijo, keri se ne dá razvzeti, se imámo tudi keglaste lexeče uelnike. Oni imajo spodobo priroxenega, prispijenega ali prisepjenega kegla, so predi 10—12 perstov, zadi pa $1\frac{1}{2}$ do 2 solnov vu svetlobo široki, ino obstojijo tudi is celega.

99. Kaj je od totih uelnikov misliti?

Oni nam davajo naj več meda, alipà naj menje rojov, kajti so prestrani, ino ulestvo zato more biti skerbno le na svojo zderhanje. Tudi pa jè znamo na roju-

vanje spraviti, ki imamo za nje po mnogotri velikoti pokrivala — tak imenuvane slepila — kere znamo od zadi vu jelnike potiskavati, ino jelnike z' njimi bole vosek ali bole siroke narediti. Čele obrodijo v' takih jelnih jako dobro, so marne ino nabirajo vu njih naj lepsi med. Zato tote jelnike imenujemo medne jelnike.

100. Še je več spol jelnikov?

Je že jih jako mnogotero ino oni imajo od svojih zimislakov imena: Paltoni, gelievi, vikáqi, divjaki, i. t. d. Tu sem slišijo tudi Hibarovi platniki ino mnogotri parazitni jelni.

101. Jeli so toti kaj bolši, kak pa prejdoč povedani?

Eni se sicer bolši vidijo biti, polek tega pa se je jelna reja v' njih le ne više spravila. Tudi so oni za dexeláka predragi.

102. Kaj so parazitni jelni?

Taki, vu kerih znamo na čele polek njihovega dela ino opravila paraziti. Oni obstojijo is stekla, ino so, ali is celega, kak oglavniki, spodobeni, ali is steklenih plat, kere so vu rame pušene, vkuppostavljeni. Tak imenuvani oglavniki merijo 18 perstov na visokoto, ino trinajst perstov poprečki. Zgorah imajo okroglo lukno, naj v' njej

leséno palico s' prečnimi klini obesti znamo, na kerih yele svojo delo moqno naredijo. Tota palica se skoz leséni čep, s' kerim se lukna zadela, ravná, ino je verh sebe s' poprečnim rilekom terdno napravlena. Taki oglavnički se stavijo na letno škatlo. Is steklenih plat zastavljeni pazitni yelnički imájo z' onimi ednakó visokoto ino daloto, ino so viditi, kak laterna ali svetilo. Znotrah se tudi morejo neki rileki na moqnoderhanje vodjenega dela naređiti.

103. Delajo yele v' takih yelničkih rade?

Taki yelnički morejo od zvunah z' gostim, iz dvugibnega katuna, ino zmesnim podmetom iz drevne vune presitim plajšom ogerneni, ino po takemi načini celo otemneni biti, kajti ovači ne ostanejo yele v' njih; tudi moremo nje osem dnevov preveno, kak smo roja v' nje ogrebnuli, z' mirom pustiti, kde so svojo delo spočele ino plod nasadile. Nato pa znamo vsaki den skos celo vuro, ino skoz den večkrat plajš odvzeti ino na nje paziti. Opervič se nad tim sicer razmirijo, alipa pomalem se one na to privadijo. Le moremo vsakokrat po storjenem pažuvanji yelnik pa s' plajšom skerbno otemniti.

104. Keri is povedanih yelnikov pà so za yelno rejo naj bolsi?

Zdela so se nam bolšenosti enega spola yelnikov pred drugim vediti xe dale; alipà kdo se s' yelami zna spravlati, bode za yelno rejo vsaki spol yelnikov vedel jemati. Dobro je, či mnogotere spole yelnikov vu svojemi yelinjaki imámo. Pri vednih yelarih najdemo zato slamne ino desečne stojáke — stoječe sklade — kajti so za odrojuvanje naj priliqnesi, alipà oni nam strexejo le tudi samo k' totemi konci, ino vsi od njih dobleni roji so v'lexáke — lexetče sklade — preobrnuti. Polek onih se imajo tudi valekasti slamni lexetči skladni na 14 perstov preçne mere, dà se tak z' njimi naj lexej pustí delati, ino yele v' njih vidom prijemavajo. Tudi je dobro zmes imeti neke oglavnike, da nam vsako leto roje davajo. Velike roje, keri so se na priliqno mesto posadili, je dobro ogrebnuti vu slamne keglaste lexáke — lexetče yelnike — zo slepilami, dà naj veç ino naj lepsi méd nosijo. Leséne lexáke vu yelinjaki iméti, pà je blizo ne vredno, kajti priporočijo se nam ravno tak malo, kak votláki, ali votli bedni, zato roje v' nje le té ogreblemo, kda slamnih ne imámo. Posebno je pri zbiranji yelnikov na

to gledati, da oni naj vse dobre lastnosti v' sebi imájo.

105. Kere pà so tote potrebne lastnosti dobrega yelnika?

Vsaki dober yelnik more

1. Yelam slobodno ino zdravo staniše dati, t. j. nje proti ostremi vremeni ino proti napadom kvarnih stvari braniti.
2. Za delo priličen biti, t. j. roj se more v' njega lehko pustiti ogrebatì; more se dati brez zaderxavanja ino texkotenja porezavati, po obstojnostah povekšati ali pomensati, yelni stan v' njemi ob vsih časih brez nemira ino motenja viditi, qele pri vustopečem stradi lehko kermiti, ga po dobrospoznanji iz ednega yelnika vu drugega pregnati, z' lehkoto iz njega odroje delati, qele vu njemi bres skerbi, ki bi se zadusile, zapréti ino zadelati, njim vu brezmatičnem stani lehko ino slobodno pomagati, ino ga zadnij brez bojanja, ki bi se pograje v' njemi preklonile ino potergale, od ednega strana na drugo mesto prenesti.

106. Keri is povedanih yelnikov pà imájo tote lastnosti?

Slamni valekasti lexeči ino stoječi skladi ednake dalote.

107. Kero orodje je nam polek yelnih prebivalis pri yelni reji potrebno?

Yelna kapa za osloboedenje lica proti yelnim xalcom, dve vunatni rokavici, kadni strog, dve gosji peroti, rojno ogreblo, neke lestvice, rojna bzikalnica, zkropilnik, rojna xaga, neke raglice od mnogotere dugave, gletvo, vodeno vedro, dva porezavanska noxa, posodva z' jilovico, kermne kopanje, i. t. v.

108. Kak je yelna kapa naredjena?

Ona je naj berxej is svilja ali konjskega xinja spleteno gatrasto rešeto ali sito dugave okrogle spodobe, tak velika, ki se z' njo lice dá pokriti, Toto gatrasto rešeto ali sito se prisíje na ogláv platna tak, ki cela moxka glava imá znotrah prostor, ino se z' njo tudi xinjak zred plečami odené; ino da naj niedna yela od spodi gorne moxe noterpriti, jò moremo tesno na se privezati. Imamo pa tudi yelne kape, kere so cele is svilja spletene ino spodobne starim vitexnim oglavnicam. Tote so resen bole veterne ino hladnese, pa tudi bole drage.

109. Kak je kadni strog napravljen?

On obstoji iz navadnega meha, na njegovo cev je okrogla herganja zo svojo

cevjo nateknena. Tota herganja, kere znoterni poden ino pokrivalo sta cedili ednako na mnoge lukne prevertana, se zná nekaj više svoje srede, kde zarexo imá, narazno vzeti, ino kda je s' perholadjo (stuhnenim lesom) pozderjom, ali starimi platenimi ker-pami napunjena, ino tote z' xarjavim vogolom na tlenje vuxgane, pa zaskernuti. Zgorah se skonqa tota is kotlíne ali kositara skovana herganja vu mali herk ali cecak. Či se meh zaqne goniti, te gre veter iz njega vu kotleno ali kositarno hierganjo, ino xene is tlenine (tleqega lesa) idoqi dim skoz gorni herçek vun, tak da znamo qele skos to spokoriti ino pregnati, kam koli jè hoçemo. Glej obrazni raskaz Nro. 8.

110. K' yemi je royna bzikalnica?

Z' njo se qele pri rojuvanji k' posedenji prisilijo, ino zaderxavajo, naj ne odletijo. Ona se naj lexej iz bezovca, ali iz odrezane puskene cevi narédi.

111. Is yega se naredi skropilnik?

Is zemlaçenih xitnih latov, keri se vu metlo, na moqno dva solna dugo palico, z' motvozom ednako yeteki, terdno zvexejo.

112. *K' yemi nam je taki skropilnik?*

Na skropljenje uel pri ogrebanji z' vodo, naj bodo krotke ino lexej strahuvati.

113. *Kde nam je ovo orodje potrebno?*

Zdela pri porezavanji ino snaxenji uelnikov, zdela pri odlaganji ino rojuvanji, zdela pri posebnih uelnih strexbah, kak bomo poznej vidli.

III. G L A V A.

Od naloge ino primerjene sporedi dobre
qelne reje.

114. *Na kaj imámo pri nalogi ali stavlenji qelinjaka pred vsim drugim operviq gledati?*

Na prostor, kde si qelnike mislimo naposeliti.

115. *Kaki more toti prostor biti?*

On more pred vsimi reçami suho lego iméti, ino ne od vode prepaljen, tudi ne mokroten, muzgavi, mlakasti, berégasti ino jezernati biti, kajti vu povodnah, kda sunqni dnevi pridejo, keri qele na vunletenje vabijo, se jih dosta potopí, v' moçovarnostah pa je mraz v' zimi dosta silnési ino pokonça veliko qelestva, tudi pogáqe vu qelniķih rade plesnivijo, ino qelam bolezni naçinijo. Nekaj povisana lega je qelam da-leq primerjeneša, le ne smé prostor preveç proti vetrom ino viherom, n. p. proti ve-
qer-

černiki, polnočniki ino sevri obernen biti. Tudi ga ne smejo visoki hrami obdavati, temoq on more pred sobo na 16 — 20 stopinj daleq celo na čistini stati, le ne bodi on blizo peških potov ino voznih stéz nasélen, naj ob rojnem iasi ino po vročnih dnevih od serdnih uél nikdo ne bode oranen. Ravno tak malo se blizo uelinjaka imeti smejo gumle ino druge delavne hramíne, kere veliko terenje, larmo ino prasko delajo ino zemlo trosijo, tudi pivovari, pekalnice, lončarske, apnene ino ciglene peči, kere dosta dima rassirjavajo, ne smejo blizo stati. Ravno tak malo smejo velike jezére, mlinske zajeze ino ribníki, kres kere bi uele letati mogle, blizo biti, ali siroke reke mimo teqtí, kajti se tak mnoge uele, posebno po veternih dnevih v' njih pokončajo. Resen je, da ne imamo oblasti, ki bi si prostor za uelinjak zvolili, kak si ga xelimo, temoq on se more po obstojnostah ravnati, polek tega pa je le vseli na to gledati, da naj bode prostorno selo od povedanih nedostatosti ino kvarnosti, keliko mogoučno, oprosteno.

116. Kaj je proti tem blizo stavitev nega uelinjaka pridno?

Ogradi, verti ino cvetni travníki, repisce njive, lipovo drevje, mali tekoči po-

toki ino gnojignice, ino kerih qelete svoj strošek za hrano ploda nosijo.

117. So tudi visoke dreva blizo qelinjaka dobre?

Qui davajo qelam senco proti poldnevni vročini, tè so one ne bres haska, alipà da se roji večkrat radi na nje posedejo, tak da nje z' nevarnostjo ino texkoto od tam-dod ogrebatи moremo, zato je bolje, qui le nizoke dreva, kutine, ternine, ino ribezni germi blizo qelinjaka stojijo, ino qui se njih tam ne rase, je potrebno, nje zavolo rojov tá nasaditi, naj oni, qui drugega priliqnega prostora za vusedenje ne najdejo, na nje posesti znajo, ino ne odletijo.

118. Kaki more biti prostor pred qelinjakom?

Pred qelinjakom ne smejo nikake višoke rastline stati, kere bi qelam vunino noterletanje zaderxavale ali texkotile; ino na 4 ali pet stopinj daleq pred qelinjakom tudi ne smemo nikake trave rasti pustiti, temoq moremo zemlo z' drobnim peskom posipati.

119. Zakaj to?

Zato, da se vu travi blizo qelinjaka rade zderxavajo krapavice, xabe, kusari ino druge qelam protivne xixale, od kerih

se qele, kda jako obloxe ne tam nizo padnejo, hitro poxrejo. Tudi se večkrat pri rojuvanji zgodí, ki matíca, qí se ne zna dobro leteti, dol padne, na kaj, qí se ona is trave ne zmoxe pa kqasi povzdignuti, ali qí se ne najde, se roj pa nazaj vu svoj materni qelnik oberne.

120. Proti keremi strani more yelni izletáj biti nà ravnan?

Nad tim se znajdejo pri qelarih jako razlíqne misli. Eni ga hoqejo ravno proti poldnevi namerjenega iméti, ki bi se qele po totemi naqini sunqne topote naj veq vxivati znale, ino zato y' totemi naravnaji tudi naj veq rojov davale. Polek tega pa imá tota postava le tudi svoj kvár, ki se vu vroqnih letah dostakrat pogaque v' qelnikih raspustijo ino potergajo, v' qemí se dosta qelestva pokonqa, ino celó ye xivo qelinstvo v' nevarnost pride, tudi matíco zgubiti. Zvun tega se qele skos preveliko vroqino vu qelnikih pri svøjemi deli odderjavajo ino motijo, tak da gostokrat vu celih gomolah nemarno bres vsega dela zvunah sedíjo. Drugi proti tem priporačajo postavljenje qelinjaka proti jutri, ki bi qele vu totemi naravnaji naj marnege bile, kajti bi se one xe skos perve xare juternega sunca na delo zbudile. Alipà mnogi nam

toto postavo odpovedavajo, ki bi se od juternega vetra dosta učel pokončalo, ino ki rano vunletenje učelam ne bi pridno bilo; kajti že bi cvetje bilo zavezeno ino z' roso napunjeno, od čega si bolezen prinašajo. Pa drugi nam hvalijo obernenje učelinjaka proti poldnevno - juterne strani, ino vadluvajo, ki toto namerenje učelinjaka vse haske dava ino napovedane kvare isklenuje. Zadnji nam mnogi slavljujejo tudi naravnanje učelinjaka proti polnoči, ki bi učele na toti načinbole marne bile ino vu protiletji ne začele prej izletavati, kak kde bi zrak xe potrebno segret bil, zato se njih tudi menje bi pogubilo.

121. Kera med totimi mislami pa je naj pravéša?

Med vsimi naj pravega ino skoz mnogoletne skušenosti poterdena misel zdajnih naj imenitnejših učelarov je: postavlenje učelinjaka od poldnevnega sunca nekaj malo proti jutri. Alipà da nam mnoge obstojnosti totegà postavljenja večkrat ne dopustijo, zato si znamo učelinjak tudi ravno proti poldnevni sunci nameriti, le moremo skerbni biti za potrebno senco proti sunčni xgeqíni na učelnike, naj se vu njih pogače ne raspustijo, ino potergajo, ino da učele ne bodo nemarne brez dela se zvu-

nah vu gomole zosedavale. Tudi obernjenje qelinjaka proti jutri je neke hvale vredno, qele so rade delavne, ino davajo roje blizo tak gosto, kak v' obernjeni proti poldnevniemi sunci. Ali tudi pà je resen, da se v' toti postavi od preranega vunletenja, kde se je mnogokrat prehladno ino pasa premokra, dosta veq qél pokvarí, kak vu postavi proti poldnevniemi sunci. Tudi naravnanje qelnikov proti polnoçi ali sevri se resen priporoqi skoz dobivanje dobrega meda, posebno qi pred qelinjakom proti totemi kraji je lepa pasa; alipà qi premislimo, ki v' toti postavi vsaki merzel veter ino dex naj ostréj nad nje pride, jih dosta zaprávi, ino se zato menje rojiti zmoxejo, te spoznamo toto postavo veq za kvarno, kak za dobro. Naj menje dobro pà je obernjenje qelinjaka proti vejernimi sunci, kajti qele vu svojemi mari ino deli predaleq zastanejo ino se tudi malokda rojijo.

122. Kak pà se qelniki naposelijo?

Naposeluvanje qelnikov je po mnogoterih stranih mnogotero. Neki, keri imajo roje v' oglavnikih t. j. stojeqih slamnih kosih, si naredijo pod vsaki kos stirivogel-nato ali okroglo klop, na stireh, dva solna, visokih nogah, verh kosa pà slamni klabuk, ali deseqno streho, ino naposelijo

tak vsakega roja zoseb po ogradih, travničih, njivah, ino povsodik indi, kde je čelna pasa. Drugi pa imajo zosebne čelnice, čelinjake ali čelne hrame, ino to je tudi dostakrat več ali menje pridnēšo.

123. Kak je čelnica postaviti?

Vse pride na prirojen prostor ali mesto, ino jeli dosta ali malo čelnikov vunjemi naposeliti zmoxemo ali hočemo. Če prostor imá preci veliko dugavo, tè sklenemo štiri sohe zo štiremi preqnimi trami, postavimo toti strog na $1\frac{1}{2}$ volna visoko od zemle na močne terde podlage iz kamnja, ino ga pokrijemo zgorah z nadolno nazertno streho, na trameke po dugem pa poloximo lepo široko klop, ino tak je čelnica naredjena; le se si tudi moremo teliko prostora pustiti, da naj dopridoče dela s'priljnostjo opravljati, nastave delati, čelnike noter ino vun nositi znamo i. t. d. Če pa je prostor vozki, ino bi mi le radi veksi broj rojov imeli, tè moremo čelnico na dvé klopi ali dva poda narediti. Polek tega ji damo le neke volne več visokote, ino pribijemo vu zarexe na sredi soh se pa dva preqna trama, tak da zgorni pod ali predel na $3\frac{1}{2}$ volna verh spodnega zo svojo klopo stát pride. Streha pa zna biti

cigléna, doseúna, ino tudi slamna, s' kapom nazaj.

124. Je tako yelnica nam tudi xe zado-stojna?

Za qelno strexbo nam je ona sicer zadostojno priliqna; alipà ona ne brani qél zadosta pred dexom, snegom, tatostvom, doskoqnostjo ino poxelnostjo. Pred tim zna le qelinjak ali qelni hram roje sloboditi.

125. Kak pà se taki qelinjak narédi?

Njegova postava se zna po mnogotekih naçinih napraviti, alipà predne potrebe za njega so: slobodnost, moçnost, terdnost, ino priliqnost.

126. Skos kaj damo qelinjaki priliqnost?

Skos to, çi njemi njegov potreben prostor, t. j. dostojo dugavo ino globoto ali širokoto damo, vu çemí pà se blizo vsi qelari zagledajo ino spozabijo.

127. Kak dugi pà more qelinjak biti?

To pride na broj rojov, kere, ednega kre drugega naposeliti hoçemo. N. p. çi roj imá predi 1 volen dugave, tè bi mogel med njim ino naj blixnejšim rojom vseli se prostor od 8—9 perstov prazen ostáti. Çi je zato qelinjak 14 volnov dugi, tè se vu njemi na réd ne moxe veç, kak le 8 qelnikov naposeleti.

128. Zakaj pa moremo roje, ednega od ovega tak dalej rasposeliti?

Zato, ki bi bole vozko eden kre drugega bili naposeleni, da se naj uyele, kere pri dobrih pasah z' velikim uyelestvom ino premalim prostorom rade zvunah pred uelnikom sedijo ino med sobo sem ino ta besxijo, zo sosednimi roji ne bi megale, grijzile ino v' deli edna ovo motile, ino da tudi matice, ki na oploduvanje vun letijo, pri svojemi nazajpridenji naj ne bi znale lehko zaleteti ino se zato od blixnega uyelestva, med kero zajdejo, zaklale. Za tega volo najdemo vu uelinjakih, v' kerih so roji preblizo, eden kre drugega naposeleni, dosta veq brez matiqnikov, kak pa vu uelinjakih, v' kerih so roji po dostenjni daloti, eden kre drugega naposeleni. Tudi je s' uelami pri porezavanji ino odrojuvanji da-leq lexej delati, ki zadosta prostora imamo, tak da bi se znal, ki dva roja nekaj malo, ednega od ovega genemo, se en roj zmes postaviti.

129. Kak globoki, ali siroki more uelinjak biti?

Globota ali sirokota menje 8 solnov ne da nikoli potrebne priliqnosti; kajti zadi rojov ne smemo le samo brez zadavanja mimo hoditi znati, temoq tudi vsakotero

delo, lexáke, lexeye sklade, na selo posadjati, ino bres protivnosti od sela jemati ino odnagati, tudi pri porezavanji, odrojuvanji, nastavlanji ino podlaganji od pomognikov prilično oblehkotenje dobivati.

130. Keliko pa moremo yelinjaki visokote dati?

To pride na našo volo, jeli roje na dvema, ali treh klopa, edno verh druge imeti hočemo. Od edne klopi do druge more naj menje pet solnov visokote biti. Kdo imá same lexáke, se zna tudi zo $2\frac{1}{2}$ solnom visokote za vsako medklopje zadowoliti. Kdo pa polek lexakov tudi sto-jake, stoječe sklade imeti hoče, more vsakemi medklopji naj menje pet solnov visokote dati. Polek tega pa je ne dobro, yelinjaki več, kak tri medklopja dati.

131. Zakaj pa je yelinjak više treh klopi ne dober?

Zato, da se s' učlami na visokoti ne pustí prilično delati, da učele pri rojuvanji lexej odletijo, ali se na visoke dreva posedejo, s' kerih so z' nevarnostjo ino tekoto ogrebatì.

132. Kak visoko more naj spodnesa klop od zemle biti?

Naj menje na 1 — $1\frac{1}{2}$ solna, naj roji pri silnih devojnih zlevih ne bodo z' vodo ino blatom vtepeni, ino tudi mizi ino druge xixale tak lehko do njih priti ne zmoxejo.

133. Kero naravnanje pa moremo streh hi dati?

Nadolno strehe obernemo proti zadki, pustimo pa tudi predi $1\frac{1}{2}$ — 2 solna povesen kap, naj dex ne zmoxe na roje plati. Na vekso odderxavanje dexa znamo preden povisek, ki je potrebno, ve nixe z' blanjami povesiti ino zadelati.

134. Kaj pa da yelinjaki naj bolso streho?

Lonjeni organi pokrovnički, tudi blanje ino deski; naj menje pa slama, da se v' njej pavuki ino druge qelam kvarne xixale posebno rade gnezdijo.

135. Kak damo yelinjaki potrebno slobodnost?

Hi ga iz močnih lepo stčsanih bervi na vsih stireh vogelih vkriv zdelamo, ino med spehe, keri se eden k' ovemi tesno prilexti morejo, kline zavertamo, ki ga predi, pet ali vsest perstov nad letnimi luknami močno zarantamo, ino tudi dve-

ram taki zaklep damo, ki nam nikdo ne moxe v' yelinjak priti, ino roje kvariti ali odnašati.

136. So tudi zidani yelinjaki dobri?

Ne! oni so radi mokrotni, v' zimi premerzli, po leti dostakrat prehladni, ino tudi ne tak možni, kak leséni.

137. Kaj je pred letno lukno vsakemi yelniki napraviti?

Potrebno ino pridno je yelam, či njim pred njihovimi letnimi luknami spodí, neke perste široko, nekaj nadolno blanjo pribijemo, na keri se, kda is pase silno obloxe nekaj odpočinuti znajo, prej kak se vu yelnik podajo; ovajci nam mnoge padnejo na zemlo, se pri hladnem vremeni odrevenijo ino pokončajo.

138. Kak pa zaupnemo yelno rej?

Moremo gledati si neke dobre roje spraviti; kajti ne je dobro, či — kaj se naj berzej zgodí — yelno rejo zaupnemo le z' ednim, alipà se tudi celó z' mladim, novo ogrebnenim rojom. Či nad mladega roja prehitra ino ostra zima pride, se ga lehko naglo pá znebímo. Ravno tak se nam zgodí, či si le en sam stari yelnik za spojetek kupimo, kajti navadno more-

mo qele, qì se protiletje pomudí, kermiti, ino qì to popustímo, te se ne oplodijo, nam ne dajo roja, ino duge leta preminejo prejdoč, kak do pomnoxenja pridemo. Ino qì se nam roj celó matice znebí ino na nikaj pride, tè na enkrat vso veselje zgubímo ino qelno rejo popustímo. Zato qì hoqemo s' qelno rejo obrodit, jò moremo naj menje s' tremi ali stiremi dobrimi roji zaqéti.

139. Kaki morejo roji, kere kupimo, biti?

Oni morejo qelnati ino xmetni, qele zdrave ino od dobrega ploda, ino matica rodna biti.

140. Kak se spozna, kt je roj moçnega qelestva?

Vu protiletji ino po leti je to lehko is qelnega letanja ino marnega nošenja, iz obsedenja letne lukne ino dela, tudi iz moçnega sumenja ino bernenja spoznati; vu pozni jeséni ino v'zimi pa se ovádi moçno qelestvo skos tó, qì pri pervem poterkanji na qelnike, querstvi xivi poslum zuotrah med njimi postane, qì se po vupihnenji naše duške ali tobaçnega dima skoz letno lukno, kqasi neke ino skoro tudi mnoge qele pred njo prikaxejo, ino se pomalem na kup zberejo; qì se pri

genenji, odpertji ali povzdignenji roja možno ino obstojéčo sumenje dá yuti, ino posebno, ki vu začetki protiletja roji znotrah od gnušobe ino mertvih yél so osnaxeni, kajti to je ovadna znamla, ki je yelestvo nesnagoto xe vun spravilo, ino zato brojnatno, možno ino marno biti more, ki je ne kde xe lastnik sam rojov zesnaxil.

141. Zakaj moremo pri kupili yel tudi na xmečo gledati?

Zato, da je xmeča v'jesén ino pri dokončanji zime ovadna znamla znoterne velike zaloge, kera zna le od možnegata ino marnega yelestva noternanogenata biti. Ne pa je le samo na xmečo gledati, kajti zna roj v'jesén ino pri začetki protiletja možen biti, ino polek tega svojo matíco le imeti zgubljeno. Da bi znali, keliko je prazen yelnik vagal, te bi kupili roje naj bole dobro po vagi. V'jesén more dober roj 36—40 funtov, ino vu protiletji 24—30 funtov vagati.

142. Is yega vidimo, da roj imá rodno matíco?

To se nam pokaxe iz nazognega nasada ali ploda. Naj se nad tim presvedočimo, moremo yelnik odpréti, yele z'dimom nekaj malo nazaj pregnati, ino praz-

ne pogáqe rasteguvati ali odrezavati, dokoli se nam nasad ali plod ne prikaxe. Keliko bole brojnatí je nasad ali plod viditi, teliko rodneva je matíca. V' jesén pà znamo le samo iz možnega ino querstvega čelnega letanja, iz notornoženja trosín na nogah, ino is hitre xivnosti pri odpertji rojov na nazoučnost rodne matice sklenuti.

143. Kako ovadno znamlo pà imámo od yelnega zdravja?

Hitro, querstvo čelno letanje, puno nadelanje, qiste ino snaxne bele satovnice ali pogáqe, dober duh, ino odbitje mertvih čél, tudi obilen dober nasad ali plod v' roji nám zadosta posvedoči zdravje čelestva. Či pà je roj pun mertvih čél, satovje černo z'gnusobo ovleqeno, se is čelnika merzki duh rassirjava, ino čele lenobno, trudno, pobito ino nemarno letijo, tè je vseli na bolezni stan sklenuti.

144. Ob keremi letnemi qasi moremo yele kupiti?

To se zna vu vsakem letnem qasi zgoditi; protiletni kúp pà je naj bolgi ali naj slobodnèši.

145. Zakaj pà ravno protiletno kuplenje?

Zato, da ob totemi qasi stan. rojov naj lexej zvediti ino polek tega oko ino

vuho, vago ino medno mero, dim ino nox na pomoč jemati znamo. Resen pa so roji ob totemi qasi tudi naj draxesi.

146. Kda so roji naj menje dragi?

V' jesén, kde qelari svoje roje pregle-davajo ino izbirajo; ali dobímo pa ob to-temi qasi dostakrat roje, keri so brez ma-tice, keri so se zarojili, ino se xmetno skoz zimo prederxati dajo; ali pa tudi lehke roje, keri nam v' zimi preidejo. Skozzimskih nevarnosti ne smé spoqétel qelne reje na se vzeti.

147. Znamo roje tudi po leti kupiti?

Tudi, pa ne brez nevarnosti; kajti qí kupimo stare, te je satovje ali pogauje tak mehko, ki se zna vu prenasanji potergati. Qi pa kupimo mlade, tè se je bojati, ki nam pa izletijo, posebno, qí so se ne xe veq dnevov vu qelniki privadili ino zaqéli delati. Roji, keri so se vu pervih desetih dnevih Junia dobili, so veq vredni, kak pa na konci Junia dobleni. Qi pa le stare roje hoçemo kupiti, te moremo s' kupu-vanjom noter do zadnega Septembra qa-katki, kde satovje xe pa terdost imá, ino roje brez nevarnosti prenayati znamo.

148. Kaj se je veq pri kupili yel zaponiti?

Naj si niednega roja ne kupimo vu blixini ali domaçemi strani, kajti taki roji

navadno radi pà na svojo staro stanièe nazaj letijo, skos kaj se kupleni roji silno oslabijo, zvun, oni so daleè sem prileteli ino se ravno tisti den ogrebnuli. Dala, vu keri kuplene roje naposeliti hoçemo, more naj menje 1 — $1\frac{1}{2}$ vure od njihovega prednatega staniàa biti odlexéqa. Tudi moremo skerbni biti, qele od dobrega marlivega ploda dobiti, kere se rade rojijo, kajti tudi med qelami se najde prislovo: Ðega ne odverxe zege. Ravno tak se ogiblimo tudi, ropanice kupiti, kajti one svojega ropanja nikoli ne popustijo, ino mi bi si zato z' njimi le svadjo naqinili. Zadnjiq tudi gledajmo, qele iz boxnèvih stranov dobiti, kajti one so marlivosti privadjene ino obrodijo v' lepo cvetévih krajih jako dobro.

149. Kak pà se kupleni roji prenasajo?

Polek tega moremo jako pazko imeti, naj se pogáqe ne potergajo, ino qele ne zadusijo, ali zadelka ne prederejo. Po leti se stari roji, keri so popuno nadelani, nikak ne pustijo prenasanati, temoq to se zna le skoz mlade roje zgoditi, keri so se ravno ogrebnuli. V' jesén ino vu protiletji, kde je satovje terdo, se je pri prenasanji menjé skerbeti, le se more to po oblaqnih, ali dexovnih dnevih, alipà v' noqi

zgoditi, kde ule ne leqejo. Tudi moremo polek tega vseli, keliko mogočno, vso skerb imeti.

150. Kak se prenavanje opravlja?

Večér prejdoč zadelamo letno lukno s' prevertanim kositarom ino zamaxemo vse raspoke na uelniki s' jilovnico, kera je s' kravnikom na pol premešana, naj nikde ne moxe niedna uela predreti. Že bole slobodno pred zadusenjom je, či spodni odpertek pri stojakih, ino zadni odpor pri lexákih z' redkim platnom zavexemo, naj uelam zrak ne pomanka. Vu jutro, ali kda se z' rojem napotiti hočemo, privexemo uelnike na korbe ali na nosila, ino jè pustimo od skerbnih ludi nesti. Či vu dvema vurama ne moxemo do stanišnegra strana priti, ino dén biva vročen, ali sunce sija ino prixíga na roje, te dobro storímo, či se vustavimo, uele iz nosil odpodénemo, njihove letne lukne odpremo, ino nje skoz dén letati pustimo, večér pa nje pá zadelamo ino dale spravlamo.

151. Jeli rojov ne moxemo tudi na kolah dale spravlati?

Zmoxemo, či so v' oglavnikih, t. j. slamnih stoječih kosih, ino nje na pačo spravlati hočemo.

152. Kak pà se to zgodí?

To se zgodí tak: Pripravimo si za vsaki kos jako redki snaxen pert. Kda je roj na pert djan, tè pertne &krile kres kos zloximo, ino njè z' iglami ali cveki vkup zbodnemo, spodi na krajci okoli druge ali tretje slamne klobase zvexemo pert tudi z' motvozom tak terdno na kos, da niedna qela ne moxe vun príti. Kda so roji tak zadelani, tè nje obernemo pomalem ino skerbno na tisti stran, na kerega so satovnice po dugem ali skonqki pridelane ino jè poloximo v' ravno toti legi na kola mèd visoke lestvice, jím podstelemo debelo slame ino jè potém obernemo celó prekopiqki na glave tak, da s' pertom zadelan kosni odspodek ali odpertek ravno višek stojí; zmesne prostore med kosi pà napjenio popunoma z' mnogo slamo, naj z' mirom, moqno ino terdno eden kre ovega teqijo. Polek tega moremo pazko imeti, da roje na kolah tak napostavimo, ki bodo tisti njihovi strani, na kerih so pogaqe pridelane, proti kolnim lestvicam, ino ne na konje zravnani. Po takemi naqini se nikak lehko od voznili bitkov ne pokvaríjo. S' pridóqo noqjo potém se z' roji naloxene kola celó pomalem ino zo skerbnim prigledom pelajo na paæo. Polek

vse skerbi pa se večkrat le tudi nagodí, da se pogáqe v' ednemi ali drugemi uelniki pokvarijo, alipà celo zotisnejo ino potergajo.

153. Na kaj je pri naposeluvanji uelnikov pazko imeti?

Moremo posebno na to gledati, naj zadi ob 1 perst ino po obstojnostah $1\frac{1}{2}$ persta više stojijo, kak predi. Skos toti skrilni nadolni stan se odtok vode, kera posebno v' zimi is pare ali slaba uél nastane, oblehkoti, ino tudi se skos to iznaganje mertvih uelam jako pomaga.

IV. GLAVA.

O d p o m n o x a v a n j a q e l.

154. *Moremo tudi na omnoxavanje rojov
biti skerbni?*

Moremo! kajti či to popustímo, te lehko skoz mnogotere nepriloxnosti hitro pa vse roje zgubímo.

155. *Na kelikoteri način se godí po-
mnoxavanje?*

Na dva načina, zdela skoz narav, zdela skoz iskust.

156. *Kak se to godí skoz narav?*

Čele delajo same, kak vse druge stvari, skoz lastni od stvoritela doblen primár na svojo pomnoxavanje. Či je protiletje ino leto toplo, zmes mokrotno, či vse lepo ino rodno rase, či je cveije puno sladke mezge, ino mnoge druge obstojnosti pri- liqne, te nam vsako čelinstvo vu vsakem leti eno ali več matíc porodí ino roje dava.

157. Kaj se vell rojiti?

Ui se z' matíco veliko učestva zotovarsi, ino se matíca z' njim na svojo lastno učelinstvo napoti, tè se z' njo vse njenе ucele z' velikim sumenjom ino bernenjem is uelnika podavajo, ino to se reje rojiti.

158. Kak pa se po lastnemi nayini rojuvanje nagodi?

Ui je protiletna paža jako rodna ino zdaçna, tè se ucele brojnato pomnoxijo ino so skerbne, eno ali veç matic izlexti. Stara matica iše to sicer z' nevorislivostjo zabaniti, kajti ona pohotivo gleda; napravlene matične lexnice, ino vu njih naposadjen plod razoriti ino porusiti; alipà ucele imájo okoli matičnih lexnic skerbno straxbo, ino staro matico tega odderxava-jo. Zmes totega uasa se učestvo od dneva do dneva pomnoxáva, prostor vu uelniki biva preveno bole tesni, spara vu njemi prihaja, ino ucele zaçnejo vunsedéti. Ui potém edna ali druga matíca vunletí, te postane — zato da se mlada matíca nekim uelam bole dopádne, — nemír ino svadja zo staro matíco, nejedinost prebiva priveno vekva. ino ucele, potem, kda se prejdoq vu staremi uelniki na neke dneve

jako sito meda najejo, se povzdignejo z' velikim posumom na rojuvanje.

159. Ob keremi yasi se nagodí rojuvanje?

Naj berxej vu mesecih Maja, Junia ino Julia pri toplemi vremeni. Čele si k' tem zvolijo lepi den, ki je zrak na gromsko vreme kazéči, ino naj več, ki se je na dén prejdoč medna rosa prikazala. Dnevni čas je ne na vuro primerjen. Nagodí pa se od osme pred poldnevne do štete popoldnevne vure. Pervi, rani ali predni roji se izverxejo blizo vseli pred poldnevom, malokda po poldnevi, ino drugi, pozni ali zadni roji po poldnevi, ali tudi ob poldnevi.

160. Keri roj se imenujejo pervi?

Vsaki pervi roj, kerega čelnik dá, ino s' kerim stara matica vungré, se imenuje pervi, rani ali predni, vsi drugi pa, keri iz ravno onega čelnika pridejo — ino kerih zna dvoje, troje ino več biti — se velijo pozni ali zadni roji.

161. Kda pridejo poznesi roji za pervimi?

Dostakrat izidejo poznesi roji xe zred pervimi, ino to je vsikdar dobro, da so taki dvojetni roji silno močni. Ino to se zgodi naj berxej, ki ob časi, kde je pervi roj iziti hotel, dexovno vreme pride,

kero ga od izidenja zaderxí. Zmes totega časa se izlexejo neke mlade matice is svojih lexic, tak kak tudi mnogina drugih qél, ino skos to se nemír vu qelniki tak pomnoxi, ki pervi ino drugi roj na enkrat izletita. Ravno tak se zgodí gosto, ki s' pervim poznesim rojom tudi drugi ino tretji poznesi roj izide. Taki roji so obqinski jako moçni, imajo med sobo dvoje, troje ino veç matíc, se vu mnogoterih gomolah naposedávajo, ino da se nad zvolenjom prave matice ne zmoxejo zediniti, se zato radi vzdignejo ino odletijo. Po vodbi pa pride pervi poznesi roj, ki se ne prikaxe za pervim xe na tretji dñn, naj berzej na šesti, deveti ali trinajsti dñn, malokda poznej.

162. Je dobro, yi nam qelniki v' ednemi leti dosta rojov dajo?

Ne! kajti skoz veçkratno rojuvanje se vsaki qelnik vu svojemi celestvi odvige oslabi, ino zgubi vsakokrat od dvu do treh funtov meda, tudi si qele, ki njih ne zmoxemo na paro spraviti, malokda svoj potreben strošek nanosijo. Qelniki, keri veç rojov dajo, zgubijo dostakrat tudi matico. Ne smemo zato niednega qelnika veç. Kak samo enkrat, ino vu dobrih le-

tah nikoli ne veq, kak le dvakrat rojiti pustiti.

163. Keri roji se imenujejo mladiyniki?

Chi pervi roj se vu tistemi leti roja dá, te se taki dán roj imenuje mladiynik. Oni so redki, ino le vu dobroih letah, kde qele jako ranega qasa, xe vu Maji, ali pervih dnevih Junia, roje ispusajo. Ne smémo pa njih za strelo iméti, kajti njihov materni roj se skoz nje silno oslabi.

164. Keri roji se imenujejo prisiljeniki?

Prisiljeniki se imenujejo tisti roji, keri morejo po sili is qelnika iti, ali zato da so se nad njimi vu qelhikí qervi ino moli prevzeli; alipà tudi zato, da se vu qelniki ne znajde veq nikaka zaloga meda. Po zadnem prigodi se imenujejo tudi za-gladniki ali stradniki, ino da vu totemi si-rotnemi stani navadno radi nad bogate qelniké padajo ino se tam noterprositi išejo, se zato tudi zovejo sirotniki. Oni pridejo naj berzej v' Aprili, Septembri ali Oktobi vu toti hujdi stan.

165. Kak se zaderžjo yele pri rojuvanji?

One se pri rojuvanji skaxejo odvise moxilne ino vesele. One se izmetavajo ino issipavajo pri izidenji is qelnika z' nagioto, edna krež ovo, nikak naqi, kak da bi

bi se skos pse vungnače, se povzdignejo na zrak, se tam z' bistrim letanjom vkrix motajo, ino davajo polek tega celo lasten glas od sebe slišati. Či je letna lukna na qelniki, is keregaj ishajajo, nekaj vozka, tè terpi toto izidenje šest, osem do deset minót, zmes totega časa davajo qele, kere se xe zvunah qelnika znajdejo, svojo germoto vu zraki preveno quti, ino storujejo našim očém naj prijetnési prigled. Matíca pride is qelnika se le tè, kda se xe polovica qel znajde zvun qelnika, ona se povzdigne s' posebno velikim glasom mèd rojéqo qelestvo, kero zdaj nekaj blixe vkup letí, ino se po malem od qelnika oddaluje. Mnoge qele, da so se z'médom jako obloxile, se pogroznejo na zemlo, ali si sedejo na odpoqinenje na naj blixnege reçi. Kda je zadniq celi roj svoj materni qelnik zapustil, te se on preveno bole ino bole vozko vkup potegne, ino se ogledava za stranom vu blixini ali nekaj dale vkrat, kde bi se znal posedeti, ino toti stran je zdaj nizni germ, zdaj veja, ali rastika, zdaj drevno steblo, zdaj blixno plateno belise, zdaj meja, zdaj blixna streha, ali kakka druga reç, kera se qelam vidi priliqna. Tu se zbere qelestvo okoli svoje matice vu gomolo, ali visi liki grozd, možnja,

ali vreče, ena na ovi, ino čaka dokeliq ga ne ogrebnemo vu qelnik; večkrat pa si iziše on tudi dalíno, ino pustí qelara za sobo gledati.

166. *Imamo ovadne znamle, kda se qelnik hoče rojiti?*

Imamo! le so one posebno pri pervih rojitevah ne vseli na čas gotove. Obqinski valá vunseđenje za znamlo blixnega rojuvanja; alipà dostakrat sedijo qele več tjednov zvunah pred qelnikom, ino se le ne rojijo; kajti one vunseđijo ali le zato, da ne imajo zadosta prostora, ali da je kratko prejdoq matica preminula, ino qele na izlexenje nove matice qakajo. Nekaj bole zanagliva, pa tudi ne celó nevkanliva ovadna znamla je, qì qele pri svojem domo-priđenji is paše zo svojimi oblozenimi nogami ne idejo vu qelnik, temoq se k'vunseđeqim qelam pridiuxijo, ino na izidočega roja qakajo. Druga znamla se nekaj večke verlivosti je izletavanje trotov pred osmo vuro vjutro. Kda je izidenje celó blizo, te se kaxe xivlenje ino migetanje mèd vunseđeqimi qelami, one bexijo po hitoq noter vu qelnik, ino to je nagli čas, kde se z' medom oblagat idejo, naj bi z' neko gotovo zalogo svojo novo qelinstvo spoqeče, ino na neke dneve strošek iméle, qì bi kde

hudo vreme se nagodilo. — Pri poznesih rojih je gotova znamla njihovega blixnega izidenja, ki matico qujemo kunkavo popevati. — Eden ali več dnevov po izidenji pervega roja, dostakrat tudi na ravno tisti den, qujemo, posebno po jutrah ino večerah, pa tudi skoz den, kda pridemo vuqelinjak blizo qelnika, keri je roja dal, querstve glase, nikaj nači, kak da bi nje iz male trompete slišali: Ti! ti! ti! Toti glasi pridejo od matic, kere se vuqelniki za predno gospodinstvo potiskejo, kajti dava se nam več glasov querstvo razloqno slišati. Na toto kunkavo popevanje: Ti! ti! ti! pridejo dostakrat tudi drugi glasi, keri se nablixavajo reujemi kerkanji: Kerc! kerc! kerc! Toto kunkavo popevanje imajo matice dostakrat skoz več dnevov brez hennja, ino mi moremo na to dobro paziti, kajti toti drugi roji radi odidejo. Kda zadnij toto matiqno tikanje ino kerkanje henna, ino roja pa le ne dobimo, te so matice xivlenje zgubile, ino mi najdemo nje potem mertve pod qelnikom na zemli, ali na blanji pred letno lukno.

167. Kak se imá yelar pri rojuvanji zaderxati?

On more na roja naj vekse paznost imeti, ino polek tega, keliko mogouqno, tr:

hoten ino miren biti; on ne smé s' cingétom, ali kakim drugim klepctom ne zo sem - ino táderkanjom, tudi ne zo škropljenjom prerane praske ino larme delati, kajti skos to se zaqnejo qele motiti ino od posedavanja odderxavati. Naj bolše je, či se qelár zo bzikalnico v' roki xe pri zaqetki rojuvanja pri qelinjaki kre punega škasa vode postavi ino na roja zvesto pazko imá, kam se ravná ino kde hoqe posesti. Či pà vzeme qelár v' pamet, ki se roj više povzdigáva ino pretí odletéti, te more on kqasi nekokrat verh njega vode bziknuti, tak da bodo kaple, kak dex od neba na qele padale. Či se to hitro nekokrat po redi zgodí, tè se roj naglo zaqne ponixavati ino posedavati, kajti to ga od visokega letenja ino odidenja naj hitrej odstrasi.

168. Jeli cingét zo zvunyekí, pundvami ino kosami na posedanje roja nikaj ne pomága?

Celó ino celó nikaj! temoq to je le navadna zega, skos kero qelár ovádi, da se njegove qele rojíjo, ino nam oznanúje, da roj njemi sliši, či ravno si kde kolí hoqe posesti.

169. Kero orodje je nam pri rojuvanji se dale potrebno?

Zvun bzikalnice, kera je iz bezove ali odrezane puškene cevi, moremo imeti mnogotere prazne osnaxene qelnike, lestvico, qelno kapo, dvoje vunatnih rokavie, gosjo perot, dva stresna deska, iz xitne slame dugih latov naredjen skropilnik, dvé vervi ali prevozi, ino kadni strog.

170. Kaj je uqiniti, kda si je roj xe naposél?

Kak hitro si je roj naposel, se moremo na ogrebanje pripraviti. Pred vsim drugim imamo skerbni biti, naj se nam pa kde ne vzdigne ino odleti. Zato ga večkrat moremo poskropiti, ino tak ga znamo neke vure na poseli zderxati. Či sunce na njega sija, te moremo njemi senco narediti. Zmes tega si pripravimo qelnik, v' kerega hoqemo roja ogrebnuti. Totega pomaxemo znotrah na zgorni oglavnici nekaj malo z' medom, kajti skos to storimo, da qele rade v' njega grejo ino znotrah ostanejo. V' lexéqih skladih se more to celo blizo na prednemi pokrivali zgoditi, naj bodo qele tu predi svojo delo spoqéle ino proti zadki nadelavale. Toto pomazanje se zna tudi z'dobrimi vosqinami zgoditi, kere

vu xganemi vini raspustímo, ali vu kositarni xlici na ogní rastopiti damo. Kda je vse k' redi, tè gledamo roja po naj lexésemi naqini vu qelnik spraviti.

171. Kak je roj ogrebati, yi se je na nixni stran naposel?

Qi sedí roj vu spodobi mognje ali grozda na slabí sibki veji ali rastiki, do kere segnuti zmoxemo, tè poderximo qelnik k' njemi, ga pomálcem trosimo, ino tudi z' vodo zkropimo, ali vejo z' njim odrexeimo, ino qele z' nje vu qelnik trosimo, ali vejo z' rojom pod qelnik, alipà le samo blizo koša denemo, ino qele grejo same rade noter.

172. Kak je roj ogrebati, yi se je globoko vu germ naposel?

Qi sedí roj globoko vu germi, tè moremo perviq teliko germa odsekati, da s' qelnikom do roja priti zmoxemo, potem ga zaqnemo zkropiti, ino qele hitro zaqnejo v' koš iti, posebno qi je z' mèdom nekaj pomazan.

173. Kaj je vyiniti, yi roj vu ploti, meji, ali dervah sedí?

Qi je roj vu ploti, meji ali dervah tak globoko, da ga ne moxemo zkropiti,

tè ga s'kadnijm strogom skoz dim vu qelnik spraylamo.

174. Kaj je storiti, yi se je roj vu zemlo potegnul?

Chi je lukna ali prepad pod zemlo tak-a, da ne moxemo qél iz nje z' vodo ali dimom izgoniti, te moremo, keliko se pu-stí, ino za potrebno spoznamo, zemlo od-kopati, z' medom pomazan qelnik na ras-poko poveznuti, ino okoli prepadli po zemli z' macлом ali pehom moçno biti, kajti bitja ino nemira qele ne hoqejo terpét, ino hitro vunpridejo.

175. Kaj je narediti, yi se je roj okoli drevnega steba siroko ino redko na-posel?

Operviq si na moçno raglo privexemo qelni kos tak, da z' njim do sedeçega roja segnemo, ino ga na naj veksi kup qel der-ximo, potem zaçnemo qele skropiti ino s' pelinovo zeleno metlo na dugi raglici od kraja na veksi kup ino vu qelnik netiti. Chi pa je roj na ravnemi debelemi stebli tak visoko, da nikak ne moxemo ne z' lestvi-cami, ne raglami do njega, tè naj bolše storimo, yi z' moçno bzikalnico verh njega preveno skropimo ino ga nizo zgonimo.

176. Kak je roj na platenemi belisi ogrebati?

Či se je roj na platenemi belisi redko po platni rasposel, tè poveznemo kos na naj veksi kup qél ino zaqnemo z' vodenim skroplenjom ino pelinovo metlo rastrosene qele proti kosi gnati. Tudi znamo qele na platni z' lepo skalo proti kosi strugati. Polek tega imamo dostakrat sreco, da tudi na matico vgodimo ino jò zred qelami v' kos iti vidimo.

177. Kak se ogreble roj med drevnimi vejami ino gaçami?

Kde med drevnimi vejami ino gaçami naj veç qél sedí, ta naravnamo z' medom pomazan na raglo privezan kos, tak kak qele naj lexej znajo vu njega iti, potem ga z' vodo, s' pelinom, ali rudi dimom iz gaç silimo. Kda pa xe veksi kup qél, imamo v' kosí, ga vzememo z' dreva ino spodi na pripravljeno klop postavimo noter do noçi, dokeliq se tudi vse ove qele ne priletijo dol vu njega.

178. Kak ogreblemo roja iz votlega dreva?

Tu moremo operviq v' pamet vzeti, jeli roj vu votlini od letne lukne dol ali gor sedí. Či sedí od letne lukne dol, tè napostavimo z' medom pomazan kos na letno lukno spodi pod rojem pa zvertamo

lukno, tak da skoz njo s' kadnim strogom dim na چele gnatì zmoxemo. Կi pà sedí od letne lukne gor, tè prevertamo nad rojom lukno vu votlino, ino kadni strog pà nastavimo vu letno lukno; چele nato hitro idejo zgorah skoz novo lukno vun vu pri-stavljen kos, ino naj hitrej, կi mèd tleqe reqi vu kadni strog vzememo pesjo ali ka-ko drugo kosminje ali چlovecje lase, ali nastrugane paxnolhte, rogele, konjske kopita ali չunte, kajti takega duha celó nikak ne hoçeo terpéti.

179. Kaj je napraviti, չi se znajde roj previsoko na veji ali vu votlini, do kere ne moxemo?

V' totemi prigodi glejdajmo z' medom pomázan kos, keliko mogoçno, blizo roja na ono ali blixno drevo obesti, ino potem roja zo չkropilnico ali bzikalnico pregan-jati. Կi pà to nikaj ne pomaga, ali se stori-ti ne dá, tè gledajmo, jeli se ne pustí cela veja ali votlina odsekati ino na zemlo verxti. Toto dolverxenje je veçkrattak sreç-no, da se roj nikak ne pokvarí.

180. Kaj je skuvavati, չi do roja celó ni-kak ne moxemo?

Կi sedí roj na debéli visoki smerekí ali hojki po stebli med vejom, ali na veli-

kemi staremi perhkemi hrasti, tak da brez velike nevarnosti xivlenja nikak ne moxemo blizo njega, ino njemi tudi z' vodo nikaj ne zadenemo, tè znamo skusavati, sinerdeži dim is smolja, paxnohtov ino vune ali drugih reki delati, tak da ga veter na čele vleče ino nje preganja.

181. *Jeli si roj tudi rad xe sam pri rojuvanji vu kos sede?*

Ui imáno zraven qasa, kla se roj zaqne izmetavati, z' medom pomazan na ragli privezan kos, ino ga skrivoma na blixno drevo, proti keremi se roj od daleq ravná, poslonimo, tè se nam večkrat tudi sreqa nagodí, da si roj xe sam vu kos sede.

182. *Odkod pride, ki mladi roj večkrat pa nazaj v' materni kos leti?*

To pride od mnogoterih zrokov: ali zaostane matica sama rada, ali da se najde preslabia, vu qelniki, ali je dobila plantave pereti, ino blizo qelnika na zemlo padnula, ali je opešala ino se blizo qelinjaka vu travo pogrozila, ali se je kde na niznemi strani zastavila, kde čelestvo nje ne najde. Vu takih prigodih se obernejo čele pa nazaj vu materni kos.

183. *Kaj je vu takemi prigodi vyiniti?*

Ui je matica vu qelniki zaostala, tè se je zanesti, da bode roj vu treh dnevih

pà vun sel. Tudi pà moremo na zemlì ino vu travi pred qelinjakom zvesto poiskati, qi je matíca ne kde tam najti. Naj berxej je mala gomola qél pri njej. Toto gomolico qél moremo z' malo sibo ali palico razgoniti ino matíco iziskati, ino njo zred gomolico qél k'maternemi kosi pred letno lukuo spraviti, naj tudi ona za svojim rojom gre pà nazaj vu materni qelnik. Qi pà ðe prejdoq matíco na zemli najdemo, kak je mladi roj nazaj vu starega odisel, tè jo hitro moremo vu matiçnici (matiçni ko-
baçki) na raglici med roja derxati, ino kqasi si roj okoli nje na raglico zaçne posedavati. Mi nato raglico z' matíco pomálem ponixavamo na blixno drevo, naj si roj tam naposede, ino ga gremo ogrebat, qi ravno je mali ino slabi.

*184. Kak pà je matiçnica ali matiçna ko-
baçica napravlena?*

Ona je is konjske xinje, is svile, iz drobnicëkih sibic, ali celó is tençkih voçqe-
nih niti redko spleten kosek, spodoben velikoti ino okrogloti kureçjega jajca ali si-
vilnega napersteka, pun stirivoglastih ali
dugavih luknic, od zvunah z' medom po-
mazan, na raglico pritišnjen ali pribodjen,
ino matíca v' njemi tak, da jò qele od da-

leq lehko vidijo, kermijo, ino is totega kogeka resijo.

185. Kaj imamo storiti, yi je novodoblen roj mali ino slab?

Ui je novodoblen roj mali ino slab, tè naj bolxe storimo, yi ga postavimo vu qelinjak na selo starega, ino starega pa inam, nekaj dale vkraj na drugo mesto prenesemo. Tak pride dosta qél is starega roja k' mlademi, ga naredi velikega ino moçnega; stari pa, da po totemi naqini preci celestva, zgubí, se zato v'onem leti drugokrat ne rojí, ino ostáne tak tudi moçen.

186. Kaj je narediti, yi se več rojov na enkrat rojí ino vkup sedejo?

To se pri velikih qelinjakih gostokrat zgodí, ino je — qi so roji ednakega ploda, t. j. sámi rani roji, ali sami pozni roji, — nikak ne za nesreçqo iméti, kajti yi nje v' eden qelnik vkup ogrebnemo, v' keremi imájo zadosta prostora, tè zderxíjo oni le naj bolso matíco, vse ove pa v' noçí odbijejo, ino mi njø potém drugi dén pred letno lukno ali na zemli pred qelnikom mertve najdemo. Taki vkup ogrebneni roji se posebno zbistríjo, ino nam naj berxej spravijo se pridobiqek ino veselje. Yi pa so roji razliqnega ploda, i. j. pervi ino drugi roji vkup, tè je to vseli neprijeten prigod,

čajti takj roji se med sobo ne pogajo, čele edna nad ovo padajo, se tergajo ino kolejo tak, ki jih veliko na zemli najdemo. Ino zrok tega je, da pervi roji xe oplodene, drugi pa neoplodene matice pri sebi imajo. Mi zato moremo pri rojuvanji pazko imeti, jeli so roji ednakega ploda. Večkrat znamo vključenje rojov skos to zabraniti, či okoli pervega roja, keri se je xe naposel, hitro pert odememo. Nató znamo vsakega zosebno ogrebat. Či pa oba v' eden uelnik ogrebnemo, te naj berxej xe drugi den rada pa vun ideta.

187. Kak pa razložimo dva roja, kera sta si vkljup séla?

To se zna po mnogoteremi načini zgoditi. Opervič jako poškropimo čele s' vodo, naj nje vukrotimo ino razletavanja branimo, potem strosimo ali postruxemo nje vse vu veliki pert, ino ga rasprestremo na zemlo. Nató se vsaka matica ali xe sama zo svojim čelestvom v' posebno gomolo podáva, alipà matice is qél polovimo ino vu matičnico (matično kobačico) denemo, ino z' njimi vu prazne uelnike, ino zagrabiemo k' vsaki neke pesice qél, ino čele se same k' svojim maticam pridruxijo ino pri njih ostanejo. Večkrat je zgrabljenje matic iz rojov ne potrebno, temoq mi smemo le

z' medom pomazane qelnike okoli rojovega
 kupa napostaviti, ino z' veseljom vidimo,
 kak qele zo svojimi maticami vu nje ide-
 jo, ino se same vu zosebne roje razloqijo,
 tak ki se vsako qelestvo k'svoji matici sto-
 varsi. Le ne smemo kosov ali qelnikov
 ravno na zemlo djati, temoq neke hlode
 ali palice podloxiti, naj qele znajo povso-
 dik vun ino noter hoditi. — Alipà tudi de-
 nemo celo gomolo qél, potem, kda smo
 jò dobro poskropili, vu koš, is kerega nato
 qele vu velike niqke, qún ali korito stro-
 simo ino s'pertom pokrijemo. Tam znotrah
 pustímo nje blizo stertal vure z'mirom, ino
 gremo zmes se po ove qele, kere so se
 se pà na poselisi nabrale, ino nje strosimo
 k' totim. Zraven qasa denemo teliko zele-
 nih drevnih vejic ali rastik k' qelam vu
 niqke ali korito, keliko rojov vkup sedí,
 ino tak, da se njihovi versiqi qel dotiquejo,
 s'konci pà na kraji korita slonijo. Tak po-
 krite pustímo nje skos celo noq v' miri.
 Drugi dén jako rano najdemo, da se je
 vsaki roj zo svojo matico na posebno vejo
 ali rastiko nabasal, is kere vsakega znamo
 lehko vu posebni qelnik spraviti ino v'qe-
 linjak poseliti.

188. *Od yega pride, da neki roji, kak hitro si posedejo, se pa vuzdignejo ino odletijo?*

To nam vujinijo večkrat poznéši roji, kjeri dostakrat troje, četvero ino več matíc med sobo imajo, ino se nad njihovim izvolenjom ne moxejo zediniti. Oni letijo zato od ednega strana do drugega, dokoli se zadniq ne zedinijo, ali se na več rojov razložijo. Na tem pa je naj berzej le uelár kriv, yi roja, kak hitro se zaqne povzdigavati ino hoče odleteti, ne poškropi kiasi z' vodo; kajti le voda je edína pomoč, roji odidenje zabraniti; ino to moremo posebno pri xgečem vremeni skerbno delati, ino ga zo mnogim skropljenjem vu snaxen uelnik ogrebat.

189. *Je to tudi zrok, yi nam po ogrebenjenji pa izidejo?*

Jako mnogokrat resen. Dostakrat pa je tudi nesnaga uelnikov na tem kriva, posebno yi so se misli vu njih gnezidle, maqke nje onesnaxile, pavuki ino druge xixale nje z' gerdim duhom napunili, ali yi so kde v'dimi visli. Vu take kose znamo tri- ino večkrat roje ogrebnuti, ino nikoli nam ne bodo znotrah ostali, temoč vseli pa izisli; kajti nikaj ne moxejo menj je terpeti kak smrad. Komi zato roj is ko-

82 pà izletí, tisti ga le kqasi vu novi kos ogrební.

190. Is yega spoznamo, da se matica med vugrebnenim rojom znajde?

To je lehko v' pamet vzeti, qì se qele vu velikih redah vu qelniq podavajo, ino se zvunah pred kožovo letno lukno kqasi na straxbo postavlajo, qì zadek svojega tela višek povzdigavajo ino s' perotami vesélo krepeljjo. To imenujejo qelári: Qele se matici pokarajo.

191. Kaj je po ogrebanji roja storiti?

Kak dugo se so qele ne mirne, temoq se košato okoli leqejo, teliko qasa ne smemo qelnika iz óqì pustiti, temoq skerb imeti moremo, naj xgeqì sunqni xari ne sijajo na roja, keri ga na izletanje vabijo. Napravimo njemi zato senco iz veja, ali s' pertom, ino qakajmo, dokeliq se vse qele — le na neke je ne gledati — k' njemi zborejo, ino ga postavmo potem kqasi vu qelinjak na njegovo selo, kajti qì ga na mesti, kde smo ga ogrebnuli, predugo puštimo, te se mnoge qele ta letati navadijo, ino veç dnevov tam okoli leqejo. Dostakrat pà toti nemír terpí noter do noqì.

192. Na kaj se je za ogrebnenjom roja več gledati?

Na to, naj mladi roj, ki se po ogrebnenji dexovno vreme nagodí, ne strada. Čele si vzemejo sicer pri svojem izidenji iz maternega koša medni strošek na neke dneve s' sobo, alipà ki dexovje duxe terpí, te moremo nje, da svojo zalogo hitro posixejo, kermiti, dokoli jim lepo vreme ne dopustí, si svoj potreben strošek na pasah pobírat.

193. Jeli moremo vse roje ogrebati?

Ogrebati moremo nje vse, ne pa vsih vu čelinjaki posadjati, kajti neki — posebno tretji ino šterti roji enega leta — so tak slabi, ki svojega potrebnega stroška za zimo ne zmöxejo do polovica nanositi; zato naj bolše vužinimo, ki dva, tri ino več takih rojov v ednega zedinimo.

194. Kak se toto zedinenje zgodi?

Ki so roji na eden den izisli, te se ne pustijo kiasi zediniti; kajti med njimi postane boj, ino oni pa naglo izidejo. Mi zato naj bolše storimo, ki vsakega zoseb vu mali koš ogrebnemo, ino obá do pozne večeri tam, kde smo jiva ogrebnuli, stati pustimo. Vu mraki, kde so se čele xe vu zgorno košovo oglavnico spravile, ne-

semo obá kosa vu qelinjak, obernemo skerbo ednega na opak, ovega pa postavimo gor na njega, ino ovexemo okoli nju tam, kde se vkljup lexeta, ročno brisačo, ino terkamo po spodnemi kosi s'persti, dokoli so se qele ne gor spravile, kaj se s' posumdam ino prasketom godí. Nató vetrimo lukno na spodnem kosi, naj se qele od pomankanja zlaka ne zadušijo, ino pustimo, obá kosa skoz noč, ednega na ovem sloniti. Pridoqi den za ranega jutra je zedinjenje obú rojov opravljeno. Mi zdignemo potém zgorui kos dol, ino ga postavimo na njegovo mesto vu qelinjaki. — Že slobodnej pa se zgodí zedinjenje z' bovistnico.

195. Kaj je povistnica?

Ona je okrogle kruglasta goba, kera na pesečnih travnikih rase ino se od vražitelov za vustavljanje kervi na rane deva, zato nam je ona tudi znana, pod iménom: kervnica ali kervna goba. Kda je suha, ino jò vkljup stisnemo, se ona, kda stisek popustimo, skos svojo istegnotost pa istegne. Či pa jò vuxgemo kak ognovo gobo, ino pod ali vu qelnik denemo, kerega potém zadelamo, tak da dim nikde ne moxe vun, té se qele od nje ovomotijo ino omamijo, ino pokapajo vu nekih minotah liki mertve dol. Toto ovomotenje pa ne terpi dosta

kres gtertal vure, nató se pà oixivijo ino opravlajo znoviq svojo delo pà ravno tak, kak prejdoq. Skos toto pomoq znamo dva ino veq rojov jako dobro zediniti.

*196. Kak pà se polek tote, a delz za-
derximo?*

Mi vzememo prazni slamni svitek, ino vteknemo svilo vu naj viševo svitkovo klobaso tak, da svila, qì je liki koleno vugena, raven vogél narédi, ino tak daleq naprej segne, da. qì se qelnik prek postavi, dala od svilne spice do satovja, ali do, vu qelniki viseqih qel, qetéro ali pet perstov znese. Na toto svilo nateknemo edno bovistnico, qì pà je mala, tè dvé ali tri, ino postavimo svitek vu prazno latvo ali na klop, vuxgemo nató povistnico, ino denemo qelnik z' rojom skerbno na slamni svitek. Kak hitro se qele verh vuxgane povistnice znajdejo, zaqnejo sumeti, praskati, krepeliti, hrumiti ino berneti, to pà, qì je roj dober, ino goba slišno vuxgana, nikak više treh ali stireh minót ne terpí. Kda potém v' pamet vzememo, da v' qelniki pomalem celó tiho biva, tè terkamo zgorah na kos, naj vse qele dolpadnejo. Kda se je to zgodilo, tè kos povzdignemo, ga denemo na stran, ino iziqemo matíco. Ona je ne xmetno najti, kajti da pozno padne,

zato lexi ona blizo celo zgorah verh uel, tam kde naj debelej uel lexí, ino je le od malo uel pokrita. Mi vzememo pere, s'kerim celo sgorah lexéqe uele obernemo, ino jò lehko v' pamet vzememo. Kda smo jò najslji, te jò zapremo vu matiqnico. Tak delamo tudi z' ovimi roji. Zadniq strosimo vse uele vu prazni kos, keregat velikota more celemi ulestvi biti primerjena, ino postavimo med iziskanimi maticami naj vekso ali naj lepso ta, kos pa obernemo na opak ali na glavo, ino zvexemo tenko platenico krež odpertek, ino ga pustimo tak dve vuri, dokoli je ne noq postala, nató pa ga postavimo na njegovo mesto vu uelinjaki, platenico odvexemo ino odpremo letno lukno. Pridoqo jutro vzememo platenico v kraj ino pustimo uele letati. — Lezej pa so resen roji zedinite, qì je eden xe dneva ogrebnen, ino svojo delo xe zaqél.

197. Na kaki nayin se to zgodí?

Mi ogrebnemø roja vu kos, ali tak imenuyan ogrebnik, keri ne imá v' sebi hlodov ali krixov, ino ga pustimo na mesti ogrebnenja z' mirom stati. Kak hitro pa je sunce zajalo, tè razgernemo pert na zemlo ino denemo dva hloda gor, idemo vu uelinjak po uelnik, s'kerim hoqemo roja ze-

diniti, ino ga postavimo na pert, ogrebnik ali kož z' mladim rojom pa postavimo tá na poloxene hlode, ino vdarimo potém dva - ali trikrat silno po kožovi glavi, tak padne roj dol na pert, ino kqasi postavimo kož, s' kerim roja hočemo zediniti, skerbno — naj niedne qele ne stisnemo — verh njega prek; iz ogrebnika pa se tudi zaostanóqe qele strosimo; one ne letijo višek, temoq idejo zo praskétom vu qelnik, ino zedinjenje se opravi brezi vsih obstojunosti. Pert zvexemo zo stiremi skrili kres qelnik vkup, ino qelnik. kda je miren ino qele xe vu njega gor odisle so, pa na njegovo mesto vu qelinjak postavimo. Či drugi den pert odvzememo, tè bomo odverxeno matíco najqli. — Po ravnó totemi načini naredimo slabe ali brezmatiqne roje s' poznesimi tudi moqne.

198. Kak znamo pozneše roje zabraniti?

K' tem imámo mnogotere pomoqi. Ravno kak povekjanje ali razdaljenje qelnikov skoz nastave ino podlage rojuvanje obqinski zabráni, tak zabranimo tudi pozneše roje, qì kqasi po izidoqemí pervemi roji, damo maternemi koži prestrano nastavo ali podlago; vseli pa to le tudi ne pomaga. Bole slobodno ino gotovo storimo, qì pervega roja po ogrebnjenji na selo

maternega postavimo, ino maternemi på drugo mesto damo, kajti odletéčo čelestvo se oberne nató, svojemi staremi seli privadjeno, k' mlademi roji; materni roj se skos to oslabi ino pozábi na rojuvanje. Tota pomoč je blizo vseli naj bolša. Zvun tega se poznéso rojuvanje nekaj zabrani tudi skoz razorenje ali porušenje trotnega ploda. Najmreč, či ves trotni plod, na dén, kde je roj izigel, tak daleč, kak le zmožemo, izrexemo, ali naj menje le z' nohom rasparamo, tè imá čelestvo zo snaženjom satovnic delati ino popustí rojuvanje.

199. Kak znamo yele skoz iskust pomožavati?

Skos té, či si iz njih odroje delamo t. j. či is čelnatih kosov silimo yele, se razdeliti ino svojo lastno čelinstro spočeti.

200. Od koga se tota iskust pise?

Ona je jako stara, ino se vidi xe vu petnajstemi stoletji znana biti. Veliki naravnik Svamerdam på od nje xe le vu leti 1678 operviq pise. Po njemi so Šubert, Širah, Airih, ino Rim toto iskust jako v' navade spravili.

201. Vu yemi på lastno obstojl iskust odrojuvanja?

Ona obstojí lastno vu tém, da iz ednego ali več starih dobrih rojov eno ali

več plodnih satovnic vzememo, v' kerih se različni čelnii plodi znajdejo, najmreč, jajca, červeki ino pokrit t. j. s' pokrivalami zavezjen plod; nje založimo vu prazni kos zred nekimi mednimi pogajami, jím přidemo zadostno množino čél, nje na neki čas vuzapremo, dokeliq so si matíco islegle, ino se edna ovi tak privadile, ki svojo zosebno čelinstvo imájo.

202. Je odrojuvanje bolso, kak rojuvanje?

Odrojuvanje je bolso! posebno vu stranih ino letah, vu kerih se čele malokda ino pozno rojijo. Mi ne dobímo odroje le samo prej, kak roje — obstojnost za čelno rejo veliko imenitna — temoč mi znamo nje tudi ob naj bolšemi časi delati; kda se nam obstoječo lepo vreme dočakati vidi. Tudi **se nam** ne nagodijo polek odrojuvanja tiste neprijetnosti ino protivnosti, kere se pri rojuvanji znajdejo, n. p. dugo čakanje ino pripazuvanje na čas rojitev, nevarnost pri ogrebanji, odidenje ali odletenje.

203. Na kaj imamo pri odrojuvanji gledati?

Pred vsimi rečami gledajmo na ka-kost rojov, od kerih hočemo odroje dela-ti, potém pa tudi na čas, ob kerem nje delati moremo.

*204. Kaki more biti roj, od keregat ho-
yemo odroje delati?*

On se more v' naj bolšemi stani znajti, t. j. on more ćelestva ino meda bogat biti, tak ali xe popuno nanosen ino nadelan biti, ino vunsedeti začeti. Posebno se lastijo k' odrojuvanji le taki roji, keri se pred drugimi skos svojo marlivost jaki skaxejo, ino neradi roje davajo, temoq rajgi kda jím je prostor premali, vunlexijo. Naj uje za ranega ćasa po zimi proti konci Aprila ino srednega Maja na odrojuvanje pripravimo, jih vu protiletji ne smemo porezavati, ino jím celo nikaj meda, ino tudi ne snaxnih praznih šatovnic, temoq le celo stare ino xe plesnive pogace odvzeti.

205. Ob keremi ćasi moremo odroje delati?

To se ne smé v' leti ne prerano, ne prepozno zgoditi. Mi moremo na letino pazko jméti, jeli se je protiletje rano ali pozno začelo. Vreme more toplo, nebo jasno biti, ino cvetje more ćelam bogato ponuditi. Naj bolši ćas je od srednega Maja do desetega ali dvanajstega Junia.

*206. Kere vure skoz den so za to naj
pričiynje?*

Brezi vsega dvoja. vjuterne vure od osmih do desetih, ino popoldnevne vure od

od treh do šestih. Oboldnevné vure si za tega volo ne zeberemo radi za toto opravilo, da so ob totemi qasi qele naj qutnéše, se rade razjézijo ino naglo silno píjjo, ino si tudi lehko ropare privodimo. Mnogi qelari opravlajo odrojuvanje naj rajši vu odvečernih vurah, da se mir pri qelah skoz odklanjanje sunca hitrej priblíxa.

207. Keri yelni ki so za odrojuvanje naj prikladnési?

Razloqlivi stojaki ino lexaki, t. j. stojéqi ino lexéqi skladi, keri se dajo razdeliti; polek totih pa tudi oglavniki, t. j. stojéqi zgorah v' okrog zdelani kosi.

208. Kak se zaderximo pri totemi opravili?

Po mnogoteremi naqini: Ali si pustímo prejdoq matice vu posébnih plodnih matiqnicah na to izlexti, ali zaloximo plod vu prazne kose, ali razdelímo sklade, ali izbobjamo roje.

209. Kero med totimi opravilami je naj lexéso?

Izbobjanje, kero z' oglavniki ali stojéqimi ino lexéqimi skladi naprej jemležmo.

210. Kak se opravlja izbobjanje z' oglavniki?

Večer prejdoq odexenemo qele vu za to pripravljenimi oglavnimi kosi z'di-

mom, kerega skoz letno lukno vupihavamo, nazaj, ino nje skos to silimo, se višek podati, potem odzdignemo oglavnik z' njegove selne klopi, ga obernemo ino postavimo na glavo, na njegov odpertek pa drugi prazni kos, keri s' totim edno dalo imá, ino zvexemo tam, kde se obá kosa, eden na ovega prilexeta, platenico v' okrog okóli, naj niedna uela ne zmoxe vunpriti. Tota dva med sobo zvezana kosa postavimo vu prazni slamni svitek, ali obernemo neposlonati stol na opák, ino obá sklenjena kosa postavimo med stolove noge, naj tam moqno ino mirno tevíta, ino jiva skoz noq vu totemi stani pustimo. Zmes totega uasa se potegne dosta uel vu prazen kos. Drugi den vzememo tota dva stovarjenia kosa vun, ino zaúnemo s' persti celó spodi terkati ali bobjati, kak da bi orgle prebirali, gremo s' totim terkanjom ali bobjanjom pomalem okoli ino okoli preveno više noter do krajca, kde se eden kos drugega dotíqe, ino toto bobjanje xenemo na deset do petnajst minot preveno. Uele, kere so skos toto bobjanje vu strah ino nemir postavlene, grejo na pobeg, ino se potegnejo zo svojo matíco vu zgorni kos. Či zdaj po narečenem uasi slišamo nje praskati ino sverqati, tè z' bobjanjom

popustímo, ino smo neke minote tiho, naj se ulestvo zmoxe poxivéti, ino odzdigne-mo, kda smo platenico odvezali, gorni kos, s' uelami v' njemi, na stran, ga denemo na klop, ino ga nesemo z' njo na pripravлено selo vu uelinjak. Izbobjan materni kos pa postavimo itak na njegovo staro mesto, ino delo je opravljeno. Polek tega pride vse na to, da je naj stara rodna matica s' uelami vu prazni kos se podala, ino da je naj izbobjan roj zadosta mozen.

211. Kak je zvestiti, da se stara rodna matica znajde med izbobjanim rojem?

To se da celo lehko skoz lexenje njenih jajc doviditi, kajti rodna matica popusti to vu dnevih Maja malokda više polvure. Na toti konec pustimo klop, na kero hočemo izbobjanega roja postaviti, jako gladko poskobliti, naj se kos ali skladnik okoli ino okoli — brezi zijanja — prilexe, ino černo pofarbatи, ali denemo poden černega papira na njo. Matica, kera že zdaj v' novemi uelniki ne najde satovja, pusti jajca na klop ali papirovo gibo padati, kde nje lehko raspoznamo. One imajo spodobno z' jajcami, kere metuli na zelno perje nalexejo, se vidijo bele, ino so nekaj malo splantane. Či zato krež eno vuro najdemo

tote jajca na černemi podni, te nam je to dokáz, da se stara rodna matica pri napravnem iskustnem roji znajde.

212. Kaj pa je storiti, yi je stara matica ne zred rojom izisla?

Te bodo čele samé pa kos zapustile, ino nazaj vu maternega odisle; zato dobro vquinimo, či si prostor vsikdar tak pripravimo, ki izbobjanega roja kre maternegá kosa postaviti znamo, maternika pa nekaj malo odpotisnemo, tak da obá kosa pol starega prostora notervzemeta; čele bodo se nató samé razdelile, tak da bota obá roja ednako močnega čelestva.

213. Se dajo tudi stoječi skladí izbobjati?

Dajo se, ino že dosta bolše, kak oglavni kosi.

214. Kak imamo z' njimi delati?

Či stoječi skladi is treh ali štireh popuno nanoženih svitkov ali skladnikov obstojijo, tè vquinimo naj bolše, či izbobjanje ravno na njihovem mestu naprej vzememo, kajti se za svoje xmeče volo is svojega sela texko vuzdignuti ino obernuti zmoxejo. Mi odvzememo zato pokrivalo z' naj gornesega svitka ali skladnika, ino napostavimo prazen s' pokrivalom oskerblen svi tek ali skladnik gor, ga zdelamo s' podsto

jejim svitkom ali skladnikom, ino zamaxe-
mo spehe z' jilovico. Naj bolje se zgodí
to eden ali dva dneva pred izbobjanjom.
Pred poldnevom proti deveti vuri odpremo
spodi stoječi letni sklad, xenemo čele s'
kadnim strogom nazaj, ino pihamo dím vu
letni sklad. Skos to čele okrotimo, ino vu
strah postavimo, one se podajo na pobeg
ino idejo višek. Či smo to xe blizo na
osem do deset minót delali, tè začnemo
od spodi na stoječem skladi okoli ino okoli
po navadni vlegi bobjati, gremo s'totim ter-
kanjom pomálem preveno više, noter do
kraja, kde stojéci sklad hočemo odvzeti.
Toto bobjanje xenemo blizo petnajst do
dvajsti minót. Čele se podavajo zo svojo
matíco preveno više gor, ino napunijo zad-
niq zgorah napostavljen celi prazni svitek
ali ves sklad. Kak hitro to skos praskét ino
zverčanje čél vu pamet vzememo, ali skoz
vu zadni steni vupostavljeno stekleno plato
vidimo, tè prebadamo z' gletvo vu svitek
ali skladnik, kerega s' stoječega sklada od-
vzeti hočemo. Najmreq či obstoji stoječi
sklad is stireh popuno nanosenih svitkov
ali skladnikov, tè odvzememo njih dva,
tak da roj potem is treh svitkov ali sklad-
nikov obstojí. Nato vzememo lépo, oxga-
no, z' dvema prejimakoma oskerbleno ci-

tréno strunjo, ino jò namerimo zmes prebodenega speha svitkov ali skladnikov, prerexemo z' njo pogaje zo skerbnim prigledom, odzdignemo one tri svitke ali skladnike ino nje postavimo na polek pravlen prazni svitek ali skladnik tak, da odroj zdaj is štireh svitkov ali skladnikov obstojí. Ov ob dva svitka ali skladnika prikrajen materni sklad pa bode zdaj zgorah s' pokrivalom zadelan ino zo praznim svitkom ali skladnikom, kerega na letni sklad denemo, podlozen, ino ova dva z' njega odvzeta svitka ali skladnika pa gor postavlena, ino vso opravilo je dokončano.

215. Kaj je z' odrojom na dale storiti?

Prigledavati moremo, jeli je zadosta uelnati, ino ga postavimo potém na pravлено selo vu uelinjaki.

216. Uti je ne jako uelnati, kaj je vyiniti?

Postavimo ga skoz dve vuri na mesto maternega uelnika, tè bode zadosta močen postal, ino potém se le ga postavimo na njegovo stanišno selo. Ino ne imamo se bojati, ki bi on od maternega roja preuelnati postal, kajti za navadjenega letanja volo se podavajo uele pa preveno nazaj vu materni uelnik.

217. Kak pà odroja naredimo jako uelnetega ino moynega?

Skos tò, qì ga iz dvu uelnatih rojov napravimo.

218. Kak se to zgodí?

Mi postavimo novonapravljenega odroja, qì smo presvedoqeni, da imá pri sebi rodno matíco, na selo uelnatega roja, kreira zmes na drugo mesto prestavimo. Njegove uele letíjo zdaj od svojega kosa na privadjeno stanišče k' odroji.

219. Jeli med totimi dvoje uelami ne postane smertni boj?

Ne! one se, mirno pogodijo, qì je odrojova matíca rodna, kajti one so od praske odrojuvanja ve prestragene. Pridoqe uele so sicer nemirne, da svojega starega dela veq ne najdejo, alipà zadnij grejo le rade k' odroji, iuo ga delajo moynega.

220. Jeli se prestavljen kos ne oslabi?

On zgubí sicer qelestvo, ino henja dva dneva letati; da pà se skos vsakodnevno izlexuvanje ploda skoro pà moqen najde, zato zaqne on pà delati, ino zguba qelestva njemi veq nikaj ne skodi, ako ravno tudi trote odgoni, ino rojuvanje popustí, kajti to je za njega le dobro.

221. Jeli ne zmožemo zabraniti, naj z' odrojem odeggnana rodna matica zavolo pomankanja satovja vu novemi kovi svojih jajc ne bi pustila padati?

To znamo zabraniti! ino sicer skos te, da koši, od kereg se odroj dela, namesto praznega svitka ali skladnika, snaxen s' praznim qislim satovjom nanogen svitek ali skladnik napostavimo, ali za podlagu damo; matica lexe nató kqasi svoje jajca vu prazne lexnice, ino skos to se nam zredí roj hitro na veliko imenitnost. Take s' praznim sotovjom nanogene svitke ali skladnike moremo na toti konec dobro zadelane imeti, naj se skoz nikaj ne odsnaxijo, ino vu dobri sranbi zderxavati.

222. Jeli bodo odroji, kere is stoječih skladov delamo, pa tudi stoječi skladi?

To stoji v' lastni voli vsakega qelara; mi zato znamo vse odroje, kere is stoječih skladov delamo, tudi vu lexeče sklade preobernuti, da se s' totimi lexej pusti delati.

223. Kak se to zgodi?

Mi naredimo vu pokrivali praznega svitka ali skladnika, kerega pred izganjanjom roja stoječemi skladi zgorah napostavimo, letno lukno, ino sicer tak, da po-

gaqe, qì odroja połoximo, v' odrezanik svitkih ali skladnikih ravno na opraquo ali ravno dol viseqo lego dobijo, toto letno lukno potém zadelamo na tak dugo, keličko qasa odrojuvanje terpi, ino jò pa odpremo, kda odroja preloximo ino ga na njegovo mesto postavimo.

224. Jeli toto premenenje ne naredi kvara?

Nikak ne! qele se po totemi premenjeni hitro ino bres texkote privadijo; zato mnogi qelari radi delajo is stojeqih skladov same lexeqe.

225. Znamo tudi iz lexeyih skladov odroje delati?

Znamo! alipà oni nam xe véq dela naredijo.

226. Kak opravljamo toto delo?

Is celega ravno tak, kak pri stojéqih skladih. Na den prejdoq odvzememo predno pokrivalo, v' keremi se znajde letna lukna, xenemo qele z' dimom nazaj, ino gledamo, jeli so si plod nasadile, ali matiqne lexnice naredile, ino napostavimo prazni slamni svitek ali skladnik; v' keremi se letna lukna znajde, spehe pa skerbno zamaxemo z' jilovico. Eden ali dva dneva poznej nesemo lexetqi sklad, kda smo prejdoq njegovo letno lukno zadelali, is qelinjaka

pod senjnatoto drevo, ali pod zeleno listno streho, ino postavimo na njegovo staro selo prazen چelnik, naj se is páse domo pridoqe چele znajo vu njemi zbirati. Zdaj odpremo lexéci sklad zadi, ino xenemo چele z' dimom vu njegov preden del. Kda smo nje zadosta spokorili ino vu strah postavili, tak da njihovo celo delo od njih zapušeno ino prazno tu stojí, tè zaqnemo ravno tak, kak pri stoječih skladih okoli چelnika bobjati, alipà s' potrebnim prigledom, naj se kde niedna pogáça vu چelniki ne poterga, ino delamio toto bobjanje tak, da pomalem preveno dale naprej pribobjamo noter do strana, kde odroja, keremi eden ali dva svitka ali skladnika dati mislimo, potem kak materni kos is treh, stireh ali več popuno nanošenih svitkov ali skladnikov obstoju, od maternega kosa odrezati hoçemo. Toto bobjanje ino vupihanje dima xenemo zo zmesnim veçkratnim vustavljenjom ino pohenjanjom, blizo do polvure prevéno. Potem odpraskamo jilovico med spehjom na obéma svitkoma, kde hoçemo materni چelnik odrezati, razbodnemo z' gletvo svitke ali skladnike tak daleč naročno, da oxgáno debelo citréno strunjo zmes vuspraviti zmoxemo. S' toto svilo razrexemo nató kos od spodi na vi-

sek, naj po totemi naqini zabranimo odterganje pogáq, tè pribodnemo na predni del, keri zdaj odroja spodóbi, ino matico v' sebe imá, prazni svitek s' pokrivalom, zamakemo spehe z'jilovico, ino ga na blanji postavljenega denemo na stran. Materni qel-nik pa zadelamo predi s' pokrivalom, v' keremi se letna lukna znajde, ino kda smo vse spehe ino raspore v' jilovico skerbno zamazali, ino tudi zadni odpertek s' pokrivalom pa zadelali ino dobro zaveçili, ga nesemo na njegovo blanjo djanega na ujegovo staro selo vu qelinjak, ino potém pripravimo tudi odroji ravno tam prostor ino odpremo njegovo letno lukno. Ovaqi pa, kaj dojde pomnoxavanje qél, delamo vse ravno tak, kak z'odroji od stojeqih skladov.

*227. Po keremi naqini delamo odroje skos
vusadjen plod?*

Mi vzememo snaxen prazen qelnik, zaloximo vu njega eno ali dve medni pogáqi ino dvoje qistih satovnics' praznimi lexnicami, kere smo pri porezavanji za toto delo sranili. Nato izrexemo iz dobrega qelnatega koða eno plodno pogao, kera trojni plod, jajca, qerveke, keri se so ne više treh dnevov stari, ino zaveçene lilke vu sebi imá, ino zaloximo njo skerbno ino terdno med one pogace. Po totemi oprat

vili zagrabimo iz ednega ali več qelnatih rojov zadostojéço kelikost qél k' vuzaloxenemi pogaqji ino satovji, zadelamo letno lukno s' prevertanim kositarom, zadni odpertek pà, qi je lexéqi sklad, s' tesno prilexéqim pokrivalom; qi pà je kos stojéqi oglavnik, tè ga denemo na letno blanjo, ino zamaxemo spodi okoli vse raspoke z' jilovico, tak da niedna qela ne moxe vun priti; ino ravno tak delamo zo skladnimi svitki. Toti tak pripravljen kos nesemo potem, qi se je pod velikim nebom premerzlo, vu nekaj toplotno hixo, qi pà je zrak ne premerzel, tè ga znamo tudi na, za njega vu qelinjaki, pripravljen prostor postaviti, ino ga imámo tak qetéro ali pet dnevov zadelanega. Vu zaquetki so qele silno nemirne, podajo pà se zadnjì le vu potrebnost, oblexejo vudján plod ino se pripravijo na izlexitbo matice. Na peti den znamo letno lukno odpréti, One bodo vun ino noter letale ino se zaderxavale, kak da bi xe matíco iméle, kera pà se le na 8tirinajsti ali 8estnajsti dén bode is svoje lexnice prisla. Qi se zmes totega qasa nagodi hudo vreme, te moxemo zaperte qele kermiti. — Znamo pà zapiranje qél tudi popustiti, qi zo vuloxenim plodom oskerblen kos kqasi na selo qelnatega roja denemo;

totega pà na oddaleno mesto postavimo. Čele, kere od totega roja odletavajo, se podavajo na svojo privadjeno stanište nazaj, da pà tu vse premenjeno najdejo, zato se skaxejo silno nemirne, ino se zopertijo vu prazen kos noter iti, ino skušavajo tudi celò se k'sosednim rojom podavati, kaj pà skoz zmes nastavlene slepála moremo zabaniti. Zadniq pà se le one vse potrebnosti podvetxejo, se vu, zo vuloxenim plodom oskerblenemi kosi oposélijo ino si izlexejo matíco. Či se kde zmes qasa, poķeliq si stroška nabirati ne zmoxejo, deխovno vreme nagodí, tè moremo nje po večerah kermiti.

228. Kak pà se medne ino vosqene pogáqe lehko v'kos zalagajo?

Postavimo si plitvo, persteno ali kositarno posodvo kres pundvo na xarjavu vogolje, denemo neke preterte vosqenice gor, ino jè pustimo rastopiti. Potem vzememo pogáqe, kere hočemo zaloxiti, ali vuteknuti, jè namočimo s' krajcom vu raspušenemi voski, ino jè nató pritisnemo hitro ino skerbno vu qelniki na stran; kde imájo biti, ino jè zravnamo vu potrebno réd. Ino tak jih znamo veç, edno kre ove nastaviti; či ravno so ne tak vozko ino tesno edna pri ovi, kak nje qele po svoji

seg delajo, zato le to nikaj ne škodi. Čele znajo poznej to vse xe poboljšati ino vu réd spraviti.

229. Jeli se več nayinov je delati odroje?

Je jih! oni pa so izdela preiskustni, zdela premudlivi, ino z' velikimi obstojnostami preveč zaroženi, ino se nam zato ne hočejo dopadnuti.

230. Jeli smo pri vsih odrojih sreyni?

Ne! le teliko je gotovo, či nje ob pravemi qasi ino zo slignim prigledom naredimo, tè so oni daleq bolgi, kak roji, keri si dostakrat svojega potrebnega stroška ne nanosijo, kde nam proti tem odroji, posebno vu dobrih letah se celo pridobiqeč spravijo.

231. Jeli se polek tega materni roji ne oslabijo?

Vu pervemi qasi se resen, ino sicer vseli več ali menje oslabijo, alipà to jìm malo škodi, kajti se vsaki den novi plod izlexuje. Mi moremo le zabraniti iskatiti, naj se nam po odrojuvanji ne bodo rojili.

232. Jeli se resen večkrat se tudi rojijo?

To se zgodí večkrat resen, ino to pa je resen tudi neprijeten prigod.

233. Odkod pride, da se le rojijo?

Potém, kda se je qelam matíca odvzela, zaqnejo one kqasi skerbne biti, si drugo matíco izlexti, ino naredijo s' previdnostjo dvoje, troje ino veç matičnih lexnic. Či je potem njihovo qelestvo veliko, vreme toplo ino prostor vu qelniki pretesen, tè se nad izvolenjom matice ne zmoxejo zediniti, ene se druxijo k' toti, ove k' drugi matíci, dokeliq se ne nagodi izidenje ali rojuvanje.

234. Jeli se to ne zmoxe zabraniti?

Jako mnogokrat se to xe dá zabraniti, alipà vseli le ne.

235. Skos kaj toto odrojuvanje zabranimo?

Skos to, da brezmatičnemi maternimi roji kqasi po izgonenji prostor naredimo ino njemi p azno nastavo ali podlago damo, ino či je skoro tudi tota puno nanoçena, se tudi drugo.

236. Kaj pa je vyiniti, yi se rojuvanje se le zgodi?

Te moremo matíco, ali či bi njih veç med rojem bilo, nje vse izloviti, ino roja nazaj vu materni kos leteti pustiti.

237. Kak se to zgodi?

Mi roja silno z'vodo poskropimo ino vu rezeto ali na razgernen pert strosimo,

ino razdelímo čele z' mokro gosjo perotjo. Pri totemi opravili bomo matíco lehko najslí, či le pazko imámo. Naj berxej se ona znajde med naj debeléšim čelnim kupom, ino sicer tam, kde se čele v' gomólo zbirajo. Tote moremo razdeliti, ino kak hitro matíco vugledamo, jò z' naópačním pitním steklom pokriti, potém jò skerbno prijeti ino vu matičnico zapréti, naj, či imámo keregá roja brez matice, jemi z' njo pomagati znamo. Čele pà letíjo, kda se brez matice najdejo, samé nazaj vu materni kos.

238. Na kaj pà se več moremo pazko imeti pri pomnoxavanji yél skoz odroje?

Da naj ne naredimo v' ednemi leti preveč odrojov, temoč le neki gotov broj svojih čelnikov, ino sicer naj bolše ino naj čelnatéše na tó sporočímo, da se tudi naj prejdoč k'totemi deli ne podamo, kak kda nam vreme, ino jaka paša toto opravilo opomaguje. Kdo se tak ne ravná, se vu svojemi čelarství gotovo pokvarí, kajti né mnoxína, temoč dober stan rojov nam spravla prid, dobiček ino veselje.

V. G L A V A.

Od strexbe ino reditbe qel vu mnogotekih letnih qasih.

239. Potrebujejo qele tudi posebne strexbe ino reditbe?

Potrebujejo! le dostoyno ostrexene ino slišno zredene qele nam davajo obroden pridobiček. Kdo potrebno pazlivost ino skerblivost k'qelam popustí, pride s' qelárvstvom preveno dale nazert ino se po qasem vših rojov znebí.

240. Terja tota strexba dosta dela, qasa ino truda?

Nikak ne! alipà kak nam vse naše domače stvari se le tè prid ino hasek dava-jo; qì smo na nje potrebno pazlivi, ino to, kaj jím zna kvarno biti, od njih odvračamo; tak hoqejo tudi qele, naj od qasa do qasa na nje gledamo ino jím tu ino tam pomagamo, daleq od tega, ki bi zato naše druge opravila ino dela z'njimi zamudili,

ino samo pri njih prevéno delati mogli. Le ob nekih qasih je njim naša pomoč bole potrebna, kak jò nam zosebni letni qasi izgovarjajo.

241. Imamo tudi v' zimi pri yelah kako opravilo?

V' zimi ino posebno v' Januari, kde je mraz nekaj oster, moremo qele resen v' miri pustiti, ino vse odderxavati, kaj bi nje v' miri znalo motiti. Vso prestavljanje rojov more zato odostati, ino vso terenje ino lamanje blizo qelinjaka moremo popustiti ino odderxavati. Is tega se nam poveli, ki tudi v' zimi ino pri ostremi mrazi moremo skerbno na nje gledati.

242. Imajo yele v' zimi resen smerti spodobno spanje, kak neke druge stvari?

Ne! one sicer visijo zgomolene med svojimi delami, ino ne dajo nikakega obstoječeg glasa od sebe slišati, alipà one se preveno giblejo, ino premenjavajo svoje sela, naj bi se segrevale, se vxivajo tudi kerme, qì ravno ne tak dosta, kak vu drugih letnih qasih, pa naj menje le teliko, da ne zagladijo, ino se podavajo preveno dale za hrano. Keliko merzlésa je zima, teliko več pojejo, naj bi se segrevale. Ino polek vsega tega pa zderxavajo svojo gnu-

šobo 'pri ſebi, dokeliq ne moxejo vunletéti ; le té, qì zima silno predugo terpí, jò mèd satovje padati pustíjo , kaj pa njim poznej grixo ino druge bolezni naçinuje.

243. Jeli yele od mrazu ne zmerznejo ?

Chi se toji znajdejo vu dobre mi stani , t. j. qì imájo matíco ino zadosta celestva ino meda, té prestanjejo oni naj veksi mraz. Polek tega pa je le ne tajiti, da vu silno merzlih zimah več qel najde smert, kak vu topotnih.

244. Jeli yel ne moxemo pred mrazom zabraniti ?

To zmoxemo ! alipà le skoz dobro napravlen qelinjak. Neki qelári znosijo svoje roje vu zimi sicer vu klet ali na hixni pod, nje zakopajo vu pesek, pleve, oves ino drugo zernje ; drugi pa napsejo seno ali otavo okoli njih ; alipà to qelam malokda dobro dene. Vu pomankanji zraka splesnivijo pogauje , qele zbetexajo , velika mnoxina njih pomerje, ino mi imamo poznej s' takimi oslabenimi roji le nepriloxnost ino texkotnost. Vu qelinjaki se zato naj bole dobri znajdejo. Jedino delo , kero z'njimi pri odvise velikemi mrazi znamo opravlati, je, da koze zgorah zo vrečami ali rogoznicami odnenemo ; polek tega pa se moremo celo tiho zader-

xavati, naj se qele ne zaqnejo motiti ino narazno iti.

245. Morejo qele v' zimi tudi zrak imeti?

Morejo! kajti brezi zraka se zadubijo. Moremo zato gostokrat na letno lukno gledati, naj ne bode od snega, ino leda, ali od mertvih qel ino qelnih zjedi zaphana.

246. Kak pride léd na letno lukno?

Qele skos svojo dusko naredijo vu kosi sparo ali slab, tota spara ali slab se na stenah vu kaple zbere, kaple se poznej edna na ovo zlovijo, ino kak qista voda na letno lukno vunteqejo, kde se od mraza na léd oterdijo.

247. Kak odpremo pà letno lukno?

Ne s' prasko ali terenjom, temoq mi rastopímo léd z' nekakim na ogni oxgeqeñim spiqastim xelezom. Či pà je od mertvih qel zaphana, tè nje zo svilnatim vlamkom ispotegnemo.

248. Jeli zima ne imá zmes dnevov, kde bi qele znale vunletati?

Taki dnevi se večkrat nagodijo, kde nje sunce ino toplota vun vabi. Či ne lexí sneg, ino ne pride zraven qasa nagel mraz pà nazaj, tè jím je vunletanje pridno, kajti se tak svoje gnušobe znajo izprazniti. Či

pà lexí sneg te mnoge qele oslepnejo, padnejo na zemlo ino odrevenijo.

249. Je dobro qele v'zimi zapirati?

To se nikak ne sme goditi, kajti qì najdejo qele lukno zadelano, tè praskeqejo vu kosi, se trudijo s' prejedavanjom lukne ino naredijo veliko sparò. Silno mnoge zgubijò polek tega svojo xivlenje. Naj bolše je, qì igemo sunce od letne lukne odderjavati, naj qele ne bodo na vunletanje draxene.

250. Kaj je výiniti qì sneg lexí ino qele izletavajo?

Tè naj bolše storímo, qì pred qelinjakom slamo nastelemo ali listje natrosimo, kde si qele, qì nizo padnejo, pà opomagati zmoxejo. Qì pà je na blizo lexeçemí snegi dosta qel odrevenelo, tè moremo nje vu šteklo spobrati, v' topli hixi drugoq oxi-veti, ino zadniq pà k' rojom spraviti.

251. Na kaj se je dale v'zimi gledati?

Naj se ne znajde kde vu qelinjakovi strehi lukna skos kero bi snexna ali dexovna voda tekla, ino skos kaplanje na kose, qele narazno iti vabila. Ravno tak moremo tudi misi odvraçati, kere idejo, se vu kose potegnuti. Zato moremo pásti nastaviti, vu kerih se misi polovíjo, ovaçí

se nam znajdejo maçke vu çelinjaki, kere pri lovlenji misi na kose skažejo, praskét delajo, ino skos to qele vu kosi razganjajo

252. Kak dugo terpi zimski mîr pri yelah?

Naj berxej do pervega ali srednega Februara; resen so vse zime med sobo ne ednake, alipà ob totemi çasi se xe nago-dijo dnevi, kde se qele veçkrat lehko ve-tríjo ino snaxijo.

253. Kaj je zdaj storiti?

Çi se po srednemi Februari toplotno vreme kaxe, tè moremo na jasnî den ob poldnevnih vurah vse roje pregledati ino zesnaxiti.

254. Kak se to opravlja?

Stojeçe kose poloximo, lexéçepà odpremo ino pogledavamo, kakiso; jeli se zadosta çelestva ino stroška imájo, jeli je plod xe nasadjen; jeli so pogáçene plesníve; jeli je dosta çelestva pomerlo; jeli se ovaçi kaki drugi kvár ne prikáxe. Çi teçíjo stojéci kosi le na blanjah ali loparih, tè jim tote odvzememo ino druge snaxne dame; çi pà so na letnih skladih, tè tote obernemo, odsiplemo ino odmetemo vse zjedi ali zmelé-ke, ino mertve qele; stuhnene pogaçe pà, kere vu kosi smrad rassirjavajo, ispotergamo; stojeqim skladom odvzememo tudi, çi

prazno ino plesnivo satovje imájo, celo podlago, skos to postanejo prikrajeni ino topléši. Lexeče sklade snaximo tudi ravno tak, ino njim odvzememo po totemi naqini vse, kaj je kvarno, ino igemo vse, kaj je potrebno, poboljšati ino popraviti. Zjedi ino mertve qele verxemo vu posodvo, ino nje potém od zjedi skoz rešeto odločimo.

255. K' yemi so zjedi?

Zjedi, zmeléki ali trošne obstojujo is vosqeníc, tote zbiramo, vu klopko stiskavamo, ino poznej z' voskom iskuhamo.

256. Najdemo ob totemi yasi tudi xe plod vu rojih?

Qi je zima ne odvise preostra, tè vusadjajo qele xe proti konci Januara plod, vu Februari pa se ga več najdemo.

257. Na kaj pa imámo zdaj naj več gledati?

Jeli se qele imajo zadosta stroška, naj njim, qí stradajo, kqasi na pomoq priti znamo; kajti qí ne imajo kaj jesti, tè ne popustijo le samo vusadjanja ploda, temoq celó onemoxejo ino pomerjejo.

258. Kak odpomagamo totemi stradi?

Skos to, da nje z' medom kerimimo. Qi je méd gosti ino terdi, ga s'qisto vodo oblejemo, na tihemi ogni rastopímo, ino

potém vu lastnih kermnih kopankah ali perstenih ino steklenih plitvih skledicah qelam za kermo podstavimo.

259. Se yele vu totemi redkemi medi ne potopijo?

Na zabranenje tega morejo kopanke ali skledi卿ice biti jako plitve, ino pokrите zo celo tenqkimi skalicami, ali maliqkimi blanjicami, vu kere je dosta malih luken prevertano tak, da se yele skoz nje lehko meda vxivajo, ino ne vtapajo. Neki yelári imájo za toto kermljenje lastne iz lipovega lesa skroxene skledice, kere le en osmák meda merijo; one so zgorah s' cmuljom, ali resevnimi vitrami ali konjskimi xinjami vkrix prepletene tak, da yele méd le skoz luknice zmoxejo cecati. Tote plitve skledi卿ice ali talére postavljamo vu stoje卿ih kozhih celo blizo pod pogaqami, ovaqi, posebno pri merzlemi vremeni yele ne grejo na kermo, ino qì ravno pridejo, tudi lehko odrevensijo, zato ve bole dobro vqinimo, qì nje od zgorah dol kermimo.

260. Kak znamo yele od zgorah dol kermiti?

To se zna le pri oglavnih ino drugih stoje卿ih skladih, tudi pri dese卿nih lexé卿ih qelnikih zgoditi. Pervi imájo zgorah vu stredísi

dígi lukno, kera je s' pilko ali čepom zadelana. Vu desetne lexeče čelnike se tudi dá na sredi gornega pokrivala taka lukna narediti ino s' pilko ali čepom zadelati. Kda smo prisiljeni, čele kermiti, tè napunimo pitno steklo, kerega odpertek se ravno v' ono lukno priméri, s' tekočim medom, privéxemo krez odpertek kerpo iz nekaj redkega platna; vzememo pilko ali čep is čelnikove lukne, ino poveznemo steklo na opak krez oddelano lukno. Čele cecajo nató méd skos platenico, ino ne pridejo vu nevarnost odreveneti. Tudi smo pri totemi naqini kermlenja slobodni, da ropanskih čél ne pripelavamo.

261. Jeli méd ne isteče skos platno?

Či je méd ne celo tekóci ino redki naredjen, te se to ne zgodí; čele ga do zadne srage isecajo.

262. Keliko vode znamo v' méd zmesati?

Peti ali vesti del, obóje pa moremo na ogni dobro premesati.

263. Na čemi vidimo, da čele ne imajo kerme?

To se dá ob totemi qasi naj lexej skoz vago zvediti; čelnik, keri hoqe zimo prestati, more ob qasi svetega Mihaela 28 — 30 funtov znoternega glestva, t. j. pogáq ino

čél iméti. Či imá na konci Februara se polovico svoje vage, tè se zna obstatí; či pà imá menje, tè ga moremo kermiti. Kdo pà se neravná po vagi, tisti more medno zalogo skoz medno mero zvedavati.

264. Kaj je medna mera?

Ona je mala spica is slabe svile, kera je na cole ino linie vurezana. Z' njo zbodynemo skerbno skos pogače, ino pri njenem vunpotegnenji gledamo, keliko colov je z'medom pomazano, ino spoznamo potem kelikoto medne zaloge. Alipà na toto skušavanje se je ne zanesti, ino pridemo lehko vu nevarnost, s' toto svilo matíco oraniti.

265. Keliko meda raqunimo na roja, naj ga skoz zimo gotovo bomo zderxali?

K' tem raqunimo od srednjega Oktobra do Marcia tri pinte ali dvanajst funtov meda. Ob totemi quasi moremo zato roje znoviè zaqéti kermiti, kajti zdaj potrebujejo quele za reditbo ploda dosta veç kerme, kak v' zimi. One pojejo zdaj v' osmih dnevih teliko, kak prejdoq vu treh mesecih. Či nje pustímo stradati, tè si vso veselje pokvarímo, ino se lehko celó hitro vsega qelinstva znebímo.

266. Moremo sam méd kermiti?

Méd je naj naravnesa ino naj bolša hrana za čele, ino zato moremo prevéno za médno zalogo skerbni biti. Či pa meda ne imámo, tè znamo čele tudi z' mezgo sladkih grusiek, ali jeçmenovim ino pse-niçním sladijom, ali s' cukrom kermiti; ali-pà to so vsikdár pomóqi le vu veliki sili. Cuker je méd totimi reçami naj bolši ino čelam tudi naj prijetnési.

267. Kak se kermi čelam cuker?

Mi vzememo meliz ali xuti farinskí cuker, ino ga raspustimo vu dostojni keli-kosti — blízo na tri funte cukra en funt — vode, ga denemo na ogen ino zmes vrenja napenimo, on bode nató po ohla-denji navadno medno gostoqo dobil, ino kermimo ga potém čelam ravno tak, kak méd. Čelnati kerme potrebni roji se pustíjo z' desetimi ali dvanajestimi funti cukra skos celo zimo prederxáti.

268. Kak naredimo gruskovo mezgo?

Vzememo od dobrih jako sladkih grusiek, kere so se popuno dozorile ino na slami perhke ino mostnate postale, nje vu kopanji drobniqko zeseckamo, ali skuçemo ino istisnemo vu toçili ali malì presi skos snaxno platenico. Po totemi naçini doblea

most se more vu novemi lonci, ali vu xelzni pundvi do medne gostoqe vuvréti ino odpeniti. Naj se vsa vu totemi mosti znajdliva kisloqa zna odvzéti, zmešamo dva lota krajdnega praha noter. Naj berxej pustímo od totega mosta dva tretja dela vuvréti tak, da od osmih pintov mosta tri pinte tote mezge dobímo. Tota mezga se ūelam ravno tak, kak cuker, omlačno topla podstavlja.

269. Kak naredimo ježmenovo ali pšenično sladje?

Ježmen ali pšenico, is kere hočemo sladje napraviti, ravno tak, kak za pivo, operemo, namočimo ino na rasenje ali cimanje denemo, potem na zraki posušímo, na mlini razmelemo, ino vu njej najdlivo cukrovo sladino skoz nalévanje perviç mlečnoomlačne ino poznej vrelo-xgeče vode ispotegnemo. Toto mezgo pustímo skos platenico precediti, ino do medne gostoqe vuvréti. Še prej pa, kak medno gostóčo dobímo, primešamo blizo šestnajsti del meda, ino njo z' medom se duxe pustímo vreti, ino odvzememo nesnago, kera se zgorah naxene, s' cedílom. Potém toto mezgo pustímo skos sukneno kerpo preteqtí, ino jo pa vukuhavamo noter do medne gostoqe. Ino vu hladni kleti se zderxí potém tota mezga više leta dnevov.

270. Jejo yele toto kermo rade?

Cuker jejo ravno tak rade, kak méd. Ino pri mali ceni, po keri se on vu naših qasih predáva, znajo mnogi qelári svoje stradéqe roje le samo s' cukrom prederxati. Alipà gruskove mezge, ježmenovega ino pšeničnega sladjá yele ne jejo tak rade; moremo ga zato nekaj z' medom premežati ino qelam omlaqno toplega davati. Vu sili jejo resen tote ino druge sladke mezgnate reči, ino se pustíjo neki qas obderxati; alipà dugo ne smé to terpéti, ovači jím biva taka kerma kvarna.

271. Keliko jím smemo na enkrat kermiti?

Dobro storimo, či roji začnejo stradati, da jím, ako vreme kermiti dopustí, kiasi en osmák, ali polmaselno steklo meda na enkrat damo, kajti smo tak, či pa merzlo vreme pride, na več dnevov oslobođeni.

272. Ob keremi yasi moremo kermiti?

Nikoli skoz dén, kajti bi si tak objedlivce ino ropare pripelavali, zvun či znamo nje od zgorah dol kermiti, ali či jím dex izletanje brani; tudi ne pri mrazi, kajti bi nám tak mnoge yele odrevenéle, temoč pri toplemi vremeni, ino pri ali po zahodi sunca.

273. *Kake opravila se nadale imámo vu totima dvema mesecoma?*

Delamo si növe qelnike ino svitke is slame, ali skladne kiste na pripravo, ino lovimo senice, kere se ob totemi qasi pri qelnikih najdejo.

274. *Jeli toti vtiči yelam skodijo?*

Skodijo jím! oni se posedávajo na letne lukne qelnikov, ino delajo skos pikanje zo svojimi kluni prasko, skos to pridejo qele v nemír, ino se, či k' letnim luknam pridejo, ed njih zgrabijo ino pojejo.

275. *Kake opravila pridejo vu Marci naprej?*

Vu totemi meseci bivajo qele xebole xive, da se zdaj xe pa toplo vreme prikaxuje, zato vu poldnevnih vurah ino prejdoq, či sunce xe prijatelno sija, izletavajo, se snaxijo ino svoje mertve iznagajo, tudi ispravlajo iz lexnic oterden cvetni prah, hodijo po zamaxo ino proti konci meseca tudi po mèd. Pri toтиh mnogoterih opravilih jím moremo pomocno roko ponuduvati.

276. *Kaj pa imámo zdaj posebno delati?*

Mi zmétamo zjedi ino mertve qele skerbno is kosov, ino pregledávamo, jeli se kde mèd mertvimi qelami ne znajde tudi matíca, premenímo podkosne klopi, ino

pažimo na qelai letáj, naj zvejmo, kere so moçne ali slabe, brezmatiqne, ali prima-tiqne, jeli se objedlivci ino ropari prikaxujejo, ino jeli qele ne imájo grixe ali sraçnice. Stojeqe ino lexéqe sklade moremo zdaj tudi prikraquvati.

277. Kak se toto prikrayuvanje zgodí?

Mi jim odvzememo enega, ali po ka-kosti qelnikov dva svitka ali skladnika s' praznim pogaçjom.

278. Zakaj se more to zgoditi?

Zato, naj qelam skos to veç toplote pripravimo, kera jim je zdaj za ploda volo odvise potrebna. Kdo to zamudí, odder-xáva nje od priraska qehestva.

279. Kaj je grixa ali sraynica?

Ona obstoí vu tém, da qele dosta ru-deçkastih ino ostrih isgnuskov od sebe davajo, ino s'tim letno lukno, letno blanjo ino satovjé pogerdíjo, tudi gosto na tém pomerjejo.

280. Od yega nastane tota bolezni?

Iz mnogoterih zrokov: zdela od pre-dugo zaderxanega nesnazenja, qí najmreç qele za terpéqe zime volo predugo znotrah sedéti morejo, zdela od omrazenja, zdela pa tudi od nezdrave kerme, od ojadenega ino pokvarjenega meda, ino dugo terpe-

qega kermljenja z' drugimi reçami namešto meda.

281. Kak vrayimo toto bolezen?

Davamo qelam v' medi take reçi, kere nje storijo moqne, n. p. Malagno, ali drugo staro dobro vino. Posebno pomoč ino vraçtvo pa jih damo skos to: Nastruxemo grudico, primešamo dva grana xafhana, osem granov kopernika, ino na orbezovega zerna velikoto brebronika, kres to vlejemo puno polmaselno steklo vroče vode, ino kda je voda moč ispotegnula, zmesamo toto vodo mèd qisti tekoçi méd, kerega potém qelam za hrano donašamo. One bodo od tega vu kratkem zdrave.

282. Je tota bolezen nadobitna?

To qelári mislijo, zato moremo ognusene qelnike ino svitke skerbno zesnaxiti, slamne kvoše vu nje djati, vuxgati ino neki qas goréti pustiti, ino nje se le pa te za qele jemati, kda so prejdoč tak dobro iskurjeni.

283. Kaj so objedlivci?

To so qele, kere od drugih rojov ino ptujih qelinjakov skos strad prisiljene okoli dobrih qelnikov ležejo ino išejo, se vu nje potegnuti, naj bi sé iz luckega glešta xivele.

284. Jeli pustijo nje roji vu koz?

Čelnati roji njih ne pustijo vu koz, temoč nje odpravijo. Slabim čelnikom pa, ino posebno brezmatičnim, so objedlivci nevarni ino škodlivi, kajti či zmoxejo noterpriti, tè pridéjo večkrat ino postanejo ropari.

285. So ropari ne posebni plod yel?

Ne! temoč vsaka čela zna ropar postati, kak hitro se ji dá k' tem priloknost. Naj bole hudo pa je, ki se, či so se rapanje enkrat navučile, potém le z'naj tek-kéšim trudom od rapanja odvaditi zmoxejo.

286. Skos kaj se zapelavajo yele na rapanje?

Zroki, keri nje na té zapelavajo ali silijo, so jako edviše mnogoteri. Lastniki poropanih rojov na té tak dobro krivi, kak tudi lastniki roparov.

287. Kak daleč so lastniki poropanih rojov na tem krivi?

Enkrat, či z' medom pri porezavanji neprevidno denejo, méd vu čelinjaki zatorijo, ali čelnike z' njim pomaxejo; potém, či so vnemarni pri kermlenji, t. j. či skoz den, pri sunčnemi sijanji, ali kda čele xivo lečejo, nje kermijo, ino polek tega méd razlejavajo, nadale, či kosov zadosta ne

zadelavajo, či povsodik raspoke ino odpore pusajo, ino letnih lukan vu protiletji ino v' jesén ne pomensavajo, zadnič, či slabe ino brezmatične roje vu svojemi čelinjaki terpíjo, keri ne imajo zadosta moxilosti, se braniti.

288. Kak daley pà so lastniki ropanskih yél na tém krivi?

Z' ednega dela, či svoje čele stradati pustíjo, ino nje gladi predajo. Take čele se vidijo potém prisiljene, na rop iti; z' drugega dela pà tudi, či svojim čelam, naj bi nje moxilne storili, xgano ali drugo moqno vino méd kermo mesajo. — Tudi preblixni čelinjaki, kde čele ednega čelinjaka svoj letáj krez drugi čelinjak imeti morejo, zapelavajo na ropanje, posebno po leti, kde se medni duh moqno rasvirjava.

289. Na yemi spoznamo ropanske yele?

One so zdela na popevajočem glasi spoznati, s'kerim okoli čelnikov lečejo. Vu zaqétki so celó bojéče ino stražlive, ino se na vse strane ogledavajo, jeli je nikde na kosi ne odpertek najti, skos kerega bi se vusiliti zmogle, si sedejo zdaj tu, zdaj tam dol, nató odletijo ino grejo k' drugimi čelniki, pridejo skoro pà nazaj ino se za-

derxavajo, kak prejdoq, po časem se podavajo blixe k' letni lukni, kde straxajoče qele na nje zletavajo, ino se nad nje stavijo. Či njih pride več, tè se naklajijo domanje qele vun pred letno lukno, ino jim zabranujejo vuhod. Skoro na to vidimo tu, skoro tam gomolico qél sedeti, kera ropansko qelo med sobo imá, ino jo grize. Prigodí se veliki potík ino boj, vu keremi se ena ali več qél z' ropansko qelo natergava, ino z' njo krez letno blanjo dol na zemlo pada. Praska se pomnoxava, neki ropari vderejo skoz letno lukno, se obloxijo počitoq z' medom ino se pa odpotijo. Vu potíki ino boji ostane dosta qél, od kerih je prostor pred qelinjakom posípan. Naj več padajo ropari na slabe ino brezmatične voje, kda pa s' totimi dokončajo, se tudi nad moçne iti podstopijo.

290. Zmoxejo ropari tudi moçne roje premagati?

Čelnati roji se ne pustijo tak lehko presiliti, polek tega pa zgubijo mnoge qele le svojo xivlenje.

291. Kaj je vu totemi prigodi storiti?

Kak hitro ropanje vu pamet vzememo, moremo letne lukne, kere vu protiletji ino v' jesén preveno vozke iméti moremo,

bole pomenjati, naj njé lexej obsedavajo, ino zadelamo uelnike povsodik, naj ropari nikde vu njé priti ne zmoxejo. Nató si pripravimo krajnji prah, ino potrosimo z' njim ropare, naj bomo zvedili, odkod so prišli ino komi slišijo.

292. Kaj pa — yi so is lastnega uelinjaka?

Te si naj lexej navuk damo, ino pomagamo.

293. Kak tak?

Denemo ropanski kos iz njegovega staníša na naj dalnéšo selo vu uelinjaki, alipà celo is uelinjaka vkrat. Od njega odletavajoči ropari, keri vu nazaj pridenji svojega kosa ne najdejo na privadjenemi mestih, se skos to zmotijo, ino so prisiljeni, se pri sosedi noterprositi, ali se oberejo k' poropanemi kosi nazaj ino se z' njim zedinijo. Ropajoči kos zgubi po totemi haqini veliko ulestva ino henja letati, ino da se na novem staniši svoj letáj se vučiti more, zato pozabi verh tega na ropanje

294. Pomaga toto prestavljenje vsikdar?

Vsikdar ravno ne, jako mnogokrat pale! Ino či ne pomaga, tè preselimo ropara s' poropanikom t. j. mi postavimo totega na selo ovega, ovega pa na mesto totega.

To pomaga. Tudi znamo roparom na obilnost se dve pesici xagnih zmelekov, ali snaxne slamne rezance med pogajje versti. Oni imajo nato veliko dela, tote smeti pa vunspraviti, ino pozabijo polek tega na ropanje. Ali zadnjiq denemo nje skos tri dneve, potem, kda smo letno lukno s' prevertanim kositarom zadelali, vu hladno klet, ino tota pomoq je blizo vseli naj bolja, qelam ropanje odpraviti.

295. Či pa so ropari od ptujega qelinjaka, kaj je te vyiniti?

To moremo skos to iskati zvediti, da sosedne qelinjake obiskavamo ino gledamo, jeli s' krajdo posipane qele v' eden ali drugi qelnik tam noter idejo. Či to najdemo, te se moremo prijatelno pogovoriti, kak bi se ropanje dalo odpraviti.

296. Keri so toti pogovori?

Toti pogovori, sporoki ali soveti so, da naj ropara s' poropanikom preselimo, skos kaj na enkrat ropanje henja, ino poropanik se skoz ropara tak mozen naredi, ki si svojo zgubo pa skoro zmoxe dostaviti; ali da naj roparski lastnik ropare le pozmesnih dnevih pusti letati t. j. da naj iniá ropare te zadelane, kda poropaniki leqejo, oddelane pa na létanje, kda poropanike pustimo letati.

297. Kaj pà je storiti, yi se lastnik ropanskih yél vu tako pogodbo ne dovóli?

Te nam ostaneta le dvé pomoçi, se roparov rešiti: ali ropare pokolemo, alipà nje polovímo, ino si iz njih odroje naredimo.

298. S' yim ropare pokolemo?

Ne s' pivnimi droxami, kajte s' tim skodimo celemi roji, keri zaqne vreti ino se pokonça; ino ravno tak malo z' muhjo gobo ino drugimi jadnimi rečami, skos kere se ludjé znajo vu nevarnost spraviti; temoq kupimo si blizo za vsest penezov bele kihavke ali qemeríke, jò skuqeimo na drobníčki prah, ino ga zmešamo mèd tekóqi mèd. Totega postavimo pod prazen kos, kerega na selo poropanega denemo. Moremo pà kda to delamo, vse svoje qelnike s' prevertanim kitarom zadelati. Kak hitro se ropari totega meda najejo, se ovomotijo, ino pomerjejo se prejdoq, kak domo pridejo.

299. Kak znamo ropanske yele poloviti, ino si iz njih odroje narediti?

Pripravimo si prazen kos, kak yì si odroje delamo, zaloximo vu njega neke voqenice s' praznimi lexicami, eno medno pogáqo ino zmes plodno satovnico. Vu ko-

svovo letno lukno vuteknemo, na tri ali štiri perste dugo, široko kositarno cev, kera je blizo, kak querka ſ splantana ino vu koſi višek zravnana. Toti koſ postavimo na mesto poropanega, kerega zmes v' otemno klet denemo. Ropanske qele silijo skos cev vu koſ; da pa je cev nekaj višek zravnana ino noter vu qelnik segne, zato ishoda nazaj vun ne najdejo. Vidi jo se vlovlene ino prisiljene, se nad plodom poseſiti ino si matico izlexti.

300. Kak znamo ropanske napade obqinski zabraniti?

Qi same qelnate roje imamo, qi niednega brezmatiqa vu qelinjaki ne terpimo, qi koſe dobro zadelavamo, ino vse lukne ino raspoke zamaxujemo, qi vu protiletji ino v' jesén letne lukne imamo pomensane, ino qi, kak hitro objedlivce v' pamet vzememo, malo kiftico pred letno lukno pridelamo, kera je liki preddvor k' vuhodi vu qelnik, ino vu kero je tak maliko lukna vurezana, da le dvé ali tri qele skoz njo vun ino noter hoditi zmoxejo. Alipà tudi, qi namesto totega preddvora le samo leseno predlukno pritisnemo, kera je na štiri vogole od zvunah noter preveno bole voska tak, da zvunah imá tri perste širokote, en perst visokote, pri znotrenji

Iukni pà le poldruji perst širokote ino pol persta visokote. Ino zadniq — naj qelam moxilost na njihovo branbo naredimo, — qì veçér nekaj meda z'nekimi kaplami dobrege vina premesamo ino jím kermimo.

301. Kaj se je veç vu totemi meseci storiti?

Pastiričke, vtiqe z' rudečim repom, keri se zdaj pà prikaxejo, ne smemo blizo qelinjaka terpéti, temoq njihove gnezde razdréti ino tudi nje same odpraviti.

302. Jeli toti vtiqi qelam skodijo?

Ne znajde se blizo nieden vtiq, keri bi nam teliko qél odpolovil, kak pastiriček, posebno, kda mlade imá. Brezmatiunost je blizo vseli na njega ponavati, kajti on matíco, kda vun letí, naj berxej zgrabi.

303. Odkod nosijo qele vu totemi meseci mèd?

Iz drena, belih fialk ali snexnic, divjega xafrana ino mnogoterih viol, kere vu totemi meseci cvetejo. Bele fialke davajo odvise dosta meda. Veçkrat cvete xe tudi verbje, kero tudi mèd naj boljo pažo sliši.

304. Kere opravila pridejo v' Aprili?

Toti mesec nalaga qelnim prijatelom xe vekso pazlivost ino skerb, kak premi-nóqi trijé, kajti s'prijemavajoço toploto se

pomnoxáva qelestvo vu kosih, zato biva letanje moqnégo ino qerstvégo; ino da se zdaj cvetje vu veliki mnogoterosti prikaxuje, zato priletavajo qele is cvetja zdaj xe tudi s'cvetnim prahom na nogah ino z' medom v'sebi obloxene nazaj domo; ~zato moremo letne lukne od qasa do qasa povekšati. Pazlivost na objedlivce ino ropare more zdaj dvakrat velika biti, slabe roje moremo naréediti moqnèse, brezmatique omatiqiti, ali z'drugimi stovarsiti, ino obqinski nje zdaj porezati ino za leto pripraviti.

305. Odkod nosijo qele mèd ino trosíne?

Iz viol, xilavega ino kerhkega verbja, terninja, ribeza, qresnjovega ino breskvega drevja iz divje repe ino retkbe, ino drugih rox, kere zdaj cveťejo ino cvesti zaqnejo.

306. Kaj pa se lastno imenuje porezavati?

Imenuje se, qelam njihov obilen mèd odvzeti.

307. Ob keremi qàsi se more to zgoditi?

Qelári so nad tim vu svojih mislah razliqni. Eni porezavajo vu protiletji, drugi v'jesén; neki porezavajo dvakrat, tak dobro vu protiletji, kak tudi v'jesén; ino se pa drugi opravlajo toto delo celo vu sredi Julia.

308. Keri yas pà je naj bolsi?

Brezi vsega dvoja protiletje, kajti tè so qele zimo xe prestale, ino mi vidimo dosta lexej, keliko jìm slobodno znamo odvzéti, tak da jìm ne skodimo. Le moremo toto delo ob pravemi qasi; ne prerano, ne prepozno opravlati.

309. Zakaj ne prerano?

Da se je vreme preostro, zato dosta qél odrevení, ino pomerje, ino nje vu njihovemi plodnemi opravili tudi motimo.

310. Zakaj tudi ne prepozno?

Zato da, qìi toto delo predaleq vu protiletje prenasamo, qele xe pà dosta novega meda imájo nanošenega, tak brez rastorenja ne moxemo do pravega meda priti, zvun pri lexeqih skladih, pri kerih pà le zadi medno obilnost znamo odvzeti.

311. Keri yas zato je naj pravési?

Qas, kda ternína cvete, ne ranej, ne poznej.

312. Kero orodje nam je pri totemi deli potrebno?

Kadni strog, en dugi ino en plantavi nox, gosja perót, neke posodve za noterdevanje praznih vožqenic, druge za noterdevanje meda, tudi latva, vu keri imámo

jilovico z'vodo zmesano, naj porezane qelenike pa zadelamo.

313. Kak opravljamo toto delo?

Operviq prexenemo qele z' dimom noter skoz letno lukno, ino isemo nje nekaj spokoriti, naj se jim ne bode zahtelo, nas pikati. Lexeqim skladom odvzememo nató skerbno naj prednëso pokrivalo, ino si pustimo skos pomoqnika qele z' dimom vukosovo znotrije pregnati. Nató gledamo, kaki je kos, jeli imá dosta černega ali plesnivega satovja, ali veliko mertvih qél ino zjedi. Tote pogaque odvzememo z' noxom blizo do ploda ino izmémento z' gosjo petrotjo vse zjedi ali zmeléke snaxno. Méd bomo predi malokda v' obilnosti najqli.

314. Kaj pa, yi ploda ne najdemo?

Te moremo prazne pogaque tak dalec odrezati, dokoli ploda ne najdemo, kajti od nazoucnosti ploda se moremo dobro presvedoqiti.

315. Zakaj?

Zato, da nam je le samo plod naj slobodnësi dovod od nazoucnosti rodne matice.

316. Kak se polek tega dale zaderximo?

Lexeqim skladom odvzememo naj prednësi prazni svitek ali skladnik, ino spravimo tak qele bole vozko vukup, kajti ovaqi

bi ȝelestvo premalo toploté imélo, kera mu je zdaj na izlexavanje odvise potrebna. Pri celih slamnih ali deseqnih ȝelnikih je to sicer nemogoçno alipà ravno zato se pomnoxáva vu njih ȝelestvo ob totemi qasi tak hitro, kak v' onih. Nató, kda je vse zesnaxeno, postavimo pokrivalo pà noter, pridelamo terdno letno šinjo pred letno lukno, ino zamaxemo skerbno vse raspoke z' jilovico.

317. Kaj pà storimo zo ȝelnikovim zadkom?

Tudi ga odpreno ino prexenemo ȝele, kere so se zmes qasa, kda smo predi delali, tu sem potegnule, vu predni del, odvzememo tudi operviq prazno satovje, potém pà edno pogáçpo po ovi, z' ravnim ino plantavim noxom. Da pà naj roja od leta do leta tudi ponovímo, zato pustímo medno zatago, kere ȝe za svojo veliko silo potrebujejo, le na ednemi strani ȝelnika ostáti, tak da toto pogauje v' enemi leti na desnemi, vu pridoçem i leti pà na levemi strani ostáti pustímo. Lexeqim skladom odvzememo tudi zadne prazne svitke ali skladnike, naj ȝele teliko toplej sedíjo.

318. Keliko meda smemo izrezati?

Celó gotova, zanesliva objinska vodba se za tó ne pustí dati, dosta veç se moremo

na kakost rojov derxáti. Nekim, keri imájo veliko zalogo meda, znamo dosta, lekaj dva tretja dela, drugim pà le polovico, se pà drugim le samo tretji del, ino nekim pà celo nikaj odvzéti. Ino znajdejo se celo roji, kerim moremo nekaj se pridati. Poglavnò moremo na tò misliti, da se qele naj zadostno zalogo meda zderxíjo, ino zato vsikdar bolše vqinimo, qì nje premalo, kak pà, qì nje predosta porezavamo, kajti ne znamo, kako vreme pride. Qele ne smejo skos porezavanje nikoli vu nevarnost priti, ki bi mogle stradati.

319. Kaj storímo dale, kda smo jím méd xe odvzéli?

Odvzememo se tudi vso plesnívo ino staro qerno satovje, izmémento vès qelnik celo snaxno ino qisto, ga pà zadelamo s' pokrivalom, ino skerbno zamakemo vse raspoke z' jilovico.

320. Kak porezávamo prisegene koze ali oglavnike?

Tote moremo z' njihovega sela odvzéti, da naj delo znamo priliqno opravlati. Na toti konec odzdignemo kos predi gor, ino poddenemo zaglozdo, da naj priliqno zmoxemo dim vupihavati ino qele skos to prisiliti, se višek podati. Potém nesemo

kos petnajst do dvajstí stopinj daleč od
 uelenjaka v kraju pod kako drevo ali v' ograd-
 no hixko, kjer se okna morejo biti odverte.
 Na mesto odvzetega kosa postavimo praz-
 nen kos, naj se is paze pridoče cele vu-
 njemi znajo zbirati. Odnesen kos postavimo
 zdaj na opak naglavički, preganjam cele
 z' dimom nazaj ino pregledavamo potem
 znoterno rojovo delo. Nató odrezavamo
 ravno tak plesnive, černe prazne satovnice;
 od tistega dobrega pogauja pa njim pusti-
 mo se nekaj na vusádjanje ploda ostati,
 na tote pa smo zvesto skerbni; či pa je
 plod gerbasti ali plantavi, ga moremo vsega
 isporezati, ino pogauje, keliko mogocno na
 ravnoto pritezati, tak da ne bode kde edna
 pogauja krez drugo vungledala, ino naj bodo
 nje cele povsodik obsedeti zmogle. Nató
 se isporexemo od obilnega meda teliko,
 keliko ga roj bres kvara zgubiti smé, ino
 se derximo tudi na vodbo, ki vsako leto
 le polovico uelnika potréhemo, naj cele tak
 satovje od leta do leta ponavlajo. — Kda
 to opravimo, te nesemo kos pa na njegovo
 stanišče, ga zamaxemo spodi, kde na blanjo
 ali na letni sklad stojí, z' jilovico, ino letno
 lukno pa naredimo vozko, naj se nikake
 ropanske cele ne zmoxejo vusiliti.

321. Zakaj moremo porezavanje oglavnih ali priseyenih kosov dalej od yelinjaka opravljati?

Ne le zato, ki so cele dosta pokor-
nے, temoq tudi, da se tak menje ropan-
skih yéti priblixava, posebno či se to v'
ogradni hixki dá opraviti.

322. Kak porezávamo stoječe sklade?

Pri točih nam gre delo dosta lexéj od
rok. Naprejpostavom, ki vago praznih svit-
kov znamo, tè se dá xe skoz vago pove-
dati, keliko ednemi skladì znamo odvzeti,
kajti mèd se znajde preveno vu gornih svit-
kih ali skladnikih. Takì svitek na vsest per-
stov visokote ino dvanajst perstov poprejne
mere zderxí naj berzej 15 — 16 funtov me-
da. Či so skladniki zo steklenimi platami
oskerbleni, tè celó lehko vidimo, keliko
njih je z' medom puno. Eden pun medni
svitek pa moremo roji preveno pustiti, ove-
njemi znamo odvzeti.

*323. Kak take svitke ali skladnike od-
vzememo?*

Sperviè odpraskamo veçér prejdoq z'
gletvo ali noxom jilovico na spehih mèd
svitki ali kistami, potem prebodnerao tote
svitke od zvunah okoli ino okoli z' gletvo,
ino spravimo mèd spehe oxgano svilo ali

strunjo ino potisnemo vu speh slabo zagozdo; nato rexemo zo strunjo, ali svilo pomálem sém ino tá vlačéq, pogáqe ino zred njimi tudi svitke ali kiate narazno, ino sicer na taki način, da pogáqe ne bodo popréčki ali po širokotj, temoq po dugavi prezane, naj se ne stiskavajo edna proti ovi. Ravno kak s' toto strunjo ali syilo prevéno dale vu prezavanji pridemo, vlečemo tudi zaglodo is speha vun ino njo tisúimo pà sa strunjo ali svilo noter, naj svitek na spehi prevéno nekaj oddelan ostáne ino strunjo ali svilo lehko dale skoz vlečti zmoxemo. Odrézan svitek ali skladník puštimo skoz noq stati, naj čele istekoqi méd popijejo. Pridoqo jutro vzememo pokriválo z' naj gornétega svitka ali skladnika dol, ino prexenemo vu njemi se znajdlive čele, z' dimom nazaj, odzdignemo potém pun médni svitek ali skladník dol, ino ga denemo na pripravлено blanjo ali klop, naj se nikaj meda ne rastóri, oddelan čelník pà pokrijemo kiasi pà s'pokrivalom, kero sligno terdno pridelamo, ino spehe z' jilovicu zamaxemo. Odzdignen svitek ali skladník odnesemo hitro is čelinjaka na 15. do 20. stopinj daleč v kraj, ino méd pogáčami se kde se znajdlive čele pà z' dimom izgonimo.

324. Jeli se ne dá svitek odzdignuti, ki ne bi prejdoi pokrivala odvzeli?

Vu to se je zato ne privoliti, da se prevéno mèd médnimi pogacami cele znajdejo, mèd kerimi je dostakrat tudi matica, skos kaj bi roj, ako bi matice zo svitkom odvzeli, brezmatiqen postal.

325. Na kaj se več imámo pri porezavanji rojov gledati?

Moremo gledati, jeli vsaki qelnik imá rodno matico.

326. Is vega je to slobodno sklenuti?

Is poredno nazocnega zdravega ploda.

327. Kaj razumimo pod zdravim plodom?

Taki plod, is kerega se delavnje cele izlexujejo. Trotni plod zna resen tudi zdrav biti, alipà če se ga znajde več, kak ploda delavnih qél, tè se nam skos to ovádi, da matica je slaba. Plantav ino gabasti plod, ino tudi plod celo brez delavnih qél pa kaxe na brezmatiqnost.

328. Odkod pride brezmatiqnost?

Zroki od brezmatiqnosti so mnogi: Matica zná od bolezni, ali oslabena skoz lexenje jajc iv' jesén ali v' zimi, kde se ne znajde več plod na njihovo pa izlexuvanje vu qelniki, vumréti; zato najdemo takega roja vu protiletji brezmatiqnega. Zna pa se ob

totemi *qasi* tudi zgoditi, dà se matíca, qì kde, naj bi se querstvega zraka vxila ino se na sunci segrela, vun letí, od kakega vtiqa odpoloví; ali se ona tudi vu domo - idenji — qì so kosi pretesno, eden kre ovega — zna vu sosegdi kog zajti, ino se tam od njegovih qél, kak neznanica zakóle; ali se vu boji z' mlado matíco, s'kero se za gospodinstvo potikava, oráni ino nató vumerje; ali vse novo izlexene matíce izidejo s' poznésimi roji, ino tudi, kda qele is se nazoučnega ploda novo-nasadjeno matíco skoz nepoterplivost prerano iz njene lexnice izgrizejo. Vu vsih totih prigodih postanejo roji brezmatiçni.

329. Na yemi spoznamo brezmatiçnost?

Veden qelni oqa spozna brezmatiçnost *kqasi* na letanji ino celemi zaderxavanji qél. Brezmatiçen roj je zgubil vso moxilost; letaj qél je vnemarni ino lenoben, qele priletavajo is paqe domo le s' prazními ali celo malo oblozenimi nogami, ne obsedávajo veq letne lukne, se ne kaxejo veq vu radostni postávi, vu keri zadno telo visek ravnajo, ino prevéno bernenje s' perotami xenejo, kda matíco imájo. Proti vsemi tém sedijo le po edni ino po edni zosebne, xalostne ino pobite na letni lukni, ali hodijo straslive, bojéqe ino vnoxlive po letni

blanji okóli. One se branijo sperviq se sicer proti ropanskim čelam, pa ne več tak moxílno ino moqno, kak prejdoq, tudi puštijo one mole ino červe brezi vse pretivnosti vu kos iti. Čelestvo se od dneva do dneva pomenuava. Či na kos terkamo, te ne slišamo več čerstvega obstoječega praskéta, sumenja ino bernenja, temoq le slabo sičanje. Naj bole gotova ovadna znamla pa je, či roj ne imá nikaj ploda delavnih čel, temoq le dosta trotov, plantavega ino gerbastega ploda. — Či pa se brezmatičnost nagodí vu protiletji ino po leti, kda se plod delavnih čel vu kosí znajde, te brezmatičnost malokda vu pamet vzememo, zvun či zraven časa, kda se nagodí, smo načočni, kajti pri takemi prigodi derčejo čele odviše nemirno, ino išejo okóli čelinjaka; alipà one kiasi vgodijo navodbo, si pa matičo izlesti, ino kak hitro so si matično lexnico napravile, so pa tak marlive ino delavne, kak prejdoq.

330. Kak takim brezmatičnim rojom pomagamo?

V' jesén jim ne znamo nači ino bolše pomagati, kak či pozne roje z' njimi zedí-nimo, ali či nje, kda takih poznih rojov ne imámo, k' drugim rojom spravimo, ker matičo imájo.

331. Kak se to zgodi?

Pri stojecih skladih je to lehko. Mi odyzememo večér brezmatičnem kosi zgorno pokrivalo, postavimo zdravega roja gor, ino xenemo potém qele z' dimom iz brezmatičnega kosa vu verh stojecega zdravega roja. Pri oglavnih ali prisečenih kosih pa storimo to naj bolše po tretiji načini: Mi vzememo večér obá kosa z' njunega sela, postavimo zdravega prekopički na verb, xenemo višek idoqe qele z' dimom nazaj, ino priteknemo ednega ali dva prazna svitka gor, in kerih smo hlode ali křixe ispotegnuli. Brezmatični kos zdaj tudi obernemo, ino ga postavimo na verh polek onega, ispotergamo vse vu njemi se znajdlive pogace, edno po ovi, ino nje pôdêvamo, kak pridejo, v krix ino ioprečki zred na njih sedéčimi qelami vu zdrav kos. Zadnj postavimo brezmatični kos, potém, kda smo vso satovje ispotergali, tudi gor, ino spravimo qele, ki se kere tam znotrah sedíjo, k' ovim, zvexemo (platenco okoli speha, kde se obá kosa v kriп prilexeta, ino iva tak skoč noq na mestu ipustímó statí. Qele vu zdravemi kosi se podavajo zdaj gor k' vuzaloxenim pogacam, ino se spustíjo, da med najdejo, zo k' šebi prinešenim rojom vu prijatelstvo pridelajo vuza.

loxene pogáqe, edno na ovo. Drugo jutro razločimo obá kosa, ino postavimo nató zedinjénega roja na njegov stari prostor, zadelamo letno lukno, ino ga pustimo tak se dva dneva stati, naj bodo čele vès méd iz vuzaloxenih pogáq vu zgorni kos znosile, potém pa vzememo svitke s' prazním pogáqjom v kraj, ino zedinjenje obú rojov je opravljeno.

332. Kak pa se zaderžimo pri lexéyih skladih?

Na ravno toti način, le moremo polek tega več dima kaditiq ki je zdrav roj jako qeliati. Polek tega pa se naprejpostávi, da lexéqi sklad težko praznega prostora imá, ki vso satovje, kero iz matiqnega kosa potergamo, vu se vzeti zmoke.

333. Kak še spravi pozni roj vu brezmatiyni kos?

Qi je pozni roj, kake naj berzej za toto delo jemlemo, mali, tè ga pustímo skoz bovistniqin dün padnuti, izišemo matíco, ino njo, kda se pa oxiví, vu matiq, nici zaperto, k' brezmatiqnemi roji pristavimo. Čele pa, kere so padnule, spravimo vu njega, kda se lexijo omamlene, liki mertve, kde nje na podni ali gibi papira pod satovje potisnemo.

334. Znamo brezmatiynim rojom se na drugi način pomáhati?

Vu protiletji se zna to skoz del plodne pogaje zgoditi, kero popuno dobremi roji odvzememo ino vu brezmatiyni kos zaloximo. Vu skladnih qelnikih se zgodí to naj lexej, či jako popuno zdravemi roji svitek ali skladnik z' mladim plodom od trojnega spola odvzememo ino brezmatiyni kos napostavimo ali podloximo.

335. Se zna brezmatiynimi roji skoz vu-zaloxen plod vsikdar pomagati?

Či so qele se ne plantavega ali gerbavega ploda vusadile, tè pomága to blizo vseli. Či pa imajo qele xe plantav ali gerbav plod vusadjen, tè je vse zobstonj; kajti qele izgrizejo vusadjene matice iz nepotoplivosti, se prej, kak vu svojih lexnicah pernate bivajo.

336. Na kaj se dale pri porezavanji imámo paziti?

Na metulne qerve, keri dosta rojov pokončajo.

337. Kake stvari so metulni yervi?

Oni so qervi ali gosanke, gerde bele farbe, keri iz jaje nočnega metula postanejo. Toti metul je blizo na prejni perst dugi, ino imá belo, sivo, xučkasto, gerdo

farbo, letí nekaj xmetno, v' idenji pà je jako hiter.

338. Kak pridejo toti yervi vu yelnik?

Noçni metúl iše, se vu yelnike potegnuti. Či se ne nagodí njemi tó skoz dén, tè stori on to v' noçi, naj bi svoje jajca vu lexnice, ali vu na klopi lexéqe zjedi vusa-dil. Tu se one skoz naravno yelnikovo toplo izlexejo, ino se hranijo operviq iz zjedi; kak hitro pà veksi bivajo, lezejo vu pogáqe, kere razgrizejo ino si ednakو drugim gosankam pavuçnato gnezdo naredijo. Oni zjejo medne ino voçene pogáqe, se-xejo preveno dale okoli sebe, pokonçajo vso pogaqje, ino ne odderxavajo qél le samo od njihovega dela, temoq njim naredijo celi kos skoz gerdi duh, kerga vu njemi rasširjajo, protiven, tak da se qele po qasem zaletijo, ali celo is kosa odidejo. Yervi pà se kermijo s' pogaqnim delom, ga zjejo vsega ino narasejo veliki na $1\frac{1}{2}$ preqni perst. Potem se olilijo, se preobernejo na noçne metule, ino plodijo svoj rod dale.

339. So vsi roji toti nevarnosti podverxeni?

Moçnim yelnatim rojom ne zmoxejo yervi lehko kaj zadéti, kajti qele nje pre-

magajo, ino či so kosi nę luknasti ali ras-pokani, tè se je červov nikaj ne bojati. Čele pazijo na gosanke, nje popadajo zo svojimi klesaimi, ino nje odmetavajo pred letno lučno. Če ipa slabim ino posebno brez-matičnim rojem so červi nevarni, kajti takški roji so vso moxilost zgubili, ne obsedavajo več letne lukne ino ne pazijo na gosanke.

340. Jeli se toti hudobi ne dá proti-postaviti?

Dá se! moremo kose gostokrat izmě-tati ino podmétati, ino od vseh zjedi snaxiti, vse raspoke na čelniki z' jilovico za-nazuvati, nequim metulom, keri skoz dén celo tiho na vogélih ali spehih čelnikov sedijo, prigledavati ino nje rastiskavati, čelnikom malo praznega prostora pustiti, pred všim pa posebno skerb imeti, da bodo roji yseli jako čelnati.

341. Na yemi vidimo, da roj imá mole ali yerve?

To ovádi xe njihovo vnoxlivo letanje. Občinski pa so znamle brezmatičnosti tudi znamle molov ali červov. Roje, od kerih mislimo, da so červivi ali molnati, moremo kiasi pregledati. Pri krajih vu kosi nje naj perviq vu pamet vzememo.

342. Kak pomagamo takim yelnikom?

Moremo, či že je pomagati, ravnato opredeno satovjé do čistega izrezati, ino potém čele vsaki den s'čistim medom, keremi dve žlici sladkega starega vina prímetamo, kermiti, naj bodo moxilost dobile ino červe is koža spravile. Či pa smo červivost prepozno v' pamet vzeli, kde je roj xe brezmatičen, ino od červov premagam, tè je nikaj bolšega ne storiti, kak čele z' drugim rojom zediniti, červive pogaje ispotergati, ino vsq červád ali molni plod pokončati.

343. Kaj se vse znamo na totemi meseci yelam na hasek delati?

Vsakotero rastlinje sejati ino saditi, is ketega čele mèd berejo, n p. rezédo, baldrian ali kozlič, boreč, slez i. dr. Tudi moremo škerbno vu čelinjaki ino okóli njega vso ravnajino odmétati, naj se čele vu njej ne lovijo.

344. Se yelni stan vu Maji pobolsa?

Pride na vreme. Či zima dugo terpi, tè je začetek totega meseca že preveno nekaj öster, ino moremo čele že nekokrat kermiti, či rayno drevje začne cvesti. Navadno pa se prikaxejo ob totemi quasi naj lepše raze, ino čele najdejo na cvetji naj bolso nosnjo,

345. Kero cvetje ino rastlinje pa obiskava jo yele vu Maji?

Vu začetki Maja cvete poredno divja repa ino retkva, nato vsakotero drevje, jabolni, gruske, slive, tudi laški kostanji, ino proti konci tega meseca tudi detela.

346. Kere opravila se zdaj pri yelah nagodijo?

Moremo se prevéno na objedlivce ino ropare skerbno pazko imeti. Da pa se roji od dneva do dneva delajo močnësi, zato jim letne lukne povekrajmo, naj yele vu svoji marlivosti ne bodo zaderxavane, slabe roje delamo močne, skladom davamo po kakosti vremena ino drugih obstojov nastave ali podlage, lexeče sklade povekrajmo skoz názertpotegnenje slepila; zadnij delamo tudi od srednegra Maja začetom, odroje, ino pazimo, jeli se yele ne bodo rojile.

347. Kak znamo slabe roje narediti močne?

To se zná po mnogoteremi načini zgoditi: ali skos prestavlenje rôjov, ali skos to, ki močnemi roji yele vzememo, ino nje slabemi damo, ali tudi skoz vusadjen plod.

348. Kak slabe roje napravimo moçne skos prestavlenje?

Naprejpostavom, ki slabí roj imá opodenno matíco, — kajti či se ne bi opodená bila, tè bi postal silni potik ino boj inèd čelami — te gre opravilo brezi vse texkote od rok. Najmrej mi nesemo na lepi den rano ob desetih, kde so xe mnoge čele izletele, slabega roja, kerega hoçemo moçnega storiti, iz njegovega sela v kraj, ino ga postavimo na mesto drugega čelnatega roja, totega pa prenesemo na staniçe slabega. Moremo pa polek totega dela tiho brezi vsega terénja ino larmanja se zaderxati, naj čele ne bodo nemirne postale. Is pase nazaj pridóqe obloxe ne čele idejo, na svojo selo privadjene, vu slabí kos, ino či ravno pri vu pamet-vzetji premenenja pa is kosa vun idejo ino veçkrat odletijo ino priletijo, se navadijo počasem le na toto novo prebivalise ino tovarstvo, ino se zedinijo zo slabim člestvom, kero nje z' vešljom k' sebi vzeme ino zdaj na enkrat svoj stan poboljan vidi.

349. Kak pa ide polek tega moçnemí rojí?

Moçni roj zgubí resen mnoxino člestva, ne misli zdaj dale na rojuvanje, ino razdere zato svoj trotni plod; le pa najde tudi neko dostavo na čelah slabega roja,

kere is paze domo pridejo, ino se pri njeni, da so na selo privadjene, noter podajo, ino od njega brezi protivnosti so navzete, da obloxe, ne pa prazne pridejo.

350. Se toto premenenje zgodil brezi vsega potika?

Večkrat nastane resen potik, znamo pa ga celo zabraniti, če prestavlenje večer naprej vzememo, ino oba roja z medom nakrimoto, keremi je nekaj malo drobničko nastruganega ali skučenega grusijnegra (cvetja) oreska primešano, skos kaj čele v obema kosoma edini duh dobijo.

351. Kak pa znamo roja s' čelami močnega storiti, kere drugemi roji odvzememo?

Mi postavimo večer jako čelnatemi triji taler z nekako maloto meda noter, ino če le, naj bi mód gornosile, t. lér debélo obsedejo, tè ga vzememo vun ino postavimo vu slabega roja. Vjutro potém, se prej, kak čele ležejo, zadelamo slabega roja s' prevertanim kositarom ino ga postavimo v' ottemno klet. Toto delo se nekotkrat ponovimo ino vzememo čele od mnogoterih rojov, tak da neden roj velike zgube ne doterpi. Zadnjí odposlemo totega potakemi načini močnega naredjenega roja na

neke tředne eno vuro daleq v kraji vu skerb enega ali drugega naših prijatelov, naj vele starí letaj' pezabijo, ino' potem nikak več k' svojemi staremi koši nazaj ne hodijo.

352. Kak pa slabe roje napravimo možne skos pridján plod?

Mi odrexemo ednemi skladi, keri zgubo zna lehko preterpéti, en svitek ali skladník s' plodom ino postávimo toti plod na, ali pod slabega roja.

353. Kaj je od opravila po totemi načini mislit?

Toti opravilni način stojí za vsimi dozdajnimi daleq zadi.

354. Zakaj?

Zato, da na toti način celó ino celó lehko učelnatemi roji s' plodom tudi matíco znamo odvzéti, ino njem? Škos to nedostavljivi kvar načinim, ino da, ako ravno se to ne bi zgodilo, plod kde od slabega roja ne bi zmogel se zadosta očeliti ino opledit? ino se začel gubiti.

355. Kerim učnikom moremo nastave ali podlage dati?

Stoječim ino ležečim skladom, kerih ne hočemo pustiti rojiti, ino od kerih si tudi ne volimo delali odrojov.

356. Kaki morejo toti sklad s' učnim delom biti?

Oni morejo tak daleč puno nanoseni biti, da se le več blizo en prejni perst méd učami ino klopo, ali — pri lexečih skladih — méd zadnimi pogajami ino pokrivalom so naváni. Celó puno njih ne smemo pustiti nadelati, kajti bi nam ováci odganjanje uél predosta truda delalo.

357. Kak se polek tega zaderžimo?

Pri stoječih skladih nam je toto delo nekaj mudliv, ino potrebujemo pomognika. Najmrej mi denemo svitek ali skladnik, kerega hočemo podstaviti, polek sklada, odpreno letno kisto, ino ozdignemo roja predi od klopi nekaj malo gor, ino xenemo uele z'dimom nazaj, potém prehodimo spehe tam, kde na letno kisto terdne tečijo, z' gletvo, xenemo znovič uele nazaj, prejmlemo nato sklad na obéma stranoma, ga vuzdignemo od letne kiste, mo ga posadimo pomalem na polek stoječi svitek ali skladnik, ino kda smo ga na onega djali, ino zo zapinkami vkup zvodnuli, ga pa vuzdignemo ino postavimo pomalem na letno kisto, ali či letne kiste ne imámo, na letno blanjo nazaj.

*358. Kaj pà nam toto opravilo naredi
trudlivu?*

Skladna xmeça, za kero je pri povzdi-gavanji velika moç potrebna, ino potém tudi protisilenje çél, kda s' kadenjom po-henjavamo, zato si polek vsega prigleda neke çele vseli stisnemo.

359. Kak pà si toto delo oblehkotimo?

Hi vsakemi kosì zgorah na verhi ino tudi na stranih locéne pridelamo, skos kere si voxè na kos privezati ino celi kos, z' voxom visek potegnuti znamo, tak da nam pomoçnik pripravljen svitek ali skladnik lehko podtisne. Sklad ali kos pustimo nató z' voxom pomálem pà nazaj dol na pod-stavlen svitek,

*360. Nam nastava svitkov pri lexéyih
skladih tudi teliki trud dela?*

Ne! temoç se pustí dosta lexej opraviti, ino mi znamo toto delo celó sami s' kadenjom tobaka storiti, qì z' dimom çele spokorimo ino nekaj nazaj prexenemo.

361. Kak se to zgodí?

Mi odvzememo naj zadnégo pokrivalo, xenemo çele, qì je potrebno, z' dimom na-zaj, pritisnemo zo hlodoma vkrix oskerblen svitek pomalem na skladni speh, ga moçno pribodnemo zo zapinjami, ino kda smo ga

s' pokrivalom pà zadelali zamaxemo spehe skerbno z' jilovico.

362. Kaj imámo dale vu totemi meseci delati?

Moremo qelam, kere se rojiti imájo, njihovo rojitbo opomaguvati.

363. Skos kaj se zna to zgoditi?

Skos to, da take roje vsaki den z' edno ali dvema xlicama meda, keremi nekaj janelovega sladja primešamo, kermimo.

364. Pohitri to resen rojitbo?

Resen! kdo se je tega ne skušaval, bode se dovedel. Je se qudivati, kak hitro se qele skos kermlenje pomnoxijo, ino kak silno se pohot na rojitbo storí možen. Le ne smemo po'ek tega kosov povekšati, temog nje prevéno tesne imeti.

365. Kda rojitbo priyakavamo, kaj je te storiti?

Moremo si za rojitbo orodje vu prípravo donesti, prazne qelnike zesnaxiti ino isqistiti ino nje za ogreb rojov pripraviti, tudi kak hitro roji vun sedeti. zavnejo, vsaki den vjutro od desetih do odveča druge vure paziti.

366. Še je vey del vu totemi meseci?

Eno naj imenitnéjih del je odrojuvanje ali delanje iskustnih rojov.

367. *Zukuj moremo nje tak rano delati?*

Da ob totemi, qasi naj bole obrodijo, kajti ravno vu naj lepso pašo pridejo.

368. *Na kaj imamo polek tega gledati?*

Zvunijaj popunezega stana rojov moremo tudi posebno na letino ino vreme gledati, kajti pusti se is skugenosti po prihodi protiletja xe z' nekim dovidenjom sklenuti, kako bode vreme skoz leto ino kaka paša je doqakaši. Le pod dobrimi dovidi imamo toto opravilo od srede totega meseca vu delo jemati.

369. *Moremo vsako leto odroje delati?*

Vu stranih, kde se qele rade ino vu ranemi qasi rojijo, je ravno ue potrebno; vu takih krajih pa, kde roji malokda ino pozno pridejo, moremo vsako leto nekateri broj rojov po meri qelinstva na odrojite sporočiti.

370. *Na kaj se dale imamo vu totemi meseci gledati?*

Moremo pavuqino vu qelinjaki ino blizo okoli prevéno odmétati, róje marno izmétati ino podmétati, ino qelne sovražnike, najmreq xabe, krapavice, kusare, pastiričke, serene ino osé, kere veliko, qél odpolovijo, kak tudi senique gnezde, razdirati ino razrušayati. Posebno moremo na

letáj qel gledati, da iz njega znamo tudi njihove bolezni spoznati.

371. Kere bolezni med qelami vu totemi meseci najdemo?

Rogelno bolézen ino gniléqi plod.

372. Vu yemi obstoji rogelna bolezni?

Ona obстоји v' istoki xilave mokrote na qelni glavi, na kero se, kda cvetje obiskavajo, cvetni prah naloví, tak da qele zo xutimi rogeli na glavi, domo pridejo. Le pa njih toti nalovki ne odderxavajo od pobiranja, ino ravno tak malo vu pamet vzememo pri njih otrudenost ali lenobo. Poqasem se toti rogelni nalovki pa sami od sebe zgubijo.

373. Od yega nastane rogelna bolezni?

Neki nam vadlujejo, ona nastane is skorisovega meda, keri ob totemi qasi cvetete; alipà pravi zrok tega ye nam je neznán.

374. Pa lekaj nastane iz belega gloga cvetne mezge?

To je celo ne verjeti. Beli glog sicer cvete na konci Maja, ino v' pamet vzememo naj berzej, ob totemi qasi nekako vnohlivost vu qelnemi letenji. Alipà toto slabégo letenje pride dosta več od premalote qelnega meduvanja, kaj se vseli ob qasi,

kda beli glog *cvete*, nagodi; ne pa, ki bi glogovega cvetja mezga na tem bila kriva, kajti belega gloga cele nikak ne obiskavajo.

375. Kaj pa razumimo pod gnilecim plodom?

Roj se imenuje gniloploden, ki plod pomira ino vu gnilad preide, kera nepreterplivi smrad vu kosi rassirjava ino preveno dale okoli sebe seguje, ki hudobi kiasi ne odpomagamo.

376. Na yemi spoznamo toto bolezen?

Zdela na černi farbi plodnih pogáq, zdela na vypadnočih pokrivalah zadelanih lilkov, kere se inda povisane ino oglavne prikaxujejo. Či toti plod nekaj blixe pregledamo, tè najdemo mertve llike vu lexicah preobernjene lexáti, najmrej z' glavo na poden v' lexnici, kaj je vu zdrave ni stani nači.

377. Od yega pride tota bolezen?

Zdela od omrazenja, zdela od kvarne kerme.

378. Kak od omrazenja?

Či kos naglo zgubí veliko mnoxino qel, bodi si od vihtnega vremena, kero nje na pasi dobí, ali ki nje kdo zlosti z' jadom pokonqa, tè premali del qelestva ne premoxe ploda več obsedavati ino segre-

vati, plod zato omrazi ino pomerje. Ali či po vusadenje ploda naglo veliki mraz pride, tè se چele, naj bi se segrevale, potegnejo od ploda v'kup, ino plod zaostane neoblozen ali ne obséden, ino more zato omraznuti ino pomreti.

379. Kak od kvarne kerme?

Či se vu keremi چelinjaki ropari znajdejo, tak da se jih چelár ne zmoxe obraniti, tè vzeme neki iz nerazuma pomoč v'roke, naj bi svojim چelam ropare odpravil, zmesa pivne droxé k' mèdi ino ga postávi roparom vu praznem kosi na mesti poropanega kosa. Medov duh pa vabi zdaj polek roparov tudi ve druge چele sem. Vse pa, kere od tega jejo, ino s' tim plod kermitjo, morejo zred plodom pomréti. Najde ve se sicer več zrokov gnilečega ploda, n. p. jadna megla, glad ino presilno kadenje. Oni zroki pa so naj imenitnègi.

380. Kak je zdaj takemi roji pomàgati?

Či de je hudoba ne piedalec okoli sebe segnula, tè moremo toti gnili plod چisto ino snaxno izrezati, ino nató bode si roj pa spomagal, naprejpostavom, da je gnili plod od omraznenja postal. Či pa pride od kvarne kerme, tè izrezanje ne pomága, temoč moremo چele izgoniti ino z' drugim

zdravim rojom zediniti. Tudi nezadelan méd takega roja ne smemo uelam kermiti, ino ga tudi ne ludem davati, da zna s' kvarnimi od uél vunanošenimi reçami biti zmešan.

381. Kdè imájo uele v' Junti pašo?

Cvete vu totemi meseci rudéqa ino bela djetela, kera je za uele pravi medni istok; tudi cvetajo beli terni ali akacie, srablivke ali skabioze, kokol, modriš, ognec, ostrognica, materna duska ali divji timian, kozliq ali baldrian ino množina cvetja na travnikih, posebno pa lipa, kera naj lepsi méd dava,

382. Keré opravila se nadajo vu totemi meseci?

Vu pervih petnajstih dnevih totega meseca se delamo odroje, ino da naj več rojov viu totemi meseci dobimo; zato imamo tak dobro s' prigledavajom! kak tudi z ogrebanjom pune roke dela. Rojuvanje smo skos podlaganje ino nastave zabraniti, imamo skerbno na ropare pazko, odpravljamo ueluš sovraxnikę, posebno mole ino uerve, ino delamo slabę roje skos prestavljanje moçne.

383. Po keri priglednosti pa moremo roje prestavlati?

Naj niednega roja, keri imá mlado se neoplodeno matíco, ne prestavimo, kajti

vseli se nagodí potik ino roj postáne brezmatiqen.

384. Jeli zato poznesih rojov tudi ne smemo prestavlati?

To se ne smé nikak zgoditi, kajti njihove matice so že ne oplođene, ino se vsikdar pri prestavljanji od novopridočih qél pokolejo.

385. Se znajdejo vu totemi meseci tudi bolezni méd qelami?

Neki qelari nas hočejo pregovoriti, da so vu totemi meseci steklino ali besnost v' pamet vzeli.

386. Vu yemi obstojí tota bolezen?

Qele pridejo vu stečnost, derejo skoz lukno vun ino padajo na vse, kaj pred nje pride, tak da je odvise nevarno, se qelinjaki priblijavati. Po totemi obesnenji pride nad qele slabota, one padajo na zemlo ino mnoge zgubijo xivlenje.

387. Od yega pride tota bolezen?

Zrok že nam je neznan. Znajdejo se qelari, keri, naj bi svoje qele jako marne ino delavne naredili, njim zo xganico premešan méd kermijo. Skoz isparo, kera je vu totemi meseci naj vekya, se tudi druge qele privodijo, ino kere od tote kerme jejo dobijo steklino ali obesnenje. Drugi mislijo,

to je od meda, keri se s' pivnimi droxami premesan za pokončanje roparov noterstavi. Ino se pa drugi vgonjavajo na toto obesnenje iz jadne rose, kera vu cvetji nastane, kaj se tudi resen zna prigoditi.

388. Je vsaka rosa yelam kvarna?

To se lastno ne dá poresniti, kera rosa bi yelam bila kvarna. Mi sklenujemo tu le is prigodov, ino tudi le po mislah. Medno roso imámo blizo vseli yelam le za dobro, kajti one so po medni rosi naj delavnése ino vu dobremi stani vidom prijemavajo.

389. Kaj razumimo lastno pod medno roso?

Pod medno roso razumimo keléqo mokroto, kero najdemo vu vroqih letnih dnevih, naj veq vu Maji ino Junii po sunq-nemi ino grumškemi dexi, ino naj berxej pri nebnemi odimji na listji drevja ino rastlinja ino se lesne, liki firnis.

390. Od yega nastanc medna rosa?

Misli kres to so odvise razliqne. Tako je gotovo, ki je cukrina pristojni del blizo vsakega rastlinja. Tota cukrina se vu posebnih rastlinskih 'cevkah, poglavno vu cvetji narédi ino odlóqi, odkod jò potém qele dobivajo. Či je vreme posebno toplo ino mokrotno, tè-se narédi tote cukrine te-

lika mnoščna, da so za njo medne cevke vu rastlinji premale. Tota cukrina se zato izverxe na zvunenjo popovje, listje ino petlije, tak da se nam ono, liki z' redkim firnisom omazano biti vidi. Kak dugo sunce tote cukriče ne ogosti, teliko časa jo lixejo čele z' naj vekso pohotnostjo. One so pri tem odviše marlive, tak ki z' ranim jutrom vun odletijo ino noter do noči nosijo. Poračunilo se je, ki 25 čelnatih rójov pri taki medni rosi xe v' osmih dnevih celó na 125 pintov ali petstó funtov meda nanošiti zmože, če ne pride skoro veliko dexovje, kero medno roso pa odopére.

391. Tak ali je vadluvanje, ki medna rosa pride od listnih vusi, ne resnično?

Celó resnično je toto vadluvanje rávno 'ne! toté malíksei stvarice, kere se pri moktotno toplemi vremenih do neverlivega broja pomnoxávajo, se prikaxejo na rastlinji, kda je vu mezgi objéto, ino se cukriná na njihovih cevkah dela. One pijejo zdaž zo svojim ralcom sladko mezgo iz dröbničkega rastlinskega mladja ino ljestja, jò precedujejo vu svojemi xivoti ino bzikajo potém kak medno mezgo zdela skos svoje na zadnem teli se, znajdlive bradovičice, zdela pa tudi skos črevo vu locasti spodobi od sebe na blizo njih stojéčo rast-

rastlinje ino drevno listje, kero se od to-tega nakidanja, liki z' naj redkešim firni-som omazano biti vidi. Toti od listnih vugi xe preprišen méd se tudi imenuje medna rosa, ino qele njo ravno tak xelno, kak ono polixijo ino domo nosijo.

392. Je tota od listnih vusi nakidana medna rosa kvarna?

Ona dava qelam pridno hrano, one se z' njo dobro kermijo ino svoje prebiva-liga napunjavajo. Prijatelom qelne reje so zato medne rose prava sreča. Zelinji ino vsakemi rastlinji pa je medna rosa kvarna, posebno či vročo vreme predugo terpi; kajti či se tota medna rosa skoz vročino ogosti, tè zadéla isparne cevke na rastlinji ino zelinji, tak da se ne moxejo ispotu-vati, ino nato zbetexajo, či ne pride hi-tro veliki dex, keri toto roso pa razmoči ino odopére.

393. Kere pase se nadajo vu meseci Julia?

One so ravno tak mnogotere ino bo-gate, kak vu Junii; cvete vu totemi meseci xe rana vu nekih stranih zavolo qél nase-jana hajdina, kera dava qelam naj več me-da, tudi grahorica, lipa, mak, ognec, po-sunqnica, borec ino dosta drugih rox. Tudi pride večkrat medna rosa.

394. Kere opravila se nagodijo vu totemi meseci?

Pred vsimi rečami imámo rojuvanje skos podlaganje ino nastavljanje zaderxavati. Či pa se polek tega le roje dobívamo, tè zedinujemo nje zo ranesimi roji ali drugimi slabimi uelniki. Posebno moremo paziti, jeli se je ne kde keri uelnik zarojil ino matíco zgubil, naj mu pa kiasi pomagamo. Podmétanje ino snaxenje rojov moremo zdaj ravno tak skerbno opravlati, kak odmétanje pavuqine ino pokončavanje molov ino drugih uelnih sovraxnikov. Tudi na objedlive ino ropanske uele moremo ostro oko imeti.

395. Jeli se znajde zvun totih, se veuy drugih uelnih sovraxnikov vu totemi meseci?

Ose ino seršeni se prikaxejo ob totemi quasi gostej ino odjemavajo uelam pri domo - idenji is pase mèd; polek totih pridejo večkrat zdaj tudi texkoqe vurí nad uele.

396. Jeli tote xixale tudi nad uele padajo?

Tudi! večkrat jako silno, posebno vu sušnih letah pri boxnih pašah.

397. Kako spodobo imajo tote vust?

One so okrogle, rudečkasto-arjave farbe ino ne celó tak velike, kak prosno zerno, alipà sàj odvise hitre.

398. Odkod dobijo qele vusi?

Neki mislijo, one nje dobivajo na nekih zvetih, alipà vidi se, kak da bi tote xixale le samo na qelah najti bile, ino se od njih, kak druge prisilne lakotne stvari hranile.

399. Se pomnoxavajo tudí ravno tak silno, kak drugi vusni plod?

To se ne vidi biti vèrlico, kajti ne najdemo njih ravno tak dosta. Le pri nezdravih rojih se veq prevzemejo.

400. So one qelam texkotne?

To si znamo misliti, kajti v' pamet vzememo, ki se njih qele resiti išejo; posebno qì njih dvoje, troje, ali se veq na edni qeli sedí.

401. Jeli ne imamo pomoçi proti totim vusam?

Veli se od nekih qelarov, vusive qele vu qisti vodi kúpati; alipà premislimo, da je tota pomoç premudna ino pretexka, ino se qél od vusi le ne resimo. Bole zato storimo, qì z' medom ino vinom qele kermimo, skos to bivajo moxilne, ino si vusi odpravijo same. Zdravi ino qelnati roji so od totih xixal malokda otexkoteni.

402. Kero rastlinje cvete v' Augosti?

Poletni ali jari repis, borec, xida, nekatere slezi, posušnjice, mnogoteri cveti na otavnih travnikih, ino vu nekih krajih posebno hajdina.

403. Davajo tote rastline dosta meda?

Hajdina ino otavni travniki jako dosta, drugo cvetje pa menje večkrat le teliko, da se ule na njemi samo zderxavajo.

404. Moremo roje se tudi v' totemi meseci podlagati?

To pride na letino, potem kak ule imajo pašo, se nam tudi skaxe pôtrebnost ali nepotrebnost podlaganja ali nastavljanja.

405. Kaj se zgodí vu totemi meseci trotom?

Troti se od zdravih rojov zdaj pteganjajo ino kolejo.

406. Moremo uelam to pomagati?

Neki uelari imajo navado, uelam pomagati trote klati, alipà uelnati roji to hitro sami opravijo.

407. Kaj se imámo vey delati?

Uelne sovraxnike ose, seršene, pavuke ino mole, senice ino druge vtiče moremo zdaj skerbno odderxavati ino pokončavati.

408. Dobivamo se tudi vu totemi meseci roje?

To pride na letino. Naj berxej dobímo vu totemi meseci diviøne roje. Alipà toti so ravno tak malo dobri, kak drugi, zato naj bolše výjinimo, ñi matíco zgrabimo ino roja nazaj vu materni kož zexenemo, ali ga z'drugim rojom zedinimo.

409. Æc imájo ȝele vu Septembri tudi paþo?

Vu hajdinskih stranih imájo dostakrat vu totemi meseci jako mastno dobro paþo, kajti hajdina je vu nekemi leti tak obrodeqa z' medom, ki qelнатi roj pri lepemi vremeni vu hajdinskem cvetji zo ino veç funтов meda nanósi.

410. Je hajdina vsako leto tak obrodéya?

Ne! so tudi hude nerodne leta, vu kerih ȝele z' veliko skerbjo le 3, 4, do 6 funtov meda z' nje naberejo.

Vu kerih letah je hajdina naj bolc zdøyna?

Vu takih letah, kda je August ino September topel ino veç inoker kak sušni, kajti tak zaqne hajdina lepo cvesti, ino du go — noter do Oktobra — vu cveti ostane ino qelam s' paþo strexe.

412. Letijo yele rade dalec na hajdinsko pavo?

Ne! zato je dobro, roje vu hajdino postavlati.

413. Je toto prenayanje is yelinjaka vu hajdino ne xmetno ino nevarno?

Polek tega pride posebno na kakost kosov, vu kerih yele imámo. Lexéqi skladi se ob totemi quasi zavolo toplega vremena, ino že mehkih pogaj ne pustíjo slobodno prenayati, kajti se v'nevarnost podavamo, si celo pogajje spotisnuti ino odpotergati. Oglavniki ali prisejeni kosi ino vsi stojéqi skladi so toti nevarnosti menje podverxeni; znamo nje na verh prekupicnuti ino celó na kolah prevaxati.

414. Je pri totemi prestavljanji hasek?

Toti hasek je veliki, ki je pasa jako medna; kajti yele si tak naberejo že enkrat teliko zalogo, kak njo za zimo potrebujejo, večkrat že celó plod nasadjajo, ino nató nam dávajo taki roji vu pridočem leti rane roje.

415. Kere kose prenayamo vu hajdino?

Take, keri že premálo zalogo meda imájo. Či pa je hajdina odvise mastna, ino obstoječo lepo vreme, tè prenayamo tudi punے roje tá; prexenemo pa nje prejdoq iz

njihovih kosov vu prazne qelnike. Vu kratkih tjednih si naberejo pa zadostno zalogo, ino neki qelari naši svedoqijo, da so taki isgonjeni roji bole marliv, kak drugi, kerim njihovo zalogo pustimo; le moremo nje vu take kose pregnati, keri imajo prazne pogaque, ino jim tudi nekaj kerme na pot dati, naj, ki se vu pervih dnevi hudo vreme nagodí, ne izletijo.

416. Moremo vse roje vu hajdino spraviti?

Ne! eni morejo vu qelinjaki ostati, naj se zaostanóqe qele vu njih znajo' zbirati.

417. Kaj imamo pri postavljenji rojov vu hajdini storiti?

Moremo jim proti dexi streho narediti, ino vu pervih dnevih letno lukno zavolo roparov vozko imeti.

418. Jeli nam njih vu hajdini nikdo ne vkradne?

Naj se nam to ne zgodí, moremo pazzivi biti, ali nje tam zadelati, da nam njih nikdo ne zmoxe odvzeti ino odnesti.

419. Je hajdinski méd ravno tak dober kak poletni?

Ne! on je bole tekoqi ino nikoli ne postane tak gosti, kak poletni. Za kermlejne pa je jako dober. Ki koge s' hajdinskim medom sranimo ino vu pridoqemi leti roje

k' njemi ogrebnemo, té obrodijo oni posébno jako ino nam obeqajo doqakanje batega pridobiqka.

420. Kaj se več imámo vu totemi meseci delati?

Brezmatiqnike se znamo omatiqiti, pažiti moremo na ropare, ino zapravlati qelne sovraxnike, mèd kerimi se zdaj tudi senice ino berglezi znajdejo, ino letne lukne pomensati proti ropanskim qelam.

421. Kero opravilo imámo v' Oktobri?

Spravimo si roje is hajdine pà domo vu qelinjak, pomengamo letne lukne ino pripravimo nje za zimo.

422. Na kaj imamo polek tega gledati?

Da bodo qele toplo sedéle ino zadostno kermo iméle.

423. Kak to znamo zvediti?

Skušavamo roje na vagi, ali či vase ne imámo, na medni meri.

424. Kaki more roj biti, keri vu zimi hoje dobro obstati?

On more na 24 — 30 funtov znotrenje xmeče imeti, ne votel ali naváni, temoč pun, ino proti mrazi ino xixalam zadosta zadelan biti.

*425. Kaj je storiti, yi je kos za zimo
preslabi?*

Chi je slabost velika, tè zedinimo qele z'bogatesim rojom, ino njim njihovo malo zalogo pokermimo, yi pa se vseli imá pre-malo jesti, ga moremo dale kermiti.

426. Kak roje naj priliynej kermimo?

Skladom podstavljamo pune medne svitke ali kiste, kere smo bogatim ali isgonjenim rojom odvzeli, ali njim le edno ali veq pogáq noter damo.

427. Jeli ne smemo tudi precedeni méd ali cuker kermiti?

Kdo ne imá mednih pogáq ali punih svitkov, ino njih niednemi roji tudi ne smé odvzeti, tisti more to resen delati; alipà more se to z' naj veksim prigledom opravlati, naj si ropanskih qel ne pripelavamo.

428. Kak zabranujemo roje pred xixalami?

Naredimo letne lukne tak vozke, da se niedna mis skoz nje ne zmoxe vupotegnuti, tudi zamaxemo vse spehe ino raspoke z' jilovico inc zadelamo letni sklad ino pokrivalo na njemi z'naj vekso skerbostjo.

429. Kak branimo roje pred mrazom?

Chi ne zamaxemo samo vsih raspok na qelniki, temoq njim tudi vse obilne ali

polnanogené svitke odvzememo, tak da je nató celi kos s'pogačjom napunen. Pri lexéjih skladih pa potisnemo slepilo noter do pogajja.

430. Jeli ne porezavamo rojov tudi vu totemi meseci?

To sicer neki qelári resen delajo, posebno tisti, keri imájo svojo qelno rejo vu priseqenih ali oglavnih kosih. Je pa polek tega veliki prigled potreben, naj jim ne odvzememo preveč meda, kaj se lehko zgoditi zna, tak da poznej stradajo, ino či zima dugo terpi, celo pomreti moreje.

431. Keliko meda pa njim lastno v' jesén odvzeti smemo?

Neloqlivim lexéjim skladom ne smemo v' jesen več, kak le pribodjene svitke odvzeti, kajti ováči, ako jim več izrezati hočemo, kos naredimo votel ino merzel. Stojéqe ali druge loqlive qelnike pa moremo na vagi skušavati, keliko nam brezi kvara ino nevarnosti oddati zmoxejo.

432. Se povsodik po totemi nayini zaderximo?

Ne! temoč vu stranih, kde imámo qelno rejo v' oglavnih ali priseqenih kosih, odjemavamo méd vu totemi meseci ino po-

kolemo veliko množino čel, naj si vso njihovo medno zalogu zasvojimo.

433. Jeli se tak čelna reja ne zgubl?

To ravno ne, kajti storimo med roji izbor, ino si pustimo se gotov broj na plemen.

434. Kere roje pa pokolemo?

1. Naj bogatére ino naj sirotneče, kaj se nam po vagi izreče. K' pervim računimo vse tiste, keri več kak 28 funtov vagajo, k' drugim pa vse, kerih vaga se ne doteče krež 20 funtov.
2. Brezmatične, kajti totim se zdaj po mislah čelnih vubitelov ne zmoxe več pomagati.
3. Tiste, keri so se ali celo ne rójili, ali le male roje dali, ino vu nekih — tudi dobrih — letah, si malo več kak svoj strošek nanosili. Taki roji se nikoli dobro ne ravnájo.
4. Tudi tisti bodo na klanje sporočeni, keri ovadijo naklon k' ropanji, da tota pohotnost vsako leto prijemava, skos kaj si, či nje duxe pustímo, nesrečo, kreg ino svadjo naredimo.
5. Tudi tisti bodo zaklani, keri imájo dosta starega satovja, kero smo jim pri pore-

zavanji zavolo vusadjenega ploda ne zmogli odvzéti.

435. Kak se pri totemi deli zaderžavamo?

Kak smo zebranje vgodili, tè skopamo jamo vu zemlo, kera je velika zadosta, čelestvo od ednega ali veç rojov vu sé vzeti; v' jamo si pripravimo tudi palico, kera je zgorah tak rasklana, da vu njo spleteno xvepleno nit djati znamo. Tota nit je za nečeliatega roja $1\frac{1}{2}$ — 2 laketov, za čelinatega pa 3 lakete duga. Njo vuxgemo ino postávimo kiasi na smert sporočenega roja prek, kre kerega spodi okoli raho zemlo nasiplemo, naj xvepleni slab ne zmoxe se vun tamati, temoq vu kog iti more. Od višek idočega xveplenega slaba se zadušijo čele naglo. Mi strosimo potém — blizo kres pol stertala vure — poklane čele is kosa vu za nje pripravljen grob, denemo kosa na stran, ino gremo od ednega do drugega po vse ove na zaklanje sporočene kos, ino storimo z'njimi ednako.

436. Ob keremi yasi opravljamo toto delo?

Vetér, kda se čele počivajo ino veç ne leqejo.

437. Je klanje yel tudi dovoleno?

Na tém je ne dvojiti, kajti da imámo dopušenje govedo ali bravé zaklati, zato

tudi more dovoleno biti, roja zaklati, ino si njegovo zalogo zasvojiti. Alipà jeli se razumnosti priméri, jeli je ne grozno? — To je poprašanje, kero si tu imámo odgovoriti.

438. Je ne groznost goveda ino braveta klati?

To je celo druga reč. Tote hočemo za hrano imeti, ino si njihovo mast, tuço ino loj zasvojiti, kaj se le skos klanje zna zgoditi. S' uelami pa se reč celo nači zaderxí. One same so za ulovevjo hrano ne nikaj vredne. Mi si le od njihove sprave delamo dobiček, ino toto si znamo zasvojiti brezi tega, ki bi nje poklali.

439. Kak to storimo?

Mi izabobjamo slabe ino sirotne roje, keri bi nam pri dugi ali merzli zimi zagnadili ali zmerznuli, vu prazne koge ino nje zedinimo potem, slabe z' močnimi sirotne z'bogatimi.

440. Jeli pa ne pojejo taki zedinjeni roji vey, kak yi bi vu dvema ali treh kosih ostali?

To je ne verjeti. Zedinjeno močno telestvo sedí bole toplo, ino potrebuje ravno za tega volo tudi menje stroška. Alipà tudi izvzetom, ki bi tako zedinjeno

qelestvo vu prevelikemi stradi enkrat mogli kermiti, tè bi bilo skos to malo zgubleno, kajti vu pridoçem leti nam spravi zatrosbo skos svojo matlivost gotovo dvakrat pà nazaj.

441. Jeli pà je pri klanji qel ne veksi hasek, kak pri zedinjenji?

Toto poprašanje se je ne razloženo. Čelní vubiteli to poresnujejo, ino ne je ta-jiti, da vu stranih, kde se je navada, qele klati, veç meda najdemo, kak tam, kde nje pri xivlenji pustimo, ino skladno z' njimi delamo. Polek tega ostane klanje vsikdar grozno, kero si dober qelár nikoli ne dovoli, temoq on si zo zedinjenjom bole pomága.

442. Kak zna pri klanji qél plemen obstatí?

Mi vgodimo mèd roji, kere hoçemo na plemen pustiti, odebranje, ino gledamo polek tega na pridoqe obstojnosti:

1. Si izberemo na plemen mlade řoje, keri plodne matice iniájo, ino kerih pogauje so snaxne ino qiste. Toti se radi naj prej rojijo. Obqinski pà niednega roja ne pu-stímo biti starejšega kak dve leti.
2. Gledamo na vago košov. Prazen koš, ki je ne odvige debéli napravlen, vaga

6 — 8 funtov s' satovjom ino čelami brez meda ino ploda, vaga on 12 — 14 funtov. Takemi roji treba od zadnega Oktobra do srednega Marca 4 — 5 pintov meda. Da pa 1 pint meda 4 ino po kakosti $4\frac{1}{5}$ funtov vaga, zato roj, keri bi svoj zadostni strošek imeti mogel, ne sme nixe 30 — 32 funtov vagati.

3. Pregledavamo celestvo, jeli je močno ali slabo, ino iz naravi delavno ino marano. Močno celestvo potrebuje za svoj zadostni strošek resen več meda, kak pa slabo, ako ravno vu merzlih zimah slabirski roji več pojejo, kak pa močni.
4. Premislimo si, jeli nje vu protiletji hočemo kermiti ali ne. Či jih kermiti ne hočemo, tè morejo popuno vago 30 — 32 funtov imeti; či pa nje hočemo kermiti, tè si pustimo tudi pozneje roje na plemen, keri imajo lepo pogajje ino celestvo ino naj menje 22 funtov vase, pridamo pa se njim teliko meda, ki se povagi na 25 funtov znesejo.

443. Jeli se skos tote na plemen puse ne roje poklani pa dostavijo?

Dostavijo se! ino sicer dostakrat po dvoje.

444. Kak se to zgodi?

Toti roji, kerih vu protiletji ne porezavamo, temoč se verh tega nje le kermiti

mo, ako ravno se zadostno zalogo imájo, nam davajo rane roje, ino se rojijo naj berzej dva-, tri- ino tudi celó štirikrat. Ino tak znamo od protiletnih 20 rojov v' Augusti njih 80 iméti.

445. Kaj pa storijo yelni vubiteli zo brez-yelnimi napunjenimi kozi?

Oni ispotergajo pogae na svoj prid ino hasek, tudi pa si tak dobro neke z' mednimi pogacaami jako napunene kose (mednike) kak ednako zo snaxnim satovjom nadelane svitke (satovnike) zohranijo.

446. K' yemi pa oni strexejo?

Za kermo sirotnim rojem vu protiletji, ino za odroje. Roj, keri se vu taki mednik pregrebne, postane ravno, kak odroj, kerega vu satovnik preobjamo, pravi telni roj, t. j. roj, keri brezi vse druge pripomoči svoj popuno zadostni strošek za zimo imá. Na take mednike ino satovnike moremo zato vsikdar misliti, bodi si, da vu protiletji ali v' jesén porezavamo.

447. Imamo v' Novembri tudi kaj pri yelah opraviti?

Malo! kajti prikaxujejo se zdaj slane ino merzli dnevi. Čele se zato vkljup vlečejo, ino mi njih vu miri ne smemo mottiti. Oddaliti moremo vso larmo od yelin-

jaka, misje pasti nastaviti, ino letne lukne tak zadelati, da se niedna mis ne zmoxe vupotegnuti. Tudi pa pustmo چele letati, ki se za letanje topli dnevi priblixajo.

448. Imamo tudi v' Decembri kako opravilo?

Vejkratno prigledovanje je odvise potrebno, posebno, kda sneg gre, naj zabranimo, da se letne lukne ne bodo zasne-xile, zaphale, ali celo zamerznule. Tudi misi moremo preveno loviti, ino za vso tihoto ino mir skerbni biti.

VII. G L A V A.

Od dobre sprave ino storitbe z' medom
ino voskom.

449. *Jeli znamo porezan méd kyasi predati ino vusrebrati?*

Mnogi uelni rediteli imájo resen navado, uelam odpojeman méd vu malih trohah na terxisi predavati; alipà dober uelár more vseli dosta veç za imenitno medno zalogo skerben biti, kak se s' tako nevredno predajo natergavati.

450. *Zakaj?*

Zato, da večkrat nerodne leta vustopijo, v' kerih on svojim uelam s' kermlejom na pomoç priti more; či se zato ne bi za potrebno medno zalogo skerbél, bi zo svojo uelno rejo hitro na konec prisel.

451. *Znamo méd, kak ga pri porezavanji od uel doblmo, kyasi zohraniti?*

Mnogi uelári, posebno Poli ino neki Nemci to delajo. Oni razdruxijo medne po-

gaqe vu puqele ali velike kamenec sode. Keri je vu puqelih, se pod iménom puqelni méd predáva; keri pa je vu kamenih sodih, se za potrebni vxitek zohranuje. Ali to pa je ne hvale ino priporoka vredno, kajti méd skos to na svoji vrednosti dosta zgubí.

452. Kaj ali moremo z' medom delati?

Moremo ga isceduvati, t. j. od voguenih trošin, ino vsih drugospolnih delov odloqiti.

453. Kak to opravljamo?

Operviq razeberemo medne pogáqe, si odloqimo bele, arjáve ino černe vu zosebne odlóke, ino denemo vsako odlóqo vu njeno lastno posodvo. Tudi odporexemo prazne lexnice, ino vse, kaj bi nam znalo méd onesnaxiti.

454. Kaj storimo z' belimi mednimi pogayami?

Verxemo nje vu veliko cedilo, ali se bolše, vu snaxno platenico, rastiskavamo ino mesimo nje z' leséno xlico, ino pustímo istekoqi méd vu snaxni kameni sod odcediti. Po totemi naqini dobimo naj čistési ino naj lepsi méd, keri se imenuje diviqli méd, ino je pred vsakim drugim naj imenitnési.

455. Kaj pa vyunimo z'ostanki?

Ostanke, keri se jako dosta meda, posebno gosti ino serdečni mēd zderxijo, moremo na ognovo toploto postaviti, naj se mēd is trošin, satovnic ino voščenic zmože popuno odložiti.

456. Kak to opravljamo?

Mi verxemo tote ostanke vu kamene sode, keri spodi lukno imájo, ino kera more z'rahlovim ali korkovim čepom (ne pa z'lesénim, kerega vročina izexéne) dobro zadelana biti, tak da naj mena straga meda ne može vun teqtí. Tote sode postavimo ali vu kruhno peč, is kere se je ravno kruh vun vzel; ali nje obesimo vu z'vodo napunen kotel, pod kerega se ogen narédi. Od vročine vrele vode se rastopí vosek, ino razide mēd, teliko hitrej, či ga z'leséno xlico verlo mešamo. Kda se je cela masa dobro raspustila, vzememo sode is kotla, oddelamo čepno lukno, ino puštimo mēd skos platenico vu kamene ali perstene piskre isteqli.

457. Dobimo mēd celo qisti od voska?

Keri se odteqe, je celo qisti, zastavijo pa se se ostanki, s'kerimi se enkrat tak delati, ino nje potém vu toqili ali presi moremo istisnuti. Kdo toqila ali prese ne

imá, zna tekoço maso vu flanelno torbo ali moqno plateno moqno vulijati, njo zvezati ino na poprek lexeji gladko oskobleni klopi z' valekom qisto istisnuti.

458. Jeli se vosek po totemi nayini od meda qisto odloyi?

Se ne celó qisto, zato ga moremo s' qisto vodo isprati.

459. Kak dugo pustimo lonce z' medom vu krušni peči?

Znamo nje vun vzeti, kda se je vsa masa vu njih popuno rastopila, ino delamo z' njimi ravno tak, kak zo is kotla vzetimi; tudi pa znamo nje pustiti do ohladjenja krušne peči, ali do večeri znotrah stati. Vosek se zdaj pri ohladovanji loncov sede vu koláqe zgorah — verh meda plavajoč. Méd se potém skos čepno lukno istóqi; vosek pa odvzememo, ino či je na njem kaj meda, ga z' vrelo vodo pomijemo.

460. Se imamo drugi nayin méd isceduvati?

Imamo! mi znamo medne pogae vu kotli krez ogen rastopiti ino raziti pustiti, ino polek tega raspušeno maso verlo znamo. Kda je vse rastopleno, kak redka xupa, tè vzememo kotel iz ogna — kajti, či ga predugo na vročini pustimo, tè méd

postane arjávi — ino polemo méd s'pundvo vu nedne lonce, keri spodi čepno lukno imájo. Vu totih ga pustímo ohladiti, pá ne celó omerzliti, da tè ne odtéqe tak lehko. Vosek se sede zgorah vu koláq, méd pá skos čepno lukno vu kamene lonce odcedimo.

461. Kaj pá delamo z' arjavim ino yernim medom?

Popuno vse po ravno onemi naqini.

462. Vu kake sode se zdaj toti isceden méd zohrani?

Naj bolši sodi za to so kameni s'pokrivalom oskerbleni piskri. Kda so celó napunjeni, tè pustímo nje neke dneve stati, naj one sirovine, kere že se zgorah na verhi meda nasedejo, zo xlico znamo odpojetati, potém pá zadelamo pokrivalo s' papírom, naj niedna mravla k' njemi priti ne zmoxe, ino ga zohranimo na hladnemi vternemi strani.

463. Na kaj imámo obyinski pri isceduvanji meda gledati?

Moremo biti skerbni za vso snago, vse posodve moremo prejdoq s'qisto vodo skerbno ino snaxno izmivati ino zabranuvati, naj nikaj mele, kruha, mleka, oceta, i. dr. v. ne pride vu méd, potém moremo

toto delo vu kuhinji pri zapertih oknah opravlati, kajti ovaqì nam medni duh mno-
ge qele pripela.

*464. Kaj pa storimo z'ostanki ino od-
vzetki?*

Ostanke zred neqistimi ali nesnaxnimi mednimi pogaqami, kere smo odvzeli, verxemo vu nekaki sod, vlejemo na vsaki funt blizo 1 šestak vode, ino pustimo vse vkup skoz noq stati, naj se ves méd vu vodi odlóqi. Drugi den tote ostanke qisto ispreqamo, ino vzememo vodo za ocet ali pivni méd, ali jò na ogni ogostimo ino jemlemo za sladje k'hranam, ali za kermo qelam.

465. K'qemi pojasnijemo méd?

Zdela se jemlè od medarov za medno peko, ali medne kolajke ino vsakotere medne testenice ali opreske, zdela v' apotéki, zà grajtvo, zdela za pivni měd, medno vino ino medni ocet, zdela za osladuvanje sàdov ino hran.

466. Znamo vsaki méd k'hranam jemati?

Ne, temoq moremo ga prejdoq iscediti ino zesnaxiti; kajti naravni med disí po voski, trošinah ino satovnicah.

467. Po keremi naqini se to zgodí?

To se zna po mnogoterih naqinih zgoditi; naj bolši naqin pa je toti: Mi vzememo n. p. 4 funte dobrega, qistega, xutega, serdečnega meda, ga rastopimo vu kotli na tihem malemi ogni vu dvema masloma vode. Nató skučemo vu moxári po malih trohah pol funti, na novo dobro oxarjavenega ino pa omerzlenega vogolja is smerekovega lesa, s' telikoto vode pomokroteno, ki se ne kadí na prah, ino ga z' moxarnim pehekem jako drobno zriblemo. Toto vogolje oplahnemo z'dvema stertakoma vode k' raspušenimi medi, ino pustimo toto zmeso, na ogni tak dugo tiko kuhati, dokoli je medni duh ne preminul, kaj se vu stertali ali polovici yure zgodí. Da naj is celega k' edhem funti meda 1 stertak (masel) vode 'vzememo, je vseli potrebno, kajti bi ováqi k' totemi del' več vogolja ino tudi več qasa bilo potrebno, prej, kak bi duh preminul.

Raspušen ino svojega duha odvezeti méd izlévamo zdaj na raspresterto debélo, vunatno plato — po iméni moleton ali multun — pervi skos tekóqi méd, keri se dosta vogelnega praha vu sebi imá, vlévamo ták dugo pa na plato, dokeliq prece qistli ne teče skos, ino vlevamo potém teliko

likokrat pa qisto vodo na vogolni prah, preveno menje, na enkrat, dokeliq je skos-tekoci med xe blizo brezi vsega duha vu zakusanji.

To vse, kaj je skosnateklo, zmesamo merzlo z' jaqovim belakom, kerega smo ravno prejdoq z' neqim vode premesali, zmesimo vse dobro, edno med drugo ino pustimo dvakrat naodvréti, dokoli je ne vse celo qisto, ino vlejemo nató skoq ravno tako vunatno plato, skos kero se se je ne, vogolni prah z' medom vleval.

To qisto nekaj xupkasto mokroto vuvrijemo pri jako tihem iogni, ino kda je blizo vsa mokrota vuvreta, jo istamávamo s' prevenim mehanjom tak dugo, dokeliq ena ali druga izvzeta kapla merzla ne ima gostoqo dobrega sirupa.

Skos to dobimo arjavkasti, nekaj po xganemi cukri duséqi sirop, kerega znamo vsim hranam pridevati, med kere inda boxni cuker jemlemo.

Qi pa ga hoqemo od osmodnega duha celo qistega imeti, te moremo z' jaqovim belakom oqisten med vu kotli ispariti, najtreq kotel z' medom postavimo vu drugi kotel, vu keremi se teliko vode znajde, da kres poden znoternega kotla stojí, ino toto

vodo na ogní pà ne pustimo kuhati ali vreti, temoq jò prevéno le samo xgeqo zderxímo,

Za toto delo je kotel s'plitvím, podnom naj bolši, v' kerega preveno le malo na enkrat od meda vlejemo ino ga preveno mesamo. Tak dobimo sirup, keri imá xuq-kasto farbo, ino je po puno isuisten od vsega neprijetnega duha, ino ga pridèvamo hranam, mèd kere inda cuker jemlemo.

468. Jeli se polek tega ne zgubl dostá meda?

Tota zguba meda se pri ednemi funti ne skaxe na popune tri lote.

469. Jeli se ne zna to na bole kratki naqin storiti?

Zna se, ino sicer na toti naqin: Mi denemo teliko, keliko po lastni voli hoqe-mo, qistega meda s' polovico vode vu pre-strani do tretjega dela z' medom napunen medani kotel na kuhanje, pene, kere se pri tihemi malemi navruvanji nabirajo, pà od qasa do qasa s' cedilno xlico odgrabu-jemo, ino kuhanje tak dugo ponavljamo, dokeliq se prilejta voda pà ne istama. Toto zdaj qisto tekoqino vlejemo skoz vunatno ali flanelno plato, jò postavimo v' osnakeni posodvi pà na kuhanje, ino ji pridenemo na 1 funt meda, stiri pune jedne xlice, ali na

mero od pet pintov, veliko pivno steklo
puno qiste francoške xganice; zraven qasa
pogasnemo v' njej vsekrat goréčo xelézo,
edno za drugim, ino jò odtamamo nató
tak daleq, dokoli na merzel talér vlejta
sraga nikak več narazno ne teče. Nató si
sade, kere si hočemo z' medom vudelati,
pristavimo, ino nje do slišne gostoće pri
tihemi ogni popuno vukuhamo.

*470. Je toti nayin ravno tak dober, kak
pervi?*

On je sicer nekaj menje dober, ali méd
pa zgubí le svoj lastni duh ino vkus blizo
celó, ino z' njim premešana dujota ali aro-
matina francoške xganice ga odvzeme blizo
vsega.

*471. Znamo medi skos pristavo tudi do-
ber duh ino vkus dati?*

To znamo! či zmesamo n. p. nekaj
rozmarinove vode, ali vode, vu keri je
rozmarín odovarjen, v' méd tè dobi-méd
skos to duh ino vkus Narbonskega meda;
či pa primešamo medi vode od lipovega
cvetja, ali vode, vu keri je lipovo cvetje
kuhano, tè postane med Korsikanskimi medi
po duhi ino vkusanji pripodoben. Ravno
tak se v' apotekah tudi roxni méd, violjni
méd, bezov méd pripravla.

472. K' yemi pà nam je medna odteyina
ino voda, s' kero smo noxe ino posodve
zmivali?

Za pripravo pivnega meda, mednega
vina ino mednega oceta.

473. Kaj je pivni med?

Pivni méd je is z' vodo oredkenega
meda, skoz naravno vrenje napravljen pi-
tek, keri je Prajzotm, Polom, Rusom ino
tudi drugim narodom jako oquerstveqo pitje.

474. Kak se toti pivni med naredi?

Vzememo si pri odceduvanji meda osta-
nóqe trošíne, verxemo nje vu posodvo, ino
vlejemo krez nje vodo, naj ves vu njih
se znajdliv méd rastopímo ino ispoperemo,
za tega volo pustimo vodo eden ali dva
dneva verh totih trošín stati, ino se prile-
jemo tudi vso ono vodo, s' kero smo med-
ne noxe ino posodve mivali, ino njo zad-
niq, is trošinja skos sukneno plato prece-
dímo. Či se zdaj ne imá tota voda dostojuqe
sladkoqe, tè se teliko meda pridenemo, da
bode zadosta sladka.

475. Jeli za to ne imámo pripravlene
mere?

Pride vse na té, jeli bi pivni méd
mogel meqen ali slabí biti. Nekí medári
raqunijo na $2\frac{1}{2}$ funta meda, 16 funtov

vode. Ino se pà drugi jemlejo za mero novo znešeno jajce; qí jajce vu, z' vodo oredkenemi medi tak plava, ki ga zgorah teliko, kak sreberni groz, vun viditi znamo, tè je tota medna voda xe zadosta sladka. Naj bole pà to razloqimo skoz vukusanje, najmreç keliko bole sladka je voda, teliko bolsi bode pivni méd.

476. Kak delamo pivni med se dale?

Sperviç naredimo medno vodo vu kotli na vrenje xgeço, nató njo skos sito precdímo ino pustimo ohladiti. Potem skušavamo z' jajcom ino pridevamo — tak du go, kak se jajce pod vodo pogrozava — teliko meda, dokeliç jajce na grozovo velikoto vun ne gleda. To se zgodí na toti naçin: Vzememo neke pinte od medove vode, ino prilejemo blizo i pint ali se veç meda, postavimo posodvo krez ogen ino njo oxgeçimo do vrenja, tak da se méd popuno zmeşa z' vodo, ino se nikak veç na poden ne sede. Od tega vlejvamo zdaj k' medni vodi teliko, dokoli na skušavanski vagi ne vidimo, ki je ne premoçen, ne preslabi. Nató postavimo vso toto medno vodo krez ogen ino jò pustímo kuhati. Kak hitro zaçne vreti, denemo noter tote zeline, kere vu plateno mognjo s' qistim prod nim kamnom, naj se zeline na poden po

grozijo, ino sicer po toti telikosti. Na dve vedri ali 80 pintov medne vode 3 pune pesice hmela, blizo ravno teliko suhega salviana, 6 lotov dobromislike, 3 lote betonie, 12 lotov Benediktovega korenja, 1 lot bele ahilke, 1 lot xute ahilke, 1 lot angeličnega korenja, 1 lot smole, 1 lot koriandra, ino 1 puno pesico lenovega semena. Vse to pustimo z' medovo vodo blizo pol vure kuhati, ino odjemavamo zmes tega pene s' prebito ali cedilno xlico tak dugo v kraju, dokeliq se nikaj več pen ne dá viditi. Potem vlejemo medno vodo skos sukneno plato vu posodvo, naj se ohladí, ino nató pà jò stočimo vu puqel, vu keremi je prejdoč vino bilo, ino jò v' klet spravimo. Moremo pà si neke herganje tote medove vode za dolev zaderxáti. Vu kleti se obésimo dva kvinta cimota ino ravno teliko klincov, obóje debelo skučeno, ino vu plateno hadrico zvezzano skos pilko vu puqel. Tu zaqne toti pivni méd po nekih dnevih vreti, ino izmetáva vso gnusobo ino nesnago skos pilkno lukno. Tak ostáne skoz — 12 tjednov lexáti, ino vsaki teden dvakrat ga dolejemo. Kak hitro vreti henja, vzememo aromatno zaqinbo vun, ino puqel zapilkamo, ino ga pustimo skoz 8 — 9 mesecov lexáti. Chi pà se z' vren-

jom le ne henja, tè ga vu drugi puçel pretoçimo. Toto pretoçenje se zna nekokrat zgoditi, zadniq pà ga stoçimo vu herganje, ali lastne medne stekle, kaj pà, naj nam njih dosta ne raspoka, se pod devetimi meseci ne sme zgoditi. Vu totih herganjah se zderxí jako dugo, ino biva, keliko staréši, teliko bolši.

477. Jeli ne škodi pivni méd zdravji ?

On je jako zdrav pitek, posebno za suhotnike; le moremo pri njegovem delanju na zdravje vse vroqinske aromatne zaçinbe vkraj pustiti.

478. Vu čemi se zaloyi medno vino od pivnega meda?

Vu tém, ki se iz naj qistevega belega meda ino vu veksi moqi pripravla.

479. Kak delamo medno vino ?

Pustímo 40 pintov qiste tekoçe vode vu kotli krez ogen vréti, pridenemo, kak hitro se kuhati zaçne, 20 funtov naj qistevega belega meda, ino pustimo oboje vkup tri vure dugo pod verlim odpenuvanjom kuhati. Zmes totega qasa pà kuhamo tudi masno puno roko hmela vu dvema pinto ma vode. Či se voda preveq vukuha, tè moremo toto odkuho z' medno vodo is kotla dostaviti. Kda se je tak dobro tota,

kak tudi ova voda tri vure kuhal, pustimo ogen vugasnuti, ino oboje vkup vu leseni posodbi ohladiti. Zdaj pridenemo dve puni xlici dobrih belih kvasenic ali droxi, ino zlejemo toto zmeso vu puzelek. Tudi pa si zaderximo od medne vode neke herganje za dolev. Puzelek spravimo nató v' klet. Tu vino zaqne vreti, ino izmeuce poqasem vso nesnago. Po preminoqih vestih tjednih ga pretoqimo na drugi puzelek. Toto pretoqenje se more se dvakrat, vsakokrat po stireh tjednih zgoditi, puzelek pa se more vsakokrat od vu herganjah zaderxane medne vode doléti. Kda smo ga zadniq tretjokrat pretoqili, te zvèxeno klince, kardamomen, grusiqno cvetje, ino beli imbretk, od vsakega i kvint, vse vkup debélo skuqeno, vu plateno hadrico, ino obesimo to na niti vu puqel, kerega potém terdno zapilkamo. Tak ostane vino skoz leto ino den lexáti, ino keliko duxe lexí, teliko bolso biva. Zadniq ga vu herganje pretoqimo, ino nje dobro zadelane ino zasmolene, vu kleti zohranujemo.

480. Kak se dela medni ocet?

Is celega ravno tak, kak pivni méd. Mi vzememo k' tem odtekoqni med, isprezane trošine ino vse, kaj ne hoqemo k' pivnemi medi vzeti, denemo to v' posod-

vo, vlejemo xdejo vodo gor, ino pustimo skoz noç stati, naj se vsa tekoça popuno ispotegne. Potém delamo s' tim ravno tak, kak s' pripravo pivnega meda, le ki hmela ino vse druge aromatne začinbe ne pride-nemo. Vse pride na sladkoço. Keliko bole sladka je voda, teliko bolši bode ocet. Kda imámo vse vkup, tè vlejemo to skos su-kneno plato vu veliki ocetni sod, ino po-tém se pridenemo nekaj kvasa, ali kruhove skornje, kero vu vinskemi oceti namočimo, ino mnogoterokrat pa posušiti pustímo, ino sod postavimo na topel kraj, na peç ali na sunce. Hitro se prevzeme vsa voda na ki-selino. Ino toti ocet premaga na ostrini ino prijetnosti vse druge ocete.

481. Kaj pa storimo z'ostanovimi medni-mi trosinami?

Da blizo is samega voska obstojijo, zato nje verxemo k'praznim vožvenim po-gaçam ino nje s' totimi ispresamo.

482. Kda moremo toto delo opravljati?

Zraven ali kqasi po odceduvanji me-da; kajti či vožvenice neki čas lexati pu-stimo, tè se naredijo vu njih mnogi červi ino druge xixale, ker nje zgrizejo ino po-jejo. —

583. Kero orodje nam je polek tega potrebno?

Kotel, vreče, keliko mogočno, is konopelnega pa ne preostega platna, leséna xlica, močna preča, neke leséne posodve, ino perstene olosane skledice.

484. Kaka je vočenja preča?

Njeno kakost vidimo v' obraznem raskazi Nr. 10. Po temi načini si vočeno preso z' malimi penezi lehko naredimo. Ino ona je po totemi raskazi naj priličnejša.

485. Jeli se znajde se več spol vosyeni pres?

Znajde se jih, najmreč z' valeki méd dvema klopama. Ino tudi z' dvema peračama, ali ročnima lopatama; alipà one so menje prilične, ino zato menje priporočitne.

486. Kak se pri vosevni presi zaderžavamo?

Spervič napunimo kotlov spodni tretji del z' vodo ino ga postavimo krez ogen. Kotel pa more teliki biti, ki ga zmoxemo iz ogna zdignuti, k' presi nesti ino rastopljen vosek tam vu platenico vleti. Kak hitro je voda oxgečena, tečemo pomalem vosevence ino trosine noter, dokelič je kotel ne blizo pun. Celó punega ga ne smemo nametati, kajti vosek lehko prek gre.

Zmes qasa, kda se vosek vu kotli rastáple ino mèd vodo rastekuje, ga z'leseno xlico prevéno mesamo. On zaqne potém vreti ino se kuhati. Polek tega moremo vso paznost imeti, naj ne bode prek sel, kaj z' malim prilevanjom merzle vode naj hitrej zabranimo. Kda je vse raspušeno ino razloženo, vuzdignemo kotel iz ogna ino ga nesemo vu preso.

487. Kaj moremo zdaj pri presi delati?

Platenica, skos kero hoçemo vosek presati, more prejdoq vu vodi namoqena, ino vse posodve, kak tudi presa z' vodo zmíta ino omokrotena biti, naj se vosek na njo ne prejimle, temoq se lehko dá odlušuvati. Platenico denemo vu tvorilák, keri spodi okoli sebe imá veliki izrezek ali jarek za odtok voska, ino kda vosek vu platenico vlejemo, njo z' nitjo zavexemo, na toto zvezzano platenico denemo tvorilni sir, ino verh njega kuq, ino zaqnemo preso goniti. Kda je veksi del voska istekel, tè odgonimo preso, spopravimo platenico, ino se enkrat presamo, ino se tudi veçkrat to vujimo, dokoli nikaj veç voska ne teqe. Ispresano satovje denemo vu posebno posodvo, ino ga vu gomolice stisnemo.

488. Kam pà teče ispresan vosek?

Pod prešnim xlebom se znajde sod, kjer je na en tretji del z' merzlo vodo nalejt, vu kero odtekoqi vosek teče.

498. Moremo pri presanji hitri biti?

Sprviq moremo preso le pomalem začeti goniti, naj se vu platenici zapert zrak pomalem istisne, ovaqi bi se nam platenica razderla; ino obqinski moremo vso presanje pomalem, ne naglo temoq le počasem vekyo moq nasiluvati. Ino qì dosta vožvenic imámo, tè moremo kotel z' njimi večkrat napuniti ino tudi kuhanje ino presanje večkrat spočeti.

490. Kak spodobimo ispresan vosek vu koláye?

Ispojemlemo ga is sodov, vu kerih na vodi plava, zdela z'rokami, zdela s'cedilom, ino naj ga nikaj ne zgubimo, izlivamo vodo skos sukneno plato, na keri vse vožvene trohe lexati ostanejo. To vse vkljup verxemo, vu kotel, kerega smo prejdoq pà zesnaxili, ino kerega poden smo le z' malo vodo polejli, ga postavimo na vogolni ogen, naj se vosek vu njemi rastopí. Kda je ves vosek razigel ino tekóqi postal, odzdignemo kotel iz vogolnega ognja, ino ga pustimo kratki qas — blizo 10

minot dugo — stati, naj se nesnaga na poden sede, ino vlejemo nató vosek vu lozane perstene ali porcilanate skledice, kere prejdoq z' merzlo vodo izmijemo, naj se vosek po ohladenji lehko odlugi. Tote skledice postavimo na mizo, ino kda se pene ino mehiri, keri zgorah plavajo, s'kositarno xlico na krajec dovodijo ino odjemlejo, nje pustimo tu mirno stati, dokoli se vosek ne omerzne ino popuno terdi postáne; tè ispojemlemo kolaqeke, odstruxemo vso na njih pikéco nesnago, cvetno melo ino kaj se kde spodi naloví, ino ga nató ali predamo, ali na lastno potrebo zobranimo.

491. K' čemí nam je vosek?

Mi delamo iz njega vožene sveče, lučnice, ino vožene omotke, voženi papír, ino vožene table, ocepni vosek ino vsakotere flastre. Modelniki spodobuvajo iz voska vsakotere obraze ino figure, podobe, lile ino dexéle. Tudi davamo voski mnogotere farbe, ino delamo iz njega pečatni vosek, tudi ga jemlemo gostokrat za voženje črevlov, žolnov, hixnih podov ino dosta drugih reči.

492. Kak obernemo voženo xuto farbo na belo?

To se zgodí skos pleho na sunci.

493. Kak plehamo vosek?

Mi rastopimo vosek vu kotli na vogolnemi ognji, nató namočimo blanjice ali stregne deske, kere smo prejdoč vu merzli vodi namočili, ino premočili, vu vosek, ino vosek se na nje naloví. Či nje hitro pà ispoteagnemo, ino na njih viséči vosek oterditi pustimo, tè se on vu tenkih listih odlušuje. Tote rastegnemo ino nadevamo na mokro sukneno plato, nje denemo na sunce ino polevamo dostakrat z' merzlo vodo. Či je njihov eden stran zadosta beli, tè nje obernemo ino tudi na drugemi strani plehamo. Kda so preci veliko beloto dobile, tè nje pà rastopimo, ino z' nimi delamo kak prejdoč, že dva-, tri- ali večkrat. Skos to dobí vosek lepo belo farbo, kero na vodjenih svečah vidimo.

494. Kda se nam vosek naj bolse splcha?

Vu meseci Junii.

495. Kak delamo sveynice ali luynice is totega voska?

Mi nje vlejavamo ali vu modlih, ali nje namatajemo na tahet, ino nje delamo ednako liki lojene sveče.

496. Kak delamo vosyene omotke?

Kda je vosek rastoplen ino z' nečim terpentina — naj xilav postáne — preme-

gan, ga vlejemo vu posodvo, kera je zo suknom omotana, naj se prehitro ne ras- hladí. Potek si postavimo mizo, na keri je kotlena pleta z' nekimi okroglimi veksimi ino menšimi luknami, potém kak bi vo- řené omotki drobni ali debéli mogli biti, pridelana. Na mizi stoji kolovred, motovilo ali bobén. Zdaj verxemò tahet vu vosek, ino vosek se naloví; nato eden konec vun potegnemo, ga vlečemo skoz lukno na plati, ino na motovilo namotamo. Naj vo- řenim omotkom pomalem dostoјno debe- loto damo, zato toto tahet z' edne moto- vile odmotamo ino pa skos posodvo, vu keri je vosek, vlečemo, ino na drugemi strani skoz vekso lukno vlaqne plate poteg- nemo ino na drugo motovilo namotamo, kera pervi naproti stojí. Toto sem - ino ta- motanje vořenega taheta storimo teliko- krat, dokeliq ne ima dostoјne debelote za delanje omotkov. Zadniq toto ovořeno ta- het skoz mokro gobo potegnemo, ino ji damo skos to gladkoto ino lesnoço. Vu fa- brikah se znajde za to lastna delna miza, na keri stojita dve motovili, med motovi- lama pa z' rastoplenim voskom napunena posodva, ino pod njo pundva z' xarjavim vogoljom, na desnemi ino levemi strani pa je vlaqna plata napostavlena.

497. Kak si naredima ocepni ali drevni vosek?

Imamo za to mnogotere navuke, oni pa se izidejo vsi na edno reu. Najmrej mi pustimo pol funta voska, pol funta smole, stortal funta nesolenega putra vu lonci na vogolnemiogni rastopiti, vzememo nató lonec iz ogna, ino prilejvamo pomalem mèd prevenim mehanjom stortal funta drevnega olja. Potem pa vse denemo na vogolni ogen, ino vse dobro premesamo z' leseno xlico. Zmes tega raspustimo vu pis-kriqi stortal funta ovqove masti, ino kda je xe tekoqa, jò skos sukneno plato prilejemo ino dobro vumesamo. V' onemi pis-kriqi pustimo zdaj tudi stortal funta terpen-tina z' naj skerbnesim prigledom, kajti hitro ogen vloví, na vogolnemiogni rastopiti, ino ga tudi v' ono zmeso zmesamo. K' tem se zadnij pridenemo i skrupel, bele smole ino ravno teliko mire, oboje skuqemo na drobniqki prah, postavimo lonec pa na ogen, ino zmesamo celo zmeso jako dobro, jò vlejemo vu skledo, puno merzle vode; ino jò zmesimo v' njej se tudi z' rokami. Zadnij, kda je toti vosek ohlad-jen, ga zvalamo vu ragle, ino na hladne-mi strani. Zohtanimo za predajo ali lastno potrebo.

498. *Kak si pripravimo vosek, naj bi z' njim pohistvo vosyili?*

Vu dvema vsestaka dexove, snegne ali potočne vode tri lote qresnjovega kecmeca tak dugo kuhamo, dokeliq se je ne to vse razloqilo ino do polovice vukuhalo. Potém vlejemo to skos tenko platenico, ino po totemi naqini vso nesnago odloqimo. Nató nastruxemo tri lote voska vu toto raspušo, postavimo pisker pà k' ogni, ino kda je vosek celó razisel, se pridenemo tri lote tenko nastrugane xajfe. Kak hitro se xajfa raspustí, se stovarsi vse vkap na redko kaso, kera pri omerzlenji gostesa postane. Toto maso donašamo z' vunatnimi kerpmi na pohixtvo, ino nje z' njo glodamo. Ona odvzeme vso nesnago ino dá pohixnim rečam lepo lesnóčo. Drugi raspustijo vosek na toto delo s' terpentinom; alipà zgorni napovedan naqin je dosta bolši, da masa ne imá silnega duha po terpentini.

499. *Kak si pripravimo iz voska dobro qrevelno ino solno vosyilo?*

Mi smemo k' ravno pèpisani masi le zadostno kelikoto zexganega slonokostja, frankofurtnegra qernila ali sovojovih sáj primegati, tè dobímo naj bolšo qrevelno ali solno vosyilo, kero ledet dela mehek, vu-

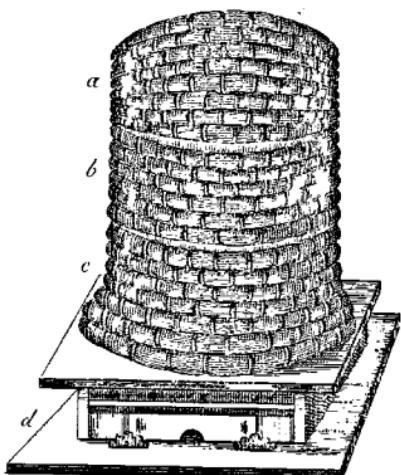
gibliv ino lesnoči, ino tudi farbe ne odpusa.

500. K' yemi pd so gomole, kere si is presanih vosyenic, trošin ino satovnic natisnemo?

Mi jemlemo nje za glodanje hixnih reči, za flagstre, za kadenje pri dravnatih ino drugih boleznah. Tudi nje v'ocet ino xganico namočene vexemo xivini na izverxene ali previnjene telne vude ino stiske. Tudi je dobro z'njimi otečene telne strane kaditi.

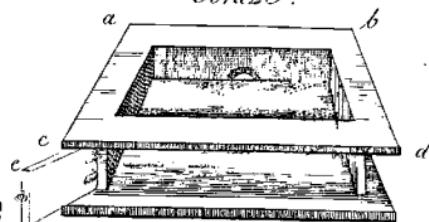
Obraz 1.

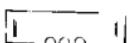
Obraz 6. Obraz 7. Obraz 8.

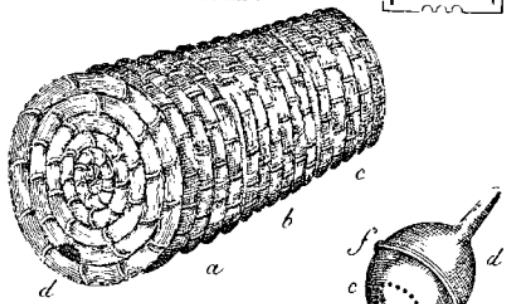
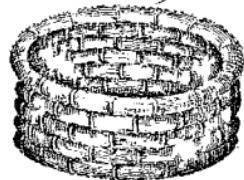
Obraz 3.

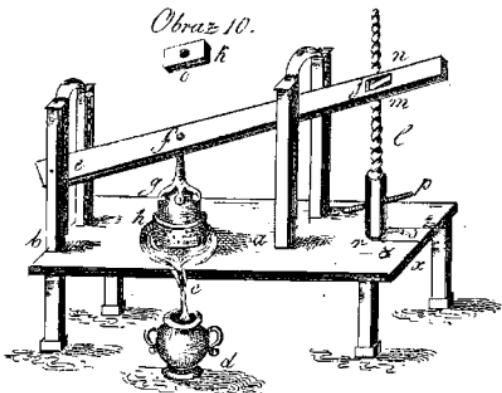
Obraz 4.

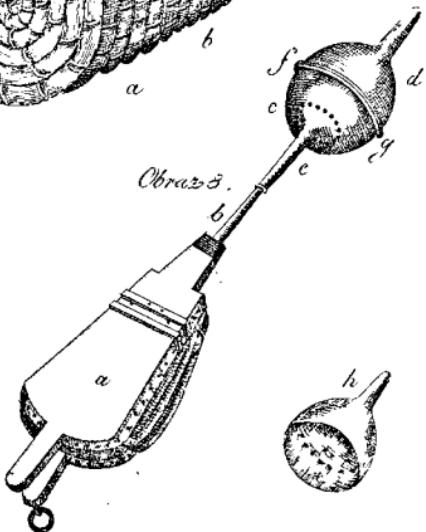
Obraz 9.

Obraz 10.

Obraz 8.

S' PISMENAMI
pokojnega Andraza Lajkama naslednikov
vu Gradci.